

POBALTÍ

(Litva, Lotyšsko, Estonsko, Rusko)

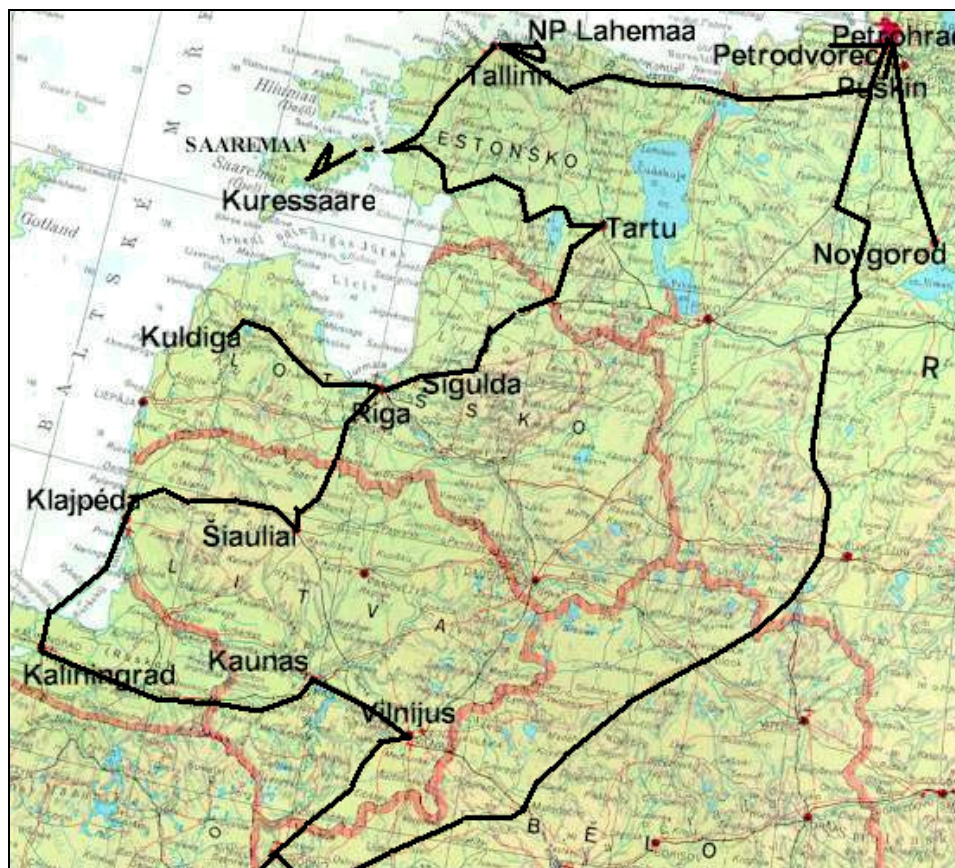
2. - 30. 8. 1997

Obsah:

CESTA POBALTÍM 2. - 30. 8. 1997	3
Přípravy.....	4
Praha.....	4
Olomouc.....	4
POLSKO	5
Varšava	5
BĚLORUSKO	5
LITVA	6
Vilnius.....	6
Trakai	7
Vilnius.....	7
Kaunas	8
Šiauliai	13
Križiu kalnas	13
LOTYŠSKO	14
Riga.....	14
Kuldīga.....	16
Riga.....	17
Sigulda	18
Turaida.....	18
Sigulda	19
Riga.....	19
ESTONSKO	20
Tartu.....	20
Pärnu	21
Kuressaare.....	23
Angla.....	24
Kaali.....	24
Tallinn.....	25
Národní park Lahemaa.....	26
Rakvere	28
Tallinn.....	28
RUSKO	29
Petrohrad.....	30
Petrodvorec	35
Petrohrad.....	37
Puškin.....	37
Petrohrad.....	38
Novgorod	39
Petrohrad.....	41
BĚLORUSKO	44
POLSKO	44
ČESKÁ REPUBLIKA	45
SLOVENSKO	45
ČESKÁ REPUBLIKA	46
STATISTIKA:	47
DALŠÍ DENÍKY:	47

CESTA POBALTÍM 2. - 30. 8. 1997

2.8.	Praha, Varšava (Polsko)	16.8.	Kuressaare
3.8.	Vilnius (Litva)	17.8.	Angla, Kaali
4.8.	Trakai	18.8.	Tallinn
5.8.	Kaunas	19.8.	Käsmu
6.8.	Rumšiškės	20.8.	Tallinn
7.8.	Kaliningrad (Rusko)	21.-22. 8.	Petrohrad (Rusko)
8.8.	Klajpėda (Litva)	23.8.	Petrodvorec
9.8.	Šiauliai	24.8.	Puškin
10.8.	Riga (Lotyšsko)	25.8.	Novgorod
11.8.	Kuldiga	26.8.	Petrodvorec
12.8.	Riga	27.8.	vlak do Varšavy
13.8.	Sigulda	28.8.	Varšava (Polsko)
14.8.	Tartu (Estonsko)	29.8.	Nové Zámky (Slovensko)
15.8.	Pärnu	30.8.	Nitra, Břeclav (ČR)

Přípravy

Tento deník měl být původně o Albánii, kteroužto jsem si vybral za svůj další cíl. Bohužel na jaře tohoto roku (1997) tam došlo k (ne)očekávaným událostem: zhroutily se místní tzv. „pyramidové“ fondy a mnoho lidí přišlo o celý svůj majetek.

Zruinovaných lidí bylo tolik, že se jejich naštvaní a zlost přenesly na celou zemi a došlo k povstání, které bylo ještě navíc živeno odvěkou rozdílností severu a jihu země. Mezi lidmi se dostaly stovky tisíc střelných zbraní, tanky a letadla a zavládla anarchie. Albánie tak udržela svůj směr a úspěšně pokračovala po cestě suverénně nejchudší země Evropy.

Do Albánie? Hrozně rád, ale možná někdy příště, až tam nebude mezi lidmi volně kolem miliónu pušek a samopalů.

Stejně jako o Albánii i o pobaltských státech vím, že existují a ... a to je tak asi všechno. Kdysi, ještě na základní škole, jsem si myslel, že ty 3 svazové republiky - estonská, lotyšská a litevská - jsou odvěkou a přirozenou součástí SSSR. Nějak tak to do nás i ze všech stran hustili. Pak jsem pochopil, že to všechno je a bylo jinak, ale pořád si na to ještě nemůžu zvyknout. Občas se mi vkrádá myšlenka, která klade rovnítko mezi pobaltské státy a Rusko. Chci s tím něco provést, udělat si v tom pořádek. A to je pravý motiv této cesty, která by měla vést do Litvy, Lotyšska, Estonska a na konci i do země jejich (a i našeho) bývalého Velkého bratra - Ruska.

O tom, že nejsem jediný, kterého odpovědi na otázky kolem pobaltských republik zajímají svědčí i to, že mimo Tání by měl jet i Chlupi (který byl i v týmu pro cestu do Albánie a okamžitě kladně reagoval na změnu kursu) a Karin, která si s tou myšlenkou pohrávala od tohoto června.

Kromě příprav itineráře (které trvaly asi 3 měsíce) jsme s klesajícím nadšením sledovali stejně klesající kurs české koruny vůči všem významným zahraničním měnám, což postupně zvyšovalo náš rozpočet: před odjezdem těsně přesahoval 20 000 Kč.

V posledním týdnu před odjezdem jsme se při koupi vlakových jízdenek do Vilniju dozvěděli, že lehátka do námi vybraného, povinné lehátkového vlaku je nutné objednat 2 až 3 týdny předem a že teď už jsou vyprodána. Dost nepříjemná věc, protože se nám tím s velkou pravděpodobností uzavřela optimální a přímá cesta Praha - Vilnius. Naštěstí jsem ale na počítačovém serveru polských drah našel jiné spojení, které sice není přímé, ale do Vilniju se dostaneme. Přijedeme jen o půl dne později než „přímým“ vlakem. Člověk se přeci jen pořád učí!

Praha

Den 1, sobota 2. 8.

V den odjezdu nás hned ráno na nádraží postihla další rána osudu. Přišla nečekaně a pokud se s dopadem klesající koruny nebo pozdní rezervace lehátek dalo něco dělat, s tímhle ne! Chlupi přišel na nádraží s horečkou a celkem pochopitelně se rozhodl, že s námi nemůže jet! Nezbyvá nám, než věřit, že se do týdne uzdraví a vydá se za námi. Každé pondělí jezdí z Florence autobus přes Litvu do Rigy, v jejímž okolí bychom se v té době měli nacházet. Hned zítra nebo v pondělí Chlupimu zavoláme a zjistíme co a jak.

Je třičtvrtě na osm ráno, usedáme do vlaku a já se dívám na míso, které bylo původně rezervované pro Clupiho. Je to blbý.

Po hodině jízdy se náš vlak (jedoucí na po povodních již znovu zprovozněné trati Praha-Kolín-Pardubice-Olomouc-Přerov) jako mávnutím kouzelného proutku ocitl v Nymburce, tedy někde, kde vůbec neměl být. Dozvídáme se, že na trati je nějaká výluka, takže se vrátíme na stejnou trasu až v Kolíně. No ostatně proč ne? Snad nám to ale v Přerově nezhatí přestup na EC vlak do Varšavy.

Cesta úsekem Česká Třebová-Olomouc-Přerov je depresivní: zaplavená pole, zanesená koryta a břehy řek, několik stržených mostů. Vlak na některých úsecích přejíždí z jedné koleje na druhou a zase zpět podle toho, která část mostu před námi je zprovozněna a která není, protože prostě chybí.

Olomouc

Na nádraží v Olomouci nefungují elektrické tabule informující o odjezdech vlaků, na začátku Přerova je zase stržená lávka - z vody čouhají jen omluté a useknuté pahýly mostních pilířů. Ani na nádraží v Přerově, kam přijíždíme s asi hodinovým zpožděním, nefungují elektrické informační tabule. Odjezdy vlaků jsou psány křídou na obyčejnou školní tabuli. Před nádraží je několik zavřených vyplavených krámů.

Máme asi hodinu času, tak si v místním bufetu dáváme oběd. Je tu celkem drahé, hlavně pítí (2l tonicu 48,-) - nevím, jestli je to kvůli záplavám (asi je tady pítí nedostatek, protože nikde nemají balenou vodu), nebo je to normální „nádražní“ cena.

Vlak do Varšavy odjíždí na čas. Jedeme v perfektních polských vagónech a máme pohodlí, kterého si pravděpodobně dál na cestě moc neužijeme.

POLSKO

Překračujeme hranice a pomalu se blížíme k Varšavě. Nejprve přes průmyslovou zónu kolem Katovic (kde to vypadá dost rozpadle, oprýskané a neudržované), pak přes ty jejich širé polské pláně s občasnou vesničkou.

Varšava

Ve Varšavě vysedáme a ihned zjišťujeme jak pojedeme dál. Nemůžeme jet přímo do Vilniju, ale musíme jet objížďkou přes Suwalki (Polsko) do Šeštokai (Litva). Tento krátký úsek trati mezi Polskem a Litvou má zajímavou historii. Trasa byla postavena před 2. světovou válkou s úzkým (tj. neruským) rozchodem kolejí z Polska až do Šeštokai (tehdy na území SSSR, dnes Litvy). Za celou dobu své existence nebyla předělána na ruskou šířku kolejí, a to pravděpodobně proto, že sovětsí plánovači o této trati prostě nevěděli. V rámci programu matení západních špiónů byly totiž záměrně zkreslovány všechny mapy a jedním ze zkreslení bylo i „vymazání“ této trasy z map. Teprve v roce 1992 byla trať znovu „objevena“, zprovozněna a rychle se stala hlavní cestou pro pašeráky a šmelináře „pendlující“ mezi Polskem a Pobaltím. Prostě trasa pro silné povahy. Je to ale lepší než nic a asi opět opráším naše pákistánské heslo „je jedno jak, hlavně když jedeme“.

Vlak do Suwalki nám má jet po půlnoci, za 5 hodin má být na místě a budeme muset asi 3 hodiny čekat na další vlak, který nás převezme přes onu „zapomenutou“ trať až do Šeštokai v Litvě. Tam budeme mít půl hodinu na další změnu vlaku. Ten poslední už by nás měl dovézt až do Vilniju. Celkem asi 14 hodin cesty.

Máme před sebou dlouhé čekání (je 20⁰⁰). Před desátou přijíždí vlak, na který jsme se původně v Praze pokoušeli koupit lehátka. Přeci jen zkusíme, nebylo-li by v něm pro nás volné místo.

Čeká nás další překvapení, tentokrát ale příjemné: nejen, že jsou v tomto „přímém“ vlaku místa, ale dokonce není povinně lehátkový, takže nás odveze za naše jízdenky až do Vilniju, kde budeme ráno v 9 hodin (zhruba v 24 hodinách cesty - v Pobaltí je čas SEČ+1 hodina).

Když nasedáme, průvodčí nám berou jízdenky (asi pozůstatek po ruské posedlosti vše kontrolovat). Přisedáme do kupé, kde sedí i velice živý Polák. Celou cestu než vystoupí (tj. asi 2 hodiny) nám polsky vypráví o svých cestách, dětech, nátuře Poláků a mnoha dalších věcech. Skoro všechno mu rozumíme a jsem překvapen jak snadno. Polština je něco mezi češtinou a ruštinou a má hodně slov shodných s ruštinou (namátkou třeba *stolica* nebo *Vengrija*).

Den 2, neděle 3. 8.

Trasa Varšava-Vilnius vede asi 60 km Běloruskem, kde se mění nejen čas (SEČ+1h - stejně jako v celém Pobaltí a ve Finsku), ale i rozchod kolejí. S hodinkami je to jednoduché - ty se posunou dopředu a je to. S rozchodem podvozků vlaku je to trochu složitější.

Na trase Suwalki-Šeštokai je řešením přesednutí do jiného vlaku, tady je použita jiná finta: celý vlak přijede na speciální kolej, kde jsou „v sobě“ položeny oba rozchody koleji. Podél celé této koleje po obou stranách jsou asi 5 metrové sloupky se zvedáky (hevery). Vlak je rozdělen na jednotlivé vagóny a na každý vagón pak na každé jeho straně případnou 2 hevery. Hevery vjedou pod vagón a pomalu jej (i s náma) nadzvednou asi 2m nad zem (ani to moc nehoupá). Pak nastoupí dělníci a kola na podvozku posunou na osách směrem od sebe (při cestě z Běloruska do Polska směrem k sobě), čímž se zvětší jejich rozchod. Pak je celý vagón zase spuštěn dolů. Tentokrát ale již dosedne na tu širší kolej. Celá akce trvá něco přes hodinu. Nakonec jsou vagóny zase spojeny do jednoho vlaku, přijede nová „širokorozchodná“ lokomotiva a jede se! Rusové zavedením jiného rozchodu kolejí sledovali cíl znemožnit snadnou invazi cizích armád po kolejích.

BĚLORUSKO

Po zhruba třech hodinách na hranicích se zase rozjíždíme a vjíždíme do Běloruska. Je půl čtvrté ráno, ale nemáme moc šancí se vyspat. Střídá se totiž jedna delegace za druhou (běloruští celníci a pohraničníci kontrolují až po odjezdu z „měnicí“ stanice).

Když je všem návštěvám konec (byli jsme nuceni vyplnit běloruskou celní deklaraci (natištěnou v ruštině!)) začíná se rozednívat. Skoro nic ale není vidět, protože je všude hustá mlha. Kolem rozeznávám jen nějaké stromy.

Asi v pět se najednou ze šera a mlhy strašidelně vynořuje velká, moderní, betonová stavba. Vypadá jako sídlo moderního Dráku. Je to ale pouze železniční stanice v Grodně. Na nástupišti je pár vojáků (v těch ruských důstojnických čepicích, které jsou velké jako pánev na bramboráky) a několik metařů.

Celých těch 60 km Běloruskem jedeme lesem. Střídají se údolí, kopce, říčky, vesničky - působí to malebně.

LITVA

Stejně jsou i moje dojmy při přejezdu hranic s Litvou: husté, příjemné, smíšené lesy. Litevští pohraničníci na mě působí daleko příjemněji než běloruští. V 9 hodin (na čas!) vystupujeme konečně ve Vilniju.

Vilnius

Na nádraží si vyměňujeme peníze (dají se tu měnit i české koruny!) a hned vyrážíme hledat ubytování. Najít ho je celkem anabáze, ale po dvou hodinách už jsme na cestě do hostelu. Mezitím jsme obešli asi polovinu Vilniju, ale bezvýsledně.

Moje úplně první dojmy z Litvy jsou: mírně ořískanější než Čechy, lidé hodně prodávají na ulici, nejsou tak hezky oblečení, ale hlavně - mluví rusky!!! To mě dost překvapilo, protože jsem si myslel, že mají Rusů plné zuby a budou se snažit od nich rychle odpoutat. Asi to ale nejde tak rychle.

Hostel je OK, odpočíváme po více než 24hodinové cestě a ranním tápání při hledání ubytování.

Odpoledne vyrážíme do centra. Jdeme pěšky. Domy kolem jsou ošuntělé, v některých z nich z dálky poznávám různé prodejny - textil, potraviny, elektroniku. Všechny obchody tady mají zajímavý („litevský“) způsob zveřejňování otvíracích hodin. Na dveřích je tabule, kde je 7 obdélníků, na každý den v týdnu jeden. První až pátý (znázorňující pondělí až pátek) mají většinou stejnou barvu (třeba zelenou) a jsou u nich napsány společné otvírací hodiny. Šestý obdélníček (sobota) je např. napůl zelený a napůl červený a jsou u něj kratší otvírací hodiny. Sedmý (neděle) je většinou celý červený, což znamená, že je zavřeno. Samozřejmě existují různé variace podle otvíracích hodin.

Na **Katedrálím náměstí**, které je pro Litevce stejným symbolem a památkou na masové demonstrace jako naše Václavské náměstí, stojí velká katedrála. Vypadá spíš jako nějaký soud nebo knihovna - před vchodem má typické vysoké antické sloupy. Na náměstí stojí **socha velkovodvy Gedimina**, zakladatele města.

Stoupáme na kopec, kde je zdejší vyhlídková věž - mohutná **Gedimino**. Uvnitř je několik modelů Vilniju z různých století, kde je vidět, že věž (pocházející ze 14. století) byla kdysi součástí ochranného opevnění města. Z věže je pěkný pohled na celý Vilnius, včetně protějščího kopce 3 křížů.

Scházíme z kopce a trolejbusem (českým ze Škody Plzeň!) odjíždíme k Parlamentu. **Parlament** je celkem nová budova, budovaná ve stylu našeho bývalého Federálního shromáždění, jen se mi zdá 10× hezčí a vkusnější. Před ním je několik betonových panelů, protitankových zátaras, ostnatý drát, kříže a fotografie těch, kteří byli zabiti ruskou armádou v létě roku 1991 při obraně litevských státních úřadů po vyhlášení nezávislosti. Je to zvláštní. My si to tady fotíme a oni tady umírali ...

Na zastávce cestou zpět si všímám plakátu na film *Evita*.

Kupujeme telefonní kartu. Chceme zavolat Chlupimu, ale nakonec se rozhodujeme, že mu zavoláme později.

Procházíme se starým městem. Jsou tady do očí bijící kontrasty. Nové a krásně opravené domy a kostely a doslova po pár metrech ruiny se špinavými (pokud vůbec nějakými) skly a propadlými stropy.

Na oslavu příjezdu si v jedné restauraci podávající litevské jídlo dáváme večeři. Mám pivo Utenos (místní, tmavé, dost slabé, ale je to pivo), brambory s houbami, cibulkou a kysanou smetanou a palačinku (*blin*) se sýrem. Táňa má to stejné.

Cestou zpět do hotelu si zjišťujeme, jak nám zítra jedou vlaky do Trakai a vracíme se zpět do hostelu. Na zastávce autobusu má snad každý nějaký kyblík nebo košík s malinami, borůvkami, houbami či s něčím jiným ze zahrádky.

Den 3, pondělí 4. 8.

Včera jsem si koupil *Vilnius in Your Pocket* - brožurka-průvodce vydávaná 5× ročně, ve které je opravdu vše důležité o Vilniju pro lidi všech kapes (tj. s různě naditými peněženkami) - historie Litvy a Vilniju, něco o ekonomice, kde se ubytovat, kde se najíst, co je kde k vidění, doprava po městě a do jiných měst (i do zahraničí), jsou v ní i mapy a občas nějaká vtipná poznámka. Líbí se mi, že pokud je něco nenadchlo (špatné jídlo v restauraci, špatné ubytování apod.) tak si neberou moc servítky.

S pomocí brožurky teď jedem do Trakai, což je bývalé hlavní město Litvy asi 30 km od Vilniju. Místní osobní vlak odjíždí na čas. Vlaky jsou zde nezvykle široké (taky díky širšímu rozchodu) - v každém vagónu jsou dvě řady sedadel po třech s uličkou uprostřed.

Trakai

Trakai se zdá být celkem příjemné městečko. Leží na dlouhém poloostrově, obklopeno třemi jezery. Ta nás vítají už když vystupujeme z vlaku. Jezera inspirovala i některé místní legendy. **Jezero Galvé** (Hlava) například získalo jméno podle hlavy s'atého křižáckého bojovníka, kterou do jeho vod hodil velkovévoda Gedimino. Říká se, že tento čin jen ještě více podráždil chuť jezera a to nezamrzne nebo neroztaje, dokud v sezóně nezíská další hlavu (tj. někoho utonulého).

Všude kolem jsou samé lesy, dřevěné domky a klid. Procházíme několik obchodů, protože si chceme koupit něco k jídlu na dnešek a na zítřek. Obchody tu mají opravdu smíšené - v jednom krámě je vedle potravin klidně třeba parfumerie, cukrárna a masna. Skoro by se chtělo říci, že je to stejné jako smíšené zboží u nás na vesnici. Bylo by to tak, kdyby to nebylo běžné i ve Vilniju. Asi optimalizují náklady na pronajatou plochu. Výsledkem je, že vůni parfému dost drsně přebíjí třeba nějaká ryba.

Hlavní atrakcí Trakai je **Salos pils** (ostrovní hrad). Byl postaven ve 14. století národním hrdinou - velkovévodou Vytautasem. Vytautas je pro Litevce opravdu symbol. V každém městě je jeho ulice, nebo náměstí, či alespoň socha. Není to ale ještě tak „špatné“ jak v Turecku, kde je Atatürk na všech bankovkách.

Než se k hradu dostaneme, musíme přejít několik dřevěných lávek a dostat se na ten správný ostrov. Hrad už z dálky přes jezero září novotou. Zblízka hned vidíme, čím to je. Dole u paty věže a hradeb jsou vidět kameny, které tvořily původní hrad, zbytek (drtivá většina) byl dostavěn nedávno (1955) z hezkých, červených, pálených cihel. Dost nevěřicně na to koukám, protože Litva určitě musí mít jiné problémy než odkrývat a opravovat své historické památky. Moc se mi líbí jak dbají na svoji historii a snaží se aby taky zbylo něco pro další generace. Do hradu nejdeme, protože je tu vysoké vstupné.

Kromě ostrovního hradu jsou tu i zříceniny **poloostrovního hradu** (postaveném v roce 1321 velkovévodou Gediminem) a hezké okolí - prošli jsme se litevským lesíkem kolem jezera.

Trakai je také domovem Karaitů, turckého etnika praktikujícího náboženství příbuzné judaismu, kteří ve 14. století přišli do Litvy z Krymy jako Vytautasovi tělesní strážci. Dnes tato skupina čítá méně než 200 lidí, kteří si v Trakai staví dřevěná obydlí.

Kolem poledne je čas na oběd. Sedáme si do jedné restaurace, která vypadá jako stará irská krčma. Táňa si dává bliny se sýrem (jako vegetarián tady bude asi trpět, protože jsme zatím nikde neviděli nic moc vegetariánského kromě palačinek), Karin má *cepelinai*, což jsou velké šišaté bramborové knedlíky plněné masem a špekem (opravdu pojmenované po vzducholoďích Zepelin, jejichž mají tvar) a já mám *kibinai*, což jsou pirohy z moc dobrého (listového?) těsta plněné masem.

Zatím jsme v Litvě potkali docela málo cizinců; jen belgický pár tady v Trakai a pak celkem dost Poláků.

Vilnius

Po příjezdu zpět do Vilniju se rozdělujeme. Karin si jede do hostelu odpočinout, my s Táňou chceme jet do německého koncentračního tábora Paneriai. Nějak nám ale nepřeje štěstí a ne a ne najít ten správný MHD autobus, který by nás tam dovezl. Místo toho volíme alternativní plán - podíváme se do muzea KGB, které má být v bývalém vilnijkém sídle KGB a pak se ještě trochu projdeme starým městem.

Cestou trolejbusem nám kontroluje lístky babuška-revizorka. Musíme si u ní koupit nový lístek, přestože už jsme si jeden štípili. Tady jsou totiž dva druhy lístků - jeden na autobus a druhý na trolejbus. Vždy je třeba mít ten správný. Pokuta (kterou jsme neplatili) je tady 20 Lt (5 dolarů). Obrání o dalších 0,75 Lt za lístek pak vysedáme v centru.

Bývalá budova KGB je velká, zachovalá, obklopená ze všech stran stromy (asi aby nebylo vidět dovnitř). Máme bohužel smůlu, protože právě v pondělí je muzeum zavřeno. Nějak se nám dnes ve druhé půlce dne nedaří.

Procházíme se centrem a míříme na další vyhlídkový bod - kopec 3 křížů. Jdeme přes Gedimini prospektas a podle toho co vidíme by se dalo usuzovat, že je Litva na celkem dobré ekonomické úrovni - pěkné obchody, zahraniční auta, silnice bez děr. Jen ti lidé do toho svým oblečením nezapadají.

Včera byla **katedrála na Katedrálním náměstí** zavřená, dnes ale můžeme dovnitř. Na katolický svatostánek, tak jak je známe ze střední Evropy, je v ní nezvykle mnoho obrazů světců a ukřižování Páně. Je to podobné jako v pravoslavném chrámě, ve kterém jsme byli včera a který byl zas plný ikon. Střetem pravoslavného a katolického křesťanství pravděpodobně vznikl tenhle hybrid (katolické a pravoslavné křesťanství se oddělily někdy v 10. století). Působí to zajímavě. Vložené rušivě ale působí busty nějakých slavných litevských rodáků, což bych v kostele nečekal. Přináší to ale jednu zajímavou informaci - vidím na tom, jak Litevci píší datum: ve stylu rrrr.mm.dd. Třeba 20. listopadu 1997 napíšou 1997.11.20, nebo jen 11.20. Podobně psané datum jsem viděl i na zdejších novinách. Je to asi jeden z mála národů (další jsou třeba Japonci), který používá tuhle logickou a přehlednou strukturu.

Od katedrály šplháme na **kopec 3 křížů**. Jmenuje se tak proto, že v 15. století tu bylo za trest ukřižováno 7 františkánských mnichů a 4 byli svrženi do říčky Vilny tekoucí pod kopcem. V 17. století zde byly na jejich památku vztyčeny 3 kříže. Vydržely až do roku 1950, kdy byly odříznuty a skončily ve Vilně stejně jako mniši před pěti staletími.

Teprve v roce 1989 byly vyrobeny přesné kopie, vztyčeny na původním místě, původní kříže byly vyzvednuty z Vilny a umístěny o něco níže pod vrcholkem na zvláštní podstavec.

Cestou do hostelu začíná pršet. Kupujeme v potravinách něco k jídlu. Prodavačka u kasy nejprve všechny položky ručně sečte na dřevěném sčotu (obdoba dětského počítadla, tady ale v obchodech dost používané hi-tech) a teprve výslednou sumu namarkuje na kase, vedle které sčot leží! Bude opravdu těžké některé věci tady změnit!

K večeři máme chleba (hutný, černý, mají jich tu snad 10 druhů), sýr a sladký tvaroh.

Kaunas

Den 4, úterý 5. 8.

Odjíždíme do Kaunasu. Původně jsme chtěli vidět Aukštaitický národní park asi 100 km na sever od Vilnijsu, ale je zataženo a vypadá to, že bude pršet, což bychom si v národním parku asi moc neužili. Předchozí dny bylo tak na půl slunce a na půl pršelo.

Cestou vlakem jsou všude kolem lesy a ani mi nepřipadá, že by byly nějak výrazně znečištěné, jak jsem četl. Obě holky spí a já koukám z okna na ubíhající Litvu.

V Kaunase jsme asi po 2 hodinách, mírně prší. Asi za půl hodiny už jsme v hostelu. Je to opravdu luxus - jsme 3 a máme celý byt 1+1 s velkou kuchyní a balkonem. Je tu sporák, můžeme si udělat čaj, prostě luxus. Trochu odpočíváme a pak se vydáváme do města.

Na autobusovém a vlakovém nádraží zjišťujeme, že téměř všechny spoje Kaunas-Kaliningrad (naš další cíl) byly zrušeny a jede jen jeden vlak odpoledne (v Kaliningradě je v noci) a jeden autobus před druhou v noci (v Kaliningradě je ráno). Je to čára přes rozpočet, ale nakonec se rozhodujeme jet autobusem zítra v noci. Na prohlídku máme tedy dnešek a zítřek, kdy se pravděpodobně pojedeme podívat do vesničky Rumšiškės, asi 30 km od Kaunasu, ve které je skanzen.

Kaunas je jiný než Vilnijs. 90% kaunaských obyvatel jsou etničtí Litevci a o Kaunasu se tak říká, že je více litevský než Vilnijs. Je centrem litevského podnikatelského ducha, ale bohužel i postsovětské mafie. Byl založen už v 11. století a ležice na soutoku dvou řek se v 15. a 16. století stal úspěšným centrem říčního obchodu. Jelikož je umístěn na významném strategickém místě, byl před 2. světovou válkou 13x vypálen. Dnes je Kaunas hlavním litevským průmyslovým, ale také příjemným kulturním centrem plným zajímavých architektonických památek.

Čím hlouběji se noříme do jeho ulic a bulvárů, tím hezčí se nám zdá a tím více dáváme za pravdu informacím z informační brožury o odlišnosti Kaunasu od Vilnijsu. Sice trochu poprchává, ale i tak se nám líbí projít parčíkem soch až k pěší zóně. Zdá se, že v Litvě mají oblibu v pěších zónách. Ta v Kaunase je delší a hezčí než ve Vilnijsu. Kaunas mi vůbec připadá hezčí a bohatší. Na pěší zóně je spousta krámků i značkových obchodů. Zhruba do dvou třetin se táhnou dvě řady stromů.

Odbočujeme z pěší zóny na **Vienybės aikštė** (náměstí Jednoty), kde jsou dvě řady bust národních hrdinů, věčný plamen a památník Svobody s datem 18. února 1918, dnem, kdy Litva vyhlásila nezávislost. Za nimi je **Vojenské muzeum Vytautase Velkého**, obestavěné několika kanóny - od malých z pirátských lodí až po lafety s 2. světové války. Za Vojenským muzeem je Muzeum Ďábla s různými zobrazeními ďábla z celého světa.

Vracíme se na pěší zónu a v obchodním domě Merkurija si chceme koupit něco k jídlu. V supermarketu tu mají velký výběr, ale zdá se mi to dost drahé na to, že průměrná litevská rodina má příjem údajně 350 Lt (1 Lt je asi 9 Kč) - kilo jablek 3,5 Lt, banány 3 Lt, chleba 1,5 - 2,5 Lt atd (je tu ale levný benzín - asi 1,5 Lt za 95 oktan). Jsme překvapeni, kolik zboží z Čech tady vidíme - polévky z Vitany, sušenky Disko, kečupy Kand a další. Mají tu zase asi 10 druhů chleba (většinou tmavý), všelijaké koláče a koblihy a jiné, u nás neexistující, sladké i slané pečivo. Výběr sýrů tady je ale dost malý a nevidím téměř žádné jogurty - jen tvaroh. Další sortiment je podobný našemu běžnému supermarketu, včetně takových „nezbytností“ jako čipsy, džusy a podobné „tahače peněz z kapsy“.

Všichni pořád mluví rusky, občas litevsky a potkali jsme taky skupinku Čechů. Přeci jen to není tak zapomenutá země. Jsou tu i nějací turisté ze západu, čemuž se nedivím, protože Kaunas je opravdu pěkný.

Centrem starého města je **Rotušės aikštė** (Radniční náměstí), kolem kterého je spousta pěkných opravených domů. Některé vypadají úplně jako v Německu - jsou to opravdu německé kupecké domy z 15. a 16. století, mají cechovní vývěsní štíty a ... reklamy na německé pivo. Uprostřed náměstí stojí barokní radnice ze 17. století, dnes Svatební palác.

Za náměstím směrem k soutoku Nemuny a Nevis jsou **ruiny kaunaského hradu** a úplně zruinovaná katedrála ze 14. století. Hrad byl také úplně zničen, ale teď je alespoň částečně opraven. Na opravě katedrály se teprve pracuje, ale bude to fuška - je strašně zanedbaná a rozpadlá, některá gotická okna byla vybourána a zazděna. Za dob SSSR to byl asi sklad členských knížek do Komunistické strany.

Večeříme při soutoku řek a trochu odpočíváme. Zpět se vracíme opět pěšky podél řeky Nemuny. Kolem nás (podobně jako ve Vilnijsu) jezdí české trolejbusy a české autobusy.

Cestou z centra do hostelu se stavujeme na nádraží a voláme Chlupimu. Zatím stále ještě hodlá přijet. Znovu mu máme zavolat v pondělí ve 12 hodin LSEČ do školy.

Den 5, středa 6. 8.

Ráno si necháváme batohy na autobusovém nádraží. Dnes nás čeká jen skanzen a pak dlouhé čekání, tak jsme si přispali, jinak obvykle vstáváme mezi půl šestou a šestou. Do Rumšiškés odjíždíme asi ve 12 hodin malým autobusem toyota. Jelikož to není žádný dálkový autobus, tak je menší a lidi jsou v něm namačkaní jako sardinky. Kdybych nevěděl, že jsem Litvě, tak bych klidně typoval, že jedeme do nějaké vesnice za Prahou.

Jedeme asi 30 km po dálnici, která je dost slušná a všechny odbočky jsou skvěle značené velkou cedulí. Zastávka se pozná podle sloupku s modrou značkou, na které je nakreslen bílý autobus.

Rumšiškés

Bohužel jízdní řád na zastávce Rumšiškés je trochu „porušený“, takže nevíme v kolik přesně nám jede autobus zpět. Zastávka je u dálnice a my musíme dojít do vesnice a pak ještě asi 1 km za ni.

Když jsme viděli Vilnius mysleli jsme si, že v Litvě budou převládat dřevěné domky. Teď vidíme, že tak tomu bylo hlavně ve Vilniusu a v Trakai. V Kaunasu i v Rumšiškés převažují zděné domky, které mají dost daleko do podoby zchátralého ruského dědictví. Tady v Rumšiškés je těch zděných domků většina, takže všechny nemohly vzniknout až po roce 1991, kdy si Litva vymohla nezávislost.

Máme štěstí. Je zase hezké počasí, i když od severu se směřem k nám sune nějaký stříbrno-šedý mrak.

Skanzen je ukryt v lese na břehu **Kauno marios** (Kaunské jezero), po kterém se sem dá z Kaunasu dokonce přijet lodí. Je tady velké parkoviště s několika auty a jedním autobusem. Je jediné dobře, že tady není nacpáno, alespoň nebudeme rušeni hordami foto-cvakajících turistů. U nás nebo kdekoliv v západní Evropě by jich na podobném místě byly tony, ale Litvu ještě (naštěstí) neobjevili.

U vstupní brány si kupuju mapu. Skanzen je vybudován na ploše zhruba 2 km² a je rozdělen do čtyř částí podle hlavních litevských regionů - Aukštaitija, Dzūkija, Suvalkija a Žemaitija. Z každého regionu je ve skanzenu vybudovaná malá vesnička a mezi vesničkami jsou různě roztroušeny další stavby - větrné a vodní mlýny, kostelík, sýpky, stodoly, krčma, dohromady více než 70 staveb. Mají to dokonale zorganizované, jen snad ta asfaltová cesta celým skanzenem se sem jaksi nehodí. Když ale vidím jak do skanzenu vjíždí belgický autobus plný britských turistů, je mi hned jasné, že ten kdo nechal asfaltku postavit, věděl moc dobře proč - autobus jede od vesničky k vesničce a turisté nasedají, vysedají, nasedají, vysedají a určitě si pochvalují ten hluboký kulturně-architektonický zážitek.

Když jsme v první třetině prohlídky, začíná pršet. Schováváme se pod přesahující střechu kovárny a jelikož je doba oběda, dáváme si náš obligátní černý chleba se sýrem a (tady ve skanzenu) nakradená jablka.

Po dešti a obědě můžeme pokračovat dál. Chaloupky a užitková stavení jsou si dost podobná s těmi, která znám ze stejné doby (18. a 19. století) od nás - oplocený dvůr s hlavním stavením se střechou ze slámy nebo došek, kolem kůlny, chlívky a stáje. Dá se poznat co byla chalupa chudého řemeslníka a co bohatého sedláka.

Chudé chaloupky stály samy, uvnitř jen udusaná hlína, jednoduchý nábytek, malé místnosti, pec (s místy na spaní) a malinká předsíňka, ve které bylo různé „harampádí“ jako hrnce, košťata.

Bohatá chalupa měla kolem sebe ještě chlívky, stáje, případně výminek. Podlaha v ní byla dřevěná, někdy výjimečně kamenná (a taky patřičně studená). Lepší nábytek, kolem celé světnice lavice, větší okna, protože si mohli dovolit víc topit a vyrovnávat tak větší únik tepla. Všechny postele byly kratší než naše současné, ale to je obecně známá věc.

Stavení působí opravdu malebně a postavit tehdy dům se mi zdálo jednodušší, než stavět ho dnes. Stačilo dřevo, šikovné ruce a bylo to. Jenže to v porovnání k jejich tehdejšímu příjmu tak asi bylo dost drahý.

U některých stavení jsou studny. Nemají rumpály, ale jednoduchý dřevěný „jeřáb“, kterým vědro spouštěli a zase vytahovali ze studny.

Zhruba uprostřed skanzenu je náves s několika dřevěnými a cihlovými domky, ve kterých je možné koupit suvenýry - hlavně keramiku a jantar. V krámku s keramikou jsou i hrnčářské kruhy. Na jednom z nich hrnčář právě vyrábí nádoby. Vypadá to jednoduše, ale musí mít dost citlivé prsty, aby tu zatím měkkou, hliněnou nádobu nepromáčkl nebo nezbotil.

Vracíme se ke vchodu, který slouží zároveň jako východ. Na nástěnce jsou rozpis autobusů odjíždějících do Kaunasu a Vilniusu. Jdeme zpět na zastávku u dálnice. Čekáme tam asi hodinu, ale nic nejede. Táňa z dlouhé chvíle stopuje. Zastavil ji nějaký nákladák, že ji může vzít, ale jen samotnou. Cha, cha, cha, to by byla přča. Od té doby vždycky když jede nákladák, přestává na chvíli stopovat.

Nakonec nás bere dědula, řidič staršího linkového Ikarusu. Nejede do centra Kaunasu, pouze k nějakému inu. Jelikož jsme mu řekli, že se chceme dostat do centra, tak se asi pevně rozhodl, že nás tam za každou cenu dostane, protože na jedné zastávce na dálnici, kde se křížují autobusy, nás předal jinému řidiči v jiném autobusu, který pak dojel až do centra. Dědula tomu řidiči řekl, že jsme turisty-studenty, takže jsme nakonec ani nemuseli platit!

Kaunas

Večer obcházíme Kaunas po jeho příjemné pěší zóně a sháníme něco k večeři a k snídani. Na ochutnání si kupuju rozinkovou zmrzlinu. Většinou prodávají svojí zmrzlinu (jmenuje se *ledai*), ale mají i zmrzliny Algida od Unileveru.

Na autobusovém nádraží budeme čekat do třičtvrtě na dvě, než pojedou autobusy do Kaliningradu (Rusko). Bohužel jsme si nemohli koupit lístky předem.

Večer přemýšlím o skanzenu a říkám si, že v minulém století tady byly na vesnicích v podstatě na stejné úrovni jako my.

Den 6, čtvrtek 7. 8.

Před druhou hodinou ráno přijíždí autobus. Už je plný, protože jede odněkud z Běloruska. Dostat se dovnitř je docela bitva. Všichni kdo chtějí nastupovat se šíleně tlačí aby uvalili místo. V tomhle jsou o trochu míň kulturnější než my. Asi tady za sovětů daleko více platilo pravidlo „kdo nekrade okrádá svojí rodinu“, tj. že se každý musí tvrdě bít aby něco uval. Možná to ale taky je tím, že velká část těch lidí jsou Rusové a v uličkách je hodně nabitých tašek. Asi nějakí „obchodníci“ a Ti si nikde servítky neberou. Po druhé hodině konečně vyrazíme směrem „Ta-Podivná-Ruská-Enkláva-Kaliningrad-Vklíněná-Mezi-Polsko-A-Litvu“.

RUSKO

Pořád si nejsem jist, jestli nás do Ruska bez pozvání a bez víza vůbec pustí. Na ruském velvyslanectví nám tvrdili, že pokud jedeme na dobu kratší než 30 dní nepotřebujeme vůbec nic. Kolem čtvrté hodiny ráno vidíme, že měli pravdu a moje obavy jsou rozptýlené - přes vybetonovaný příkop přejíždíme do Ruska. Ti státní příslušníci, kteří víza potřebují mohli dříve využít hojných nabídek hotelů, které jim spolu s povinnou rezervací několika prvních nocí vízum za poplatek 50 dolarů zařídily. Dnes již se prý žádosti o vízum od hotelů zamítají.

Jak projíždíme ranní krajinou vidím, že je dost zanedbaná - silnice značené omšelými cedulemi v ruštině, ve všech městečkách a vesnicích oprýskané budovy, lidé nosí nevýrazné šedé oblečení (i když občas se tu vyskytne hezky oblečený člověk - většinou mladá žena). Před osmou přijíždíme (přesně na čas - zatím tady v Pobaltí vše jezdí přesně nebo jen s malinkým zpožděním) do Kaliningradu.

Kaliningrad

Zaujaly mě tu silně otrřískané MHD dopravní prostředky - naše tramvaje (vypadají ale jakoby před tím než je dali sem 50 let vozily kameny v lomu) a pro mě neidentifikovatelné (asi ruskyje) trolejbusy. Na linkových autobusech, které jezdí mimo Kaliningrad je napsáno „KönigsAvto“, což mě udivuje, protože Rusové se od doby kdy tohle město ukořistili (1945) všemožně snažili zničit a zahladit jakékoliv stopy jeho německé historie, včetně původního jména Königsberg (česky Královec). Časy se asi mění i v Rusku a možná se jednou Kant v hrobu obrátí zase na ten správný bok, až bude Kaliningrad znovu přejmenován na Königsberg, jméno, které dostal na počest krále Přemysla Otakara II, jenž toto město založil.

Měníme peníze a trolejbusem se kodrcáme přes půl města do hotelu, který by měl být relativně levný. Ulice jsou docela dobré, ale baráky jsou typicky socialistické králíkárny. Některé trolejbusy jsou české, s emblémem škodovky na přední masce. Takové modely jsem u nás ale nikdy neviděl, asi už je nepamatuju.

Hotel je o trochu dražší než jsme očekávali, částečně i proto, že každý člověk, který do Ruska přijede se musí do 3 dnů registrovat na policii. V hotelích tuto službu poskytnou (no ... je povinná, musíte ji přijmout) a řeknou si za to poplatek.

Tady v hotelu jsou vidět dva rysy socialistického způsobu života, které tu dodnes převládají - nízká efektivita práce a nutkání mít vše pod kontrolou. V hotelu je totiž na každé patro *děžurnaja*, což je jakási správčová, která se hlavně stará o to, aby měla pod kontrolou, jestli náhodou nejdeme jinam než do svého pokoje. Výhodou (diskutabilní) je možný větší pocit bezpečí, protože se po patrech nikdo netoulá. Nevýhodou je neustálý pocit sledování, protože každé odskočení na záchod nebo do koupelny znamená přejít před očima babušky-děžurné.

S tou koupelnou je to ještě komplikovanější tím, že se za každé sprchování údajně platí, což nám nikdo neřekl. Táňa to zjistila, když po ní uklízečka chtěla rublíky. Nakonec koupelnu zamkla a bylo to. Zamčen je i nouzový východ. Co kdyby jím někdo chtěl odejít v době, na kterou není určen? To by určitě musel sáhodlouze vysvětlovat.

Umytí a (trochu) odpočinutí odcházíme do města. Nejdřív si chceme koupit něco k snědku a narážíme na supermarket. Je sice malý, ale plný zboží. Hodně zahraničního (Pobaltí, západní Evropa a spousta věcí - hlavně cukrovinky, polívky, oleje - z Čech). Vůbec ale nemají svoje mléčné výrobky, ty jsou většinou z Litvy. Asi to tak funguje ještě z dob SSSR, kdy Kaliningrad byla hlavně vojenská oblast a o krávy tady neměli moc zájem, takže byli zásobováni z nejbližší sovětské republiky - z Litvy. Po změně režimu a rozpadu Sovětského svazu neměli kde podobné výrobky brát, tak je musejí stále nakupovat z Litvy, což je asi levnější a smysluplnější než je vozit z Rusii.

U vchodu do supermarketu musíme odkládat batůžky. Zase ten paranoidní strach ze svobody člověka - co kdyby něco ukrad, když ho nikdo nehlídá? Jako v Litvě i tady je hodně druhů (hlavně černého) chleba. Kaliningrad je o něco levnější než Litva.

Na **náměstí Pobědy**, kousek od severního nádraží stojí, stále sebevědomě rozkročena, socha zakladatele největšího blázince na světě V. I. Lenina. Pokud tady ta socha bude pořád stát lidi alespoň nezapomenou. A na těch 70 let by určitě zapomenout neměli.

Procházíme po prospektu Mira celkem pěknou čtvrtí - restaurované domy (třeba krásné divadlo), široká ulice se stromořadím a jen ten vysoký počet moskvičů a ruština všude kolem nám nedává zapomenout, že jsme v Rusku.

Míjíme Bunkrové muzeum a univerzitu, před níž stojí socha slavného místního rodáka Immanuela Kanta. Dostáváme se na **místní trh**. Trhy mě vždycky fascinovaly a tenhle ruský je dost podobný trhům arabským - ovoce, zelenina, konzervy, chleba, sušenky, koření a do toho švitoření prodejců a kupujících, vůně smažených koblih a pražící slunce. Hned vedle trhu potravinového je trh s oblečením a úplně na okraji (vlastně už na ulici) trh s náhradními díly do aut a motorek.

Trh končí kousek od jezera Prud Věrchnyj, na jehož břehu je lesík a polorozpadlá **Vrangelská brána**, která kdysi byla součástí opevnění Königsbergu. Další podobné červené cihlové brány, či jejich zbytky se táhnou asi další 3 kilometry. Jdeme podél nich. V jedné z nich je **Jantarové muzeum** (v Kaliningradské oblasti se těží 90% světové spotřeby jantaru), další jsou buď skladiště nebo obchody. Jdeme dál podle opevnění o lokáme výfukové zplodiny místních, na maximální kouření seřízených, avtomášin.

Po této zacházce se vracíme do centra. Celé město je ukázkou ruské snahy „zvelebit“ Königsberg/Kaliningrad. Od roku 1255 patřil Königsberg Německu. Po 1. světové válce bylo Východní Prusko (jehož součástí byl i Königsberg) odděleno od Německa a Hitlerova touha znovu jej spojit s Německem byla jednou z roznětek 2. světové války. V bojích roku 1945 byla celá oblast znovu obsazena Rudou armádou a v následujících letech Königsberg krutě zaplatil za svou někdejší příslušnost k Německu. Přejmenování na Kalinigrad (sám Michail Kalinin, v letech 1919 až 1946 formální hlava státu, v Königsbergu nikdy nebyl, ale zemřel právě ve vhodnou dobu, když Stalin hledal pro Königsberg nové jméno) byl pouze začátek. Ve svém tažení za lepší zítřky (hm ... spíše popozítřky) chtěli komunisti Königsberg úplně zbavit své minulosti. Snažili se opravdu důkladně. Stará podoba města pro ně nebyla dost dobrá a proto k válečným troskám (k nimž se při britském bombardování a dobývání Rudou armádou přidala i velká katedrála) přidali další: srovnali se zemí většinu města (včetně vyhození do vzduchu 700 let starého hradu), odsunuli většinu německé populace a přivezli ruské osadníky. Až do roku 1991 byla kaliningradská oblast pro cizince zakázanou zónou a ještě dnes je v ní ruská námořní základna se 40 000 až 200 000 vojáky (odhad, přesné číslo je přísně střeženým tajemstvím).

Konečný výsledek sovětské snahy může každý dnes posoudit sám - šedivě naplánované, postavené a vypadající město, které nemá už téměř nic společného se starým Königsbergem, zato hodně vypovídá o svých nových budovatelích.

Jako příklad megalomanie a dosti těžké ztráty soudnosti sovětských aparátčků slouží **Dům Sovětů**. Je umístěna na místě, kde do roku 1968 stál onen stoletý starý hrad. Přes protestní dopisy zaslané do Kremlu byl hrad srovnán se zemí a na jeho místě se začala stavět velká, hranatá, nevzhledná šestnáctipatrová bedna z betonu, která nakonec stejně nebyla nikdy dostavěna a dnes tam stojí opuštěná, obehnaná dřevěnou ohradou. Na(ne)štěstí je dost velká na to, aby ji v budoucnu nikdo nepřehlédl a nepřipomněl si režim, který ji pro sebe zbuodoval a jehož je teď varovným prstem vztyčeným přímo uprostřed Kaliningradu na Ústředním náměstí.

Kousek od Domu Sovětů stojí na ostrůvku, uprostřed parku, **katedrála**, od 14. století typická silueta Königsbergu. Dnes ji opravují vnuci těch co ji zbořili a opravují ji dobře - už se opět tyčí do výšky tam, kde ještě začátkem 90. let byl jen pahýl věže. V roce 1995 na ni byly vráceny 4 zvony a věžní hodiny. U katedrály je park se sochami.

Z centra města pokračujeme pěšky po Leninském prospektu k nádraží, kde si chceme koupit jízdenky na zítřejší autobus do Klajpėdy (Litva).

Ve většině obchodů se setkáváme s jakousi zvláštní podobou nedůvěry v zákazníka: v prodejnách jsou stále pulty, které oddělují zboží od zákazníků. Když zákazník něco chce, musí o to požádat prodavačku. Prodavači se asi bojí, aby jim lidé v nastávající svobodě všechno nerozkradli. I tady (jako v Litvě) jsou v obchodech pro mě nezvyklé kombinace zboží (na tak velké město) jako třeba textil, potraviny a drogerie v jednom.

Na nádraží si dáváme nějaké buchtouhousky (pečiva tu opravdu mají nepřeborné množství druhů - od sušenek přes buchty, koláče, mazance, rohlíky až po chleba) a kupujeme jízdenku do Klajpėdy. Pojedeme zase v 7 ráno. To snad ani není dovolená pořád vstávat před šestou hodinou!

Trolejbusem (v každém jezdí průvodčí a prodává lístky) jedeme do hotelu, nesprchujeme se (koupelna je zamčená) jen zase pereme.

Po dnešku jsem trošinku poznal rozdíl mezi Litvou a Ruskem a nedivím se, že se pobaltské státy tak snažily vybojovat si nezávislost. Rusko by je jinak strhlo s sebou v tom svém stále přežívajícím obstarožním systému. Možná, že Rusko vypadá jinak a lépe než Kalinigrad, obyvatelé kaliningradské oblasti se však v každém případě už jen mohou jezdit dívat, jak okolní státy vzkvétají, zatímco jim se přísun dotací z Ruska (v době SSSR velký) zmenšil a pravděpodobně ještě bude zmenšovat.

Tento popis možná vyzněl pesimisticky ale ... chce to vidět.

Den 7, pátek 8. 8.

Zase vstáváme brzo, protože v 7 jede autobus do Klajpėdy. Asi 40 km na sever od Kaliningradu projíždíme Zelenogradskem - kaliningradským letoviskem s plážemi. Působí mnohem příjemněji a čistěji než Kaliningrad. Pak už zahýbáme na silnici, která vede po celé délce Kuršské kose, což je pás země dlouhý asi 150 km a široký maximálně 1-4 km, oddělující Kuršský záliv od moře.

Polovina kose je ruská, druhá polovina litevská. Zajímavé je vidět na tomto malém kousku země srovnání těchto dvou zemí. Silnice v Rusku jsou značeny oprýskanými tabulemi a zastávky na autobus jsou zašlé nebo nejsou vůbec označeny. Na hranicích si Rusové postavili velkou celnici, kde musíme všichni vystoupit z autobusu, vzít si svoje zavazadla projít detektorem. Táňa má (ostatně už od Běloruska) na hranici opět problémy, protože místní pohraničníci mají buď špatné zeměpisné znalosti (nerozlišují Slovinsko a Slovensko), nebo neumí číst rusky, jelikož v jejím pase je rusky napsáno Slovenskaja republika. Slovinci potřebují do Ruska vízum, Slováci ne. Nakonec je ale vše v pořádku.

LITVA

Litevskou část hranice tvoří domek, ze kterého vyjde celník, zkontroluje pasy a jedeme. Pravděpodobně nás, oproti Rusům, nepodezřívají, že převážíme jaderné zbraně.

Litevská strana kose už je veselejší. Silnice a lesní cesty jsou upravené a téměř dokonale značené, včetně autobusových zastávek. Na pravé straně občas vidíme domky na pobřeží Kuršského zálivu a vypadá to jako dopoledne někde u německého jezera. Nepřeháním!

Klajpėda

Celá kosa je pokryta lesem a asi po tři a půl hodině autobus končí ve Smyltinė, vesnici úplně na „vrcholku“ kose, asi 10 minut přívozem od Klajpėdy na druhé straně zálivu. Přeploveme se přívozem a za 10 minut už jsme v hotelu. Nemají ještě volné pokoje, budeme muset čekat do dvou. Necháváme si v recepci batohy a jdeme se projít.

Po Kaliningradu působí Klajpėda vzdušně a vesele. Je tu přístav a má i pláže, takže sem jezdí na rekreaci hodně Litevců. Působila by ale asi hezky i bez kontrastu s Kaliningradem.

Centrum města je celkem malé, jen pár uliček. Některé domy jsou jako přenesené ze starých německých měst - jsou zděné s dřevěnými trámy napříč fasádou. Klajpėda (dříve Memel) byla nejsevernější výspou Pruského vévodství a pak i Německa.

V obchodech mají stejný výběr jako v celé Litvě. Je tu o trochu více cizinců - jezdí odsud trajekty do Německa, Švédska a Ruska.

Ve dvě hodiny se ubytováváme. Tentokrát budeme ve dvou pokojích - Karin v jednolůžkovém, Táňa a já ve dvoulůžkovém. Pokoj vypadá dobře. Je v něm televize (nefungující) a není v něm sprcha. Ta je na chodbě a musí se za ni platit. Alespoň, že tady není děžurnaja, která by sledovala každý náš krok. V hotelu je bufet, kadeřník a cestovní kancelář.

Kolem třetí odcházíme a chceme se podívat na Kuršské kose na pláž (s dunami), zrekonstruovanou rybářskou vesnici a mořské akvárium. V delfináriu je každý den několik delfiních představení, ale to už nestihneme.

Přívozem jsme za pár minut na kose a jdeme směrem k akváriu. V Klajpėdě, na druhé straně zálivu, se v délce několika kilometrů táhne **přístav**. Vidíme desítky přístavních jeřábů, některé právě nakládají a vykládají, jiné jen nehybně stojí ve větru. V suchém doku je právě opravována nějaká větší loď. Klajpėda je po Ventspilsu (Lotyšsko) a Tallinnu (Estonsko) třetím největším přístavem pobaltských zemí.

Před chvílí bylo ještě krásně a vedro, teď se najednou zatáhla obloha, je zima a asi se schyluje k dešti. Podobných náhlých změn jsme v Pobaltí zažili už několik. Naštěstí nám ale zatím počasí přálo a spíš jsme se opékali než mokli. Máme všichni jen trička s krátkým rukávem.

Cestou k akváriu jdeme kolem **několika lodí** vystavenými na břehu. Největší má délku asi 50m. Po schůdkách se dá vylézt na její palubu. Je na ní ještě všechno vybavení - záchranné čluny, kotvy, lana. Na kabině je cedule s místy která proplula. Další 3 lodě už jsou menší, nejmenší je malá rybářská bárka pro 2 lidi.

Za loďmi je na okraji lesíku postaveno několik stavení reprezentujících rybářskou vesničku.

Akvárium je téměř na „vrcholku“ kose v bývalé pevnosti, která měla sloužit k obraně Klajpėdy. Pevnost je kruhová s průměrem asi 100 metrů. Od okolí je oddělena vysokým valem a vodním příkopem. Možná by to byla dobrá pevnost, ale než ji dostavěli, byl už tento způsob obrany překonán, takže vlastně nikdy nesloužila svému původnímu účelu.

Jak přicházíme k pevnosti/akváriu, začíná pršet. Stačí se ještě venku v bazénu podívat na tuleně (jsou strašně roztomilí, a na to jak jsou tlustí plavou pěkně svižně) a už se musíme před deštěm schovat dovnitř.

Uvnitř akvária je skvělá kolekce různých živých i vycpaných ryb a vodních živočichů, korálů a mušlí. Jsou tu živí tučňáci, mroži, tuleni, želvy a několik druhů mořských i sladkovodních ryb. Popisky jsou ale jen litevsky a anglicky, takže se (zvláště u ryb) moc nechytám. Sběrka korálů a mušlí je neuvěřitelně rozsáhlá. Od úplně malinkých až po metrové exempláře všech různých tvarů, barev a odstínů. Skvělé!

Jelikož je zima, prší a my jsme jen na lehkou, spěcháme z akvária hned do hotelu a na duny a moře se už asi nepodíváme. V hotelu se tepleji oblékáme a jdeme na nádraží zjistit na zítra spojení do Šiauliai. Vůbec nevím, jak to

tam je s cenovou úrovní ubytování a můj Lonely Planet průvodce je v cenových informacích už zastaralý (z roku 1995), což jsme ten uplynulý týden poznali. Doteď jsme se co se týká cen orientovali podle brožurek série *In Your Pocket* (nejlepší informační brožury, jaké jsem kdy viděl, žádné přihlouplé inzeráty na drahé služby, ale praktické informace), které jsou přeci jen aktualizovány každý rok, v nejlepším případě každý druhý měsíc. Pro Šiauliai bohužel žádná taková brožura neexistuje. Budeme proto muset vyjet co nejdříve, abychom v případě drahého ubytování nemuseli nocovat v Šiauliai, ale mohli jet dál někam, kde už máme dostupné informace.

Zjišťujeme, že nejlepší bude jet vlakem před sedmou ráno, abychom byli v půl desáté v Šiauliai.

Cestou zpět kupujeme večeri a snídani.

Den 8, sobota 9. 8.

Noc byla hrozná. Všude samý komár. Jak jsme byli unaveni, tak jsme s Táňou padli do postele a zapomněli jsme otevřená okna. To byla asi osudová chyba, protože jsme se po několika hodinách probudili úplně sežraní. Nejdříve jsme mysleli, že to jsou štěnice z postele, pak jsem ale kolem sebe uslyšel známé bzucení. Celou noc jsme se ho pak nezbavili. Nepomohlo ani když jsme se celí (včetně hlavy) přikryli. Uf! Takové hezké město a tak nepohostinní komáři.

Vlak do Šiauliai je rychlík, takže je i pohodlnější. Máme celé kupé jen pro sebe. Kolem trati jsou opět hlavně lesy, sem tam nějaké pole. Po dvou a půl hodinách vystupujeme v Šiauliai.

Šiauliai

Jdeme do jediného hotelu, o kterém víme. Bohužel je cenově dost nedostupný - náš limit na ubytování přesahuje pouze 10x. Nezbyvá nám proto nic jiného, než nechat batohy na nádraží, jet za město podívat se na Kopec křížů (kvůli kterému jsme sem přijeli), vrátit se zpět a ještě dnes navečer dojet do Rigy (Lotyšsko). Riskneme to, protože podle informací které máme je v Rize dost levného ubytování.

Je asi 10 hodin, autobus ke Kopci křížů odjíždí za hodinu a půl. Máme tedy čas zařídit si ještě nějaké věci. Kupuju si litévské noviny *Respublika*, abych měl nějaký suvenýr s podobou litévštiny. Pak počítáme, kolik peněz budeme ještě v Litvě potřebovat a zbytek litů směňujeme na lotyšské lity. Trochu se procházíme po Šiauliai - příjemné, čisté město s pěknou pěší zónou.

V půl dvanácté odjíždíme místním Ikarusem. Jedeme asi 10 km za město. Od zastávky musíme jít ještě asi 2 km pěšky po místní okresce mezi poli. Je to příjemná procházka, slunce svítí a já si připadám úplně jako na nějaké okresce v Čechách. Teď jsme ale v Litvě a směřujeme ke Kopci křížů, poutnímu to místu všech Litevců.

Križių kalnas

Že je to poutní místo vidíme už z dálky. Asi kilometr před námi vidíme na jednom kopci podivný les - les křížů. Celý kopec je pokryt kříži. Pod kopcem je parkoviště s auty.

Na parkovišti místní lidé prodávají předměty s náboženskou tematikou (obrázky svatých), jantarové náramky a náhrdelníky, ale hlavně - desítky druhů křížů. Od úplně malých dvou zkřížených dřevek po velké vyřezávané kříže. Každý si může koupit "svůj" kříž a přidat ho k těm desítkám tisíc(!) křížů, které už jsou na kopci.

Jedna z legend o vzniku tohoto místa hovoří o sedlákovi, kterému se rozstala dcera. Na její nemoc nepomáhala žádná medicína, zařikávání ani rady nejlepších místních doktorů. Jednou v noci měl sedlák vidění, ve kterém se mu zjevil bůh a řekl mu, aby z nejlepšího stromu udělal kříž a postavil jej na kopec. Sedlák druhý den vstal, ze zdravého stromu nechal zhotovit kříž a postavil jej na určený kopec. Během několika málo dní se jeho dcera opravdu uzdravila. Zvěst se rozlétila po celém kraji a na kopci začaly přibývat kříže.

Tradice stavění křížů na tento kopec (teď už vlastně na kopce dva) je podle historiků vysvětlena prozaičtěji a sahá až do roku 1236. V tomto roce byli němečtí rytíři vracející se z cesty na které rozšiřovali po Litvě křesťanství, napadeni a pobiti. Aby si pamatovali toto krveprolití, lidé tu začali na kopec stavět kříže. Kříže byly pak zvláště ve velkém přidávány v letech 1831 a 1863 (na památku lidí zabitých v protiruských povstáních) a také během příslušnosti Litvy k SSSR, kdy byly kříže vztyčovány za zabitě a odsunutě na Sibiř. Za nadvlády Rusů byl tento památník srovnán buldozery, jako symbol protiruského odporu, ale les křížů zde přesto vyrostl znovu. Další kříže přibýly po získání nezávislosti v roce 1991 a roku 1993 zde přispěl křížem i papež Jan Pavel II.

Pohled na kopce je fascinující už z dálky, ale zblízka je prostě strhující! Jsou na nich nahuštěny jeden kříž vedle druhého - malé, velké, obrovské. Některé větší kříže nejsou už vůbec vidět, protože jsou obsypány hrozny malých křížků na nich pověšených, takže člověk jen tuší, že tam někde pod tím „křížovým obalem“ opravdu jsou. Kříže jsou snad na ploše větší než 2 fotbalová hřiště. Jsou mezi nimi cestičky, lidé se u nich modlí, fotí, přidávají další. Nejsou tu jen kříže

z Litvy, ale i z Polska, Ruska, Lotyšska, Estonska a určitě dalších zemí. Ten pocit se prostě nedá popsat. Jak řekla Táňa: je to hodně silné místo.

Jen tak se mezi kříži procházíme. Škoda, že jsme (zrovna tady!) tlačeni časem, protože je před námi nejistota ohledně cesty do Rigy a ubytování.

Odcházíme, ale několikrát se ohlížíme zpět.

Autobus zpět do Šiauliai nám jede během 10 minut a za dalších 15 minut jsme na nádraží v Šiauliai. Čekáme asi 2 hodiny a teprve když přijíždí autobus do Rigy máme jistotu, že se do něj dostaneme, protože lístky se nedaly koupit předem. Během těch pěti posledních minut do odjezdu musím utratit všechny litevské peníze, které nám zbyly po koupení jízdenek. Nechávám si nějaké mince na památku.

Následující 4 hodiny do Rigy jedeme opět hezkou a většinou zalesněnou krajinou. Hodně lidí v autobuse jsou Lotyši. Jedna holka se zajímá o to, jak vypadají naše pasy a ukazuje nám svůj lotyšský. Každých 40 minut stojíme pět minut na kafčo a odpočinek.

LOTYŠSKO

Na hranicích s Lotyšskem má Táňa opět potíže s pasem. Pohraničníci si zase myslí, že je ze Slovinska. Na otázku proč nemá vízum se prostě nedá odpovědět. Prostě proto, že je ze Slovenska a Slováci vízum nepotřebují! Těch 8 států se kterými má Lotyšsko zrušenou vízovou povinnost by se snad mohli naučit nazpaměť. Nakonec Táňin pas odnáší a my jen čekáme. Po čtvrt hodině se objevuje jiný pohraničník a pas vrací. Vše je prý v pořádku. Odjíždíme a asi kilometr za hranicí zjišťujeme, že v tom zmatku nedali Táňě do pasu lotyšské vstupní razítko. Snad nebude mít problémy při odjezdu ze země.

Lotyšsko na mě takhle z autobusu působí jako Litva - hodně nových aut (málo žigulů a moskvičů), většinou cihlové domy, některé dřevěné.

Riga

Kolem šesté večer přijíždíme do Rigy. Praží slunce a je vedro. Musíme rychle najít nějaké ubytování, abychom tak pozdě vůbec sehnali něco levného. Mám vyhlídnutých několik míst.

Šťěstí máme hned v prvním - hotelu Baltija. Je to, podobně jako naše včerejší ubytování, hotel ze sovětské éry. Cenou se bohatě vejde do rozpočtu (i se sprchou, za kterou se zase platí zvlášť). Recepční babuška na nás při příchodu vychrlí všechny podstatné informace takovým tempem, že se ptáme, jestli jsme ještě v tom bývalém Sovětském svazu. Dostáváme troják (s televizí, ale ani tady nefunguje). Hotel je to obrovský, skoro by se ve spleti jeho uliček dalo zabloudit (tak jako v hotelu Moskva v Kaliningradě). Děžurná je tady jen jedna na celý hotel. Tenhle hotel má ještě jednu obrovskou přednost - je hned naproti nádraží.

Na oslavu toho, že právě dnes jsme spolu půl roku jsem od Táni dostal roztomiloučký pohled a celou cestou s sebou vezla i malinký gin, kterým si teď připijíme. Zítřka to půjdeme oslavit na večeri do nějaké lotyšské restaurace.

Večer se jdeme podívat na odjezdy vlaků a pokusit se vyměnit peníze.

Den 9, neděle 10. 8.

Dnešek jsme si vyhradili na prohlídku míst, která jsou na okraji Rigy. Po snídani, před devátou odcházíme. Musíme najít autobus č. 1, který nás odveze k Lotyšskému etnografickému muzeu - skanzenu.

Riga mi připadá o dost živější, rozvinutější a velkoměstštější než Vilnius. Ulice nejsou tak zanedbané, už je tu míň žiguliků a moskvičů, v obchodech mi připadá větší výběr, domy jsou z velké části hezky opravené. Vyměňujeme peníze. Lotyšský lat je nominálně silnější než britská libra, takže za 2 dolary dostáváme skoro 1 celý lat. Výsledkem je to, že tady je hodně cen v desetníkách. Někdy před desetníky ani nepíšou nulu, takže to může vypadat, že něco stojí 50 latů (asi 100 dolarů), místo správných 0,50 (1 dolar).

Denní tisk je barevný a to nejen bulváry, ale i seriózní noviny. Telefonní automaty jsou většinou na karty. Jednu kupuju, abych mohl dnes zavolat Chlupimu. Měli jsme sice volat až zítřka, ale rádi bychom už teď věděli na čem jsme, abychom tomu mohli přizpůsobit naše plány.

Přijeli jsme do Rigy dříve než jsme původně chtěli, protože jsme se rozhodli, že města na západě (kam jsme měli původně jet rovnou z Litvy) navštívíme během jednodenních výletů z Rigy. Vše v Lotyšsku tedy pokryjeme z Rigy, která pro nás bude „základnou“.

Při hledání zastávky „jedničky“ občas nakoukneme do nějakého obchodu. Zdá se mi, že je tu o trochu draž než v Litvě. Může to ale být „optický“ klam, protože vím, že lat je silný a každou cenu nad 1 lat už považuju za velkou.

Autobusem (ikarus) jedeme na předměstí. I ulice dál od centra jsou celkem dobré. Všude kolem je překvapivě hodně zeleně, jako ve všech městech, která jsme už navštívili. Je tady opravdu velké množství historických budov - ve srovnání s Kaliningradem je to nebe a dudy.

Jako městská v Rize kromě ikarusů jezdí i trolejbusy - nové i staré, ty staré (značka Škoda) navíc ještě s vlečným vozem (podobně jako kdysi u nás staré kulaté autobusy LIAZ). Taky tady mají naše tramvaje, ale o dost zachovalejší než ty v Rusku. Na některých jsou reklamy. Pár autobusů je ještě starých, asi nějakých ruských. V Lotyšsku se vyrábí dodávka, která se jmenuje Latvija. Těch je tu taky dost.

Skansen leží na okraji Rigy na březích malého jezera. Jako v Rumšiškés i tady si při vstupu kupuju mapu, abychom měli přehled kde vlastně jsme a co je tu k vidění.

Skansen je uspořádán podobně jako jeho „bratr“ v Litvě - shluky stavení ze čtyřech hlavních regionů Lotyšska (Vidzeme, Latgale, Zemgale, Kurzeme) a mezi nimi jsou roztroušeny různé stavby jako kostely, sýpky apod. Lepší než v Litvě je jeho zasazení do lesního prostředí. Nejsou tady žádné asfaltové cesty, ale jen lesní pěšinky. Působí to mnohem malebněji a věrohodněji. Jelikož je víkend je tady spousta lidí v lotyšských lidových krojích, kteří předvádějí některá původní povolání, jako třeba švadlena nebo řezbář.

Domy jsou také vybaveny nápaditěji, všechny jsou plné různých předmětů denní potřeby, jakoby před chvílí odložených. Všude jsou čerstvě řezané květiny, což ještě umocňuje ten pocit zabydlenosti. Na jednom místě dokonce babička kropí zahrádku. Chybí mi tady už jen hrnec s právě připravovaným voňavým jídlem k obědu a křik a smích dětí. Stopy po dětech tu ale přeci jen jsou - napočítal jsem 3 různé způsoby zavěšení kolébky, jeden z nich dokonce „samohoupací“. Lidé v Lotyšsku byli opravdu důmyslní.

Jako v Litvě i tady jsou domy hlavně dřevěné, s různou střechou, podlahou a vybavením podle movitosti původních obyvatel.

Na kopci uprostřed lesa stojí **velký větrný mlýn** se šesti obrovskými lopatkami. Je otevřený, takže si ho můžeme prohlídnout. Uvnitř je skvělý. Má 3 patra. V nejhořejším je vlastní mechanismus převodu vodorovné rotace osy s lopatkami na svislou. Svislá osa pak protíná všechna patra.

Ve druhém patře jsou dva otvory v podlaze ohraničené malými příhrádkami - tudy se do spodního patra sypalo nerozemleté zrní. V tomto patře jsou i několikery dveře na ochoz, odkud se prováděla údržba lopatek a vůbec horní části vnějšího pláště mlýnu.

V prvním patře je vyústění oněch dvou otvorů na zrní, které jimi padá přímo na mlecí kameny. Ty jsou poháněny svislou osou vedoucí také shora. Škoda, že je tady šero a taky stísněný prostor, byly by to skvělé fotky.

V přízemí se připravovaly pytle na mouku, která propadávala z mlecích kamenů v prvním patře. Pak se pytel hodil na váhu, zvažil ... a může se prodávat.

Opravdu je to poučné vidět, jakým způsobem se kdysi pracovalo. Škoda, že mlýn nepracuje i teď.

Na konci prohlídkové trasy skanzenem je dřevěný kostel, ve kterém právě skončila mše. Jdeme si ho prohlédnout. Je sice pouze dřevěný, ale uvnitř je krásně vyzdoben. Lidé kteří ho stavěli jej chtěli co nejvíce přiblížit honosným kamenným svatostánkům, a tak co nevyřezali ze dřeva to domalovali: namalované je mramorové obložení, štuky na stěnách a pod okny, zdobení lavic, strop atd. Jsou tady i funkční varhany. Výzdobu opět doplňuje velké množství čerstvých květin.

Tenhle skansen se mi líbí víc než ten litevský. Nevychází sice tak vstříc masové turistice - nedá se tu (díky bohu) jezdit autobusem ani autem, ale působí na mě srdečněji a opravdověji. Je možné, že na tom má částečně zásluhu i počasí, které je dnes jako stvořené pro výlety do přírody.

Ze skanzenu jedeme zpět do centra s tím, že na poloviční cestě vystoupíme a pěšky dojdeme do dalšího muzea, které chceme vidět - tentokrát automobilového. Spoléhám na to, že poznám tu správnou zastávku až řidič zastaví (cestou do skanzenu jsem si zapamatoval, která to je). Za chvíli ale zjišťuju, že už jsme ji přejezili bez zastavení. Teprve teď mi došlo, že řidič nezastavuje automaticky na každé zastávce, ale je třeba zazvonit, čímž se mu dá najevo, že někdo chce vystupovat. Na té „naší“ zastávce nikdo nevystupoval a asi na ní nikdo ani nestál.

Vystupujeme a zase nasedáme do autobusu, který nás veze až téměř před **automobilové muzeum**. Muzeum je také na předměstí. Z jedné strany je les, z druhé sídliště. To sídliště není ale vůbec oprýskané, ale docela příjemné paneláky se spoustou zeleně.

Muzeum je ve velké budově, která pro něj byla speciálně postavena. Má v něm být asi 100 aut. Důvod proč jsem se sem chtěl podívat jsou auta některých bývalých sovětských prominentů - Stalina, Brežněva, Chruščeva.

Pro studenty je na ISIC kartu levnější vstupné. Slevy na ISIC je možné využívat na dost místech v Pobaltí. Studenti pak většinou mají jen 50% ceny. Slevy na ISIC byly například i ve Vilnijsu na MHD.

V muzeu jsou automobily od úplného počátku až po současnost. Nejzajímavější jsou ale limuzíny ruských (i s voskovými figurínami příslušné osobnosti) a amerických politiků a „sovětské“ základy techniky. Jsem trochu zklamán tím, že hodně ruských aut, o kterých jsem si myslel, že jsou originály, bylo ve skutečnosti „převzato“ ze Západu a v Rusku pouze upraveny (ať už nákladní zíl, limuzína zíl, nebo známá „čajka“).

Brežněv tady sedí ve svém černém nabouraném Rolls-Royce Silver Shadow s výrazem překvapení, jak se něco takového mohlo stát generálnímu tajemníkovi ÚV KSSS, 1217 násobnému nositeli řádu „Hrdina Sovětského svazu“ a

nositeli dalších 100 kg různých metalů. V roce 1980 byl tento jeho vůz odepsán poté, co s ním sám Brežněv vjel pod nákladňák.

Stalin si zase spokojeně hová na zadním sedadle své 7,3 tun vážící opancéřované limuzíny (tanku?) zil. Skla na oknech tohoto monstra jsou tlustá 8 cm, železný pancíř 1,5 cm. Spotřeba asi 40 litrů nafty na 100 km.

Chruščev se jen tak tak drží otevřených dveří svého gazu-čajka potácející se opile ven. Další zajímavostí je limuzína prezidenta Nixona a ruská raketová auta vypadající jako pojízdné rakve, dosahující i tak rychlosti mezi 400 a 500 km/h.

Z českých výrobků tady mají některé modely Jawy, ČZ a Tatra 57 Tatraplán, ve které po válce podnikli cestovatelé Hanzelka a Zikmund své slavné výpravy do Afriky a Jižní Ameriky. Srandovně vypadá větráček zabudovaný na palubní desce prvního trabantu. Řidič asi musel být při jízdě neustále ovíván, aby během ní nezemřel hrůzou.

Nejstarší auto je z roku 1886 a většina modelů je perfektně restaurována a naleštěna. Série fotografií dokumentují většinou žalostný stav, v jakých byla auta nalezena a taky vlastní postupy rekonstrukce.

Z automobilového muzea jedeme do centra a v samoobsluze, která je přímo pod našim patrem v hotelu, kde bydlíme, nakupujeme snídaní. Mají tady celkem výběr, jen těch sýrů tady pořád vidím málo a pokud ano, tak jen tvarohové nebo dovezené.

Z nádraží volám Chlupimu a ptám se jak mu je. Prý se pilně připravuje a uvažuje na tom, že sem do Rigy ve středu přiletí letadlem! To by bylo skvělé!

Večer jdeme s Táňou na večeři. Vybíráme si restauraci, která je přímo v centru na Dómovém náměstí vedle řížského dómu. Restaurace vypadá velice atraktivně, venku je zahrádka a uvnitř je celá obložená dřevem, s kulatými nebo hranatými stoly, proutěnými křesly, židlemi. Některé stoly uvnitř jsou dokonce odděleny plůtkem, aby měli zákazníci co největší soukromí. Jídelní lístek je v lotyštině a angličtině. Je to „samoobsluha“, takže proto tu není ani tak draho. Táňa si dává fazolovou polívku, zelný salát, brambory pečené ve slupce a se smetanou. Já si dávám taky pečené brambory a k tomu klobásu „Garmudas“. Oba chceme ochutnat místní pivo „Užauns“. Ta holka, co nám ho u výčepu čepuje je ale barbar. Jelikož to pivo hodně pění, vybere pěnu lžicí a „uvolněné“ místo dotočí pivem! Brr!

Večeře je moc dobrá a je jí až moc. K jídlu nám hrají nejdříve estonské a pak německé lidovky. Lidi kolem jsou většinou dobře oblečení, takže sem přeci jen nebudou chodit ti nejchudší. Večeře ale i tak stála jen 4 dolary na každého, což by se v Praze na Staroměstském náměstí (významem česká obdoba tohoto náměstí) stát nemohlo!

Den 10, pondělí 11. 8.

Na dnešek jsme si naplánovali výlet do Kuldigy, města na západě Lotyšska. Autobus tam má jet 3,5 hodiny, takže na místě budeme asi v 11.30. Na nádraží si kupuju *belashi*, což je piroh plněný masem a zelím. Je moc dobrý a viděl jsem ho v Rize na víc místech, takže to možná bude nějaké jejich oblíbené jídlo.

Hned za Rigou najíždíme na dálnici, která je sice zatím krátká, ale docela dobrá. Kolem nás ubíhají velké reklamní desky jako u nás.

Projíždíme shlukem letovisek, který se jmenuje Jurmala. Je to vlastně několik vesnic, které se k sobě ve svém růstu přiblížily tak, že už se jedna od druhé nedají skoro odlišit. Proto se nejvíce používá jejich společné jméno - Jurmala. Leží na pobřeží Řižského zálivu západně od Rigy. Určitě to bude oblíbené místo, protože je tu spousta malebných dřevěných domků a všude upravené parky nebo lesy.

Krajina po cestě je trochu míň zalesněná, než na co jsme si tady zvykli. Většinou samá pole a podél polí velké množství jabloní.

Kuldiga

Kuldiga vypadá jako celkem příjemné a klidné město, i když je trochu víc obnošené a ekologii tady taky moc nedávají - přímo u autobusového nádraží kouří dva komíny hustý, černý dým. Na druhou stranu je to ale vlastně v Pobaltí první podobná zkušenost.

Jak v Rize tak i tady lidi sice mluví rusky, ale zdá se mi, že míň než v Litvě. I tak se rusky v pohodě domluvíme, i když mám podivný pocit, že mluvím pro ně „okupantským“ jazykem. Zatím jim to ale nevádí, takže se v ruštině postupně zdokonaluju, aby se pak ze mě v Petrohradě za pár dní stal Rus.

Nejdřív zběžně procházíme město a kupujeme oběd. V obchodech mají mléko na rozlívání do bandasek, velké kvádry másla (ze kterých ukrajují kolik kdo chce), vážené sušenky a další věci. Všude visí lotyšské vlajky - asi mají nějaký významný den.

Jdeme se podívat na zbytky kurské pevnosti, které mají být asi 2,5 kilometru za městem. Procházíme městem a několikrát se ptáme na cestu. Domy tady jsou horší než v Rize, ale rozhodně lepší, než v Kaliningradě. I na venkově můžou být rádi, že jsou nezávislí na svém bývalém „ochránci“.

Vycházíme z města a polní cestou jdeme podél ohbí řeky, která tu vytvořila vysoký podzemletý útes, ze kterého je výhled na krajinu na druhém břehu. Jdeme, jdeme a pořád nevidíme žádný kopec, kde mají zbytky pevnosti být. Táňa se ptá nějakého domorodce. Má to být ještě asi půl kilometru. Odbočujeme od řeky.

Asi po kilometru přicházíme na mítinu, kde polní cesta končí. Mítina je kulatá, z jedné třetiny obklopena hlíněným valem porostlým stromy - nedá se vůbec odlišit od okolního lesa. Asi už jsme u pevnosti, ale nejsme si jisti, protože vlastně nevíme, co jsme měli očekávat. Pokud je to opravdu ono, tak z té pevnosti moc nezbylo, maximálně ten val.

Odpočíváme a posloucháme okolní ticho. Je to pohoda.

Za další hodinu jsme zpět ve městě. Mezitím se přičítal letní liják. Teď už jen poprchává. Město je pěkné. **Nejstarší dům** je z roku 1672. I tady vidíme pár cihlových „německých“ domů s dřevěnou kostrou. Kostel svaté Kateřiny je hned vedle vodního mlýnu. Za mlýnem je přes řeku vysoký cihlový most. Asi 100 m od mostu se přes celou její šířku táhne 1 až 2 metry vysoký **vodopád**, na kterém rybáři loví ryby. Dalo by se po něm přejít na druhou stranu - řeka je dost mírná.

Nad řekou je malý atraktivní altánek - bar s výhledem na vodopád. Podle počtu mladých lidí, kteří tady popíjí je to asi oblíbené místo. Kousek od baru je zahrada soch.

Postupně jdeme zpátky na autobusové nádraží, před šestou nám jede autobus zpět do Rigy.

Na zpáteční cestě jsem si v jednom městečku, kde jsem viděl rozkopanou silnici, uvědomil, že jsem v celém Pobaltí (snad jen s výjimkou Vilniju) až do teď žádnou rozkopanou silnici neviděl! Není to tím, že by už měli všechno spravené, ale spíš na opravy ještě nemají peníze. V každém případě je všude překvapivý pořádek.

Riga

Přestože zpět do Rigy přijíždíme po desáté, je ještě světlo. Přeci jen už je vidět, že jsme ve vyšší zeměpisné šířce, kde jsou delší dny.

Dnešek byl docela dlouhý - v buse víc než 300 kilometrů a pak ještě alespoň 10 kilometrů v nohách ve vedru. Zítřka asi budeme vstávat později. Naštěstí nás čeká prohlídka Rigy, takže nemusíme pospíchat.

Den 11, úterý 12. 8.

Vstáváme později, jelikož si dnes chceme prohlédnout Rigu - jeden ze vzácných dnů, kdy nemusíme vstávat před šestou ráno.

Jelikož už jsme na cestě jedenáctý den a zatím jsme měnili samé hotovostní dolary chceme najít nějakou banku, kde by měnili cestovní šeky American Express, kterých jsme si vzali asi polovinu z celkové částky. Karin se chce podívat, jestli tady nesežene členskou kartu Hostelling International, na kterou jsou v Youth Hostelech poskytovány slevy na ubytování. Zatím jsme spali ve dvou YH, v Petrohradě ale budeme pravděpodobně nocovat výhradně v YH.

Obcházíme několik různých míst, kartu HI ale nikde nemají. V jedné bance si alespoň vyměňujeme šeky. Karin svoji kartu nesehnala, protože „*tato organizace [HI] není v Lotyšsku brána vážně*“, jak nám řekli holky v informační kanceláři.

Chceme se na Rigu podívat trochu z výšky - z věže **kostela svatého Petra**. Kostel byl během 2. světové války téměř celý zničen a zbyl pouze skelet. Už v roce 1209 tady byl postaven dřevěný kostelík, dnešní hlavní rysy mu však byly dány v 15. a 17. stoletích. Během let 1967 - 73 byl opraven a věž byla postavena úplně znovu. Zároveň s obnovou do ní byl zabudován i výtah, takže teď se na horu můžou podívat i líní turisté, protože každý je nahoru vyvezen zásadně výtahem.

Ze shora je skvělý výhled. Vidíme náš hotel Baltija, nádraží, velkou tržnici, Akademii věd (vypadá jako Lomonosovova univerzita v Moskvě a tady se jí přezdívá „Stalinův narozeninový dort“), širokou řeku Daugavu, televizní věž, staré město s Dómovým náměstím, Dómem a všemi uličkami a v dálce pak nějaké paneláky, kterých ale vůbec není tolik, kolik bych si na osmissetisícové město představoval. Na věži taky potkáváme nějakou skupinku Čechů.

Od kostela svatého Petra pokračujeme dál spletitými uličkami staré Rigy. Riga je opravdu krásné město s dlouhou historií. Lotyši to vědí a chtějí, aby to věděli i ostatní - proto se snaží vše opravit a udržovat. V centru je několik honosných budov, bank a spousta historických zajímavých budov: **hrad** (původně z roku 1330, dnes už ale zmodernizován a sídlo lotyšského prezidenta), parlament, **Tři bratři** (3 staré domy, z nichž nejstarší pochází z 15. století), zbytek opevnění s kruhovou **Prašnou věží** (pochází ze 14. století a jako jediná zbylá z původních 18 věží městského opevnění, dnes je v jejích stěnách stále vidět několik dělových koulí po útocích ze 17. a 18. století).

Zajímavý je i **Dóm**, což je cihlová katedrála založená roku 1211. Dnes už zde opět probíhají bohoslužby, které byly za komunistů zakázány.

My se ale nejprve jdeme podívat na **Památník svobody**, vysokou sochu ženy držící nad hlavou tři hvězdy. Byl postaven roku 1935 z peněz vybraných veřejnou sbírkou. 3 hvězdy znamenají 3 hlavní regiony Lotyšska - Kurzeme, Vidzeme a Latgale. Během vlády Sovětů k němu byl přístup zakázán a dva bloky od něj byla vztyčena socha Lenina.

Pak jdeme po Brívíbas Bulvária k ruské pravoslavné katedrále. I tady, jako u všech kostelů, jsou žebráci a žebrají o almužny.

Z pošty na Brívíbas volám Chlupimu - zítřka ve čtvrt na tři má přiletět do Rigy. My budeme v Siguldě (městečko asi 50 km na severovýchod od Rigy) a vrátíme se snad do páté odpoledne. Dali jsme si sraz v našem hotelu v 5 hodin a pokud bychom se nestačili vrátit tak každou celou následující hodinu.

Obědváme na lavičce a pak se procházíme po místech, která jsme ještě neviděli. Riga je opravdu jako vyspělé velkoměsto, plná květin a stromů. Zastoupení a prodejny tady mají významné firmy, lidé jsou z velké části hezky oblečení a třeba mobilních telefonů je tu vidět víc než v Litvě. I tady se s ním chce hodně lidí prostě jenom ukázat. Celkově jsem Rigou příjemně překvapen a vůbec bych neřekl, že kdy patřila do Ruska, zvláště při srovnání s ještě stále ruským Kaliningradem. Tady je spousta obchůdků, restaurací, kaváren a je zde cítit, že mnoho míst stojí tak, jak byla kdysi Němci postavena. Podobně jako u Kaliningradu je těžké ji popsat, musí se vidět. Ta atmosféra klidu je na papíře prostě nezachytitelná.

Navečer se jdeme podívat na **trh**, který se rozkládá v několika hangárech hned za autobusovém nádraží. Původně to vypadalo, že nebude ničím zajímavý - obvyklá směs lidí prodávajících hory ovoce, zeleniny, chleba, alkoholu. Když jsme se ale dostali do hangárů, úplně jsme užasli a hned nám bylo jasné proč jsme neviděli žádný supermarket. Tohle je totiž ten nejlepší supermarket, jaký jsem kdy viděl. Prodává se tu spousta věcí, některé pro nás nepředstavitelné.

V jednom hangáru maso, ne příliš vábné (protože nebylo v mrazících boxech). V dalším hangáru nepřeberné množství mléčných výrobků - sýry, hory čerstvého másla, rozlévané mléko, jogurt, podmásli, to stejné i zabalené a v krabicích. Nádherná vůně, čisté prodavačky a tisícero chutí.

Následující hangár je plný pečiva - chleba, večky, koláče, vážené sušenky, cukrovinky, dorty a jiné sladkosti. Strašně svůdné a musí to být opravdu dobré. Předposlední hangár je plný ovoce a zeleniny, podobně jako stánky venku před hangárem. Poslední je pro ryby. My jako suchozemský národ na ně nejsme moc zvyklí, ale tady se prodávají čerstvé, mražené uzené (s česnekem nebo kořením) a všechny vypadají lákavě. Ve velkém množství mají oranžového lososa ale ostatní ryby (kromě úhořů) jako totální neznalec zoologie nepoznávám.

Celkově jsme na tomhle trhu viděli hodně věcí, které u nás vůbec nejsou - čerstvé ryby, halva, opravdu čerstvé mléčné výrobky - a to mám pocit, že se nad pobaltské republiky dost povyšujeme a považujeme je za nerozvinuté. Podobný trh by v Praze byl opravdu skvělý (nebo už tam je?).

Večer v hotelu platíme za svou obvyklou večerní koupel a těšíme se na zítřek, že naše výprava bude konečně kompletní, až se Chlupi přičítá z Prahy.

Den 12, středa 13. 8.

Ráno si chci na nádraží ke snídani koupit belaši, ale bohužel do Siguldy odjíždíme příliš brzy. Je zataženo, tak alespoň doufáme, že nebude pršet, protože většinu dneška bychom měli být venku - Sigulda je na okraji národního parku, takže se mezi jednotlivými místy budeme přemisťovat po lesních pěšinách.

Sigulda

Když v Siguldě vystupujeme, začíná zrovna pršet. V bufetu na nádraží si dáváme snídani - koláče a čaj. Název bufet se vlastně vůbec nehodí, protože je to spíš příjemná kavárna, kde mají dost velký výběr sladkého pečiva, salátů a i nějaké to teplé jídlo.

V okolí Siguldy chceme vidět několik míst. Nejvzdálenější je hrad Turaida, kam pojedeme autobusem. Pak se pěšky vrátíme přes ostatní zajímavá místa zpátky. Po deváté odjíždíme městskou na Turaidu. Sigulda je klidné městečko, kde je snad víc stromů než domů. Bodejť by ne - vždyť je na okraji národního parku Gauja. Silnice vede skrz les, do údolí, přes řeku a znovu lesem na protější stranu údolí do vesnice Turaida. Pěšky je to asi 7 kilometrů.

Turaida

Vystupujeme z autobusu, ale je ještě brzo, takže jsme první. Ani v pokladně nikdo není. Nejdřív se jdeme projít na kopec Daina, který je naproti hradu. Nedávno tady instalovali „Písnovou zahradu“. *Daina* (lidová píseň) představuje starou lotyšskou tradici a kopec je poset sochami lotyšských hrdinů opěvovaným právě v dainách - proto „Písnová zahrada“. Sochy jsou z kamene nebo ze dřeva a často je na jedné soše znázorněno víc výjevů najednou, protože z každé strany vypadají jinak.

Jak pokračujeme ke hradu, vidíme, že je dost nový, celý z červených cihel. Vypadá to jakoby byl znovu postaven. Zatím stojí obranná věž a celé jižní křídlo, zbytek je pobořen, ale jelikož se tu pohybuje tlupa studentů předstírajících práci a hrabajících se v zemi, restaurátorské práce určitě ještě neskončily.

Jdeme na prohlídku dovnitř. Nemáme ale průvodce, takže se tady potulujeme úplně sami. Vnitřek je zajímavý. Není sice vybaven dobovým nábytkem, je tady ale výstava o původu a vývoji lidí usídlených v této oblasti. Jako celé Pobaltí i oni byli nějakou dobu pod nadvládou Němců, jejichž dílo je i tenhle hrad. Součástí výstavy je prohlídka starých fotografií, podle kterých je hrad postupně od 50. let restaurován. Byl založen roku 1214, v 18. století byl, po zásahu prachárny bleskem, zničen. Opravdu hodně s tím hnuli a skoro celý hrad postavili znovu. Je z cihel a ne z kamenů, což byl převažující stavební materiál.

Turaida je další památka, do které investovali hodně peněz a docela věřím, že se budou snažit ty nejvíce poškozené budovy zrekonstruovat. Je to obdivuhodné a moc jim i Litevcům v tomto směru držím palce.

Poslední část prohlídky vede do 42m vysoké obranné věže Donjon. Ta ani dnes ani dřív nebyla spojena s hradbami, ale je postavena jako nezávislá „pevnost v pevnosti“. Její zdi jsou tlusté kolem tří metrů. Má několik pater a z nejvyššího je krásný výhled na husté lesy v okolí. Zdi směřující k nádvoří jsou slabší (dva metry) a vede jimi důmyslné schodiště. Věž původně z obranných důvodů neměla vchod na úrovni země, pouze na úrovni 3. patra. Dnes už je to ale jinak a hlavní vchod je přímo z nádvoří.

Kousek od Turaidy je mezi stromy skryt malý hrob, na kterém jsou i dnes čerstvé květiny. Je zde pochována místní kráska Maija zvaná turaidská růže. Maija se zamilovala do siguldského zahradníka Viktora, který pro ni ve skále vytesal jeskyňku, ze které by ho mohla pozorovat při práci. Jednoho dne ji jeden z polských důstojníků, kterému se líbila, falešným dopisem od Viktora do této jeskyně vylákal. Ta mu slíbila, že když ji nechá jít, dá mu svůj šátek, mající údajně magickou ochrannou sílu. Aby jeho magickou moc dokázala, nabídla mu, ať do ní tne mečem. Není známo, jestli opravdu v kouzelnou moc šátku věřila, nebo jestli to od ní byl jen úskok. V každém případě onen důstojník (guma!) použil svůj meč a ... zabil ji.

Kousek od Turaidy jsou 2 jeskyně - Viktorova u Gútmaņisova. Z Viktorovi jeskyně Maija pozorovala Viktora při práci. My teď jdeme k Gutmaņisově jeskyni, k Viktorově neznáme cestu.

Začínají mi dodělávat moje tenisky. Byly dost prošlapané už když jsme před dvěma týdny odjízďeli. Myslel jsem si že ještě vydrží (vždyť byly jen v Pákistánu). Teď už je mám prošlapané skrz na skrz a chodím skoro po ponožkách.

Ke **Gútmaņisově** jeskyni dorážíme asi po půl hodině. Je docela pěkná, i když malá, a je celá popsaná daty a podpisy kdy tady kdo byl. Některá data jsou i dost stará - třeba 1886, 1891 apod.

Od jeskyně pokračujeme pěšinkou kolem rybníčku k další zastávce - **zřícenině Krimulda**. Přicházíme na úpatí útesu na jehož vrcholu se Krimulda nachází. Před námi do toho strmého kopce nevede žádná klikatá cesta, jak by člověk čekal, ale dlouhatánský schodožebřík. Má sklon alespoň 50%. Vede ale hezkým lesem. Za pár minut jsme nahoře a vidíme celé údolí pod námi jako na dlani. Je vidět, že jsme v národním parku, protože všude kolem je jen jedna barva - zelená. Na protějším kopci je Turaida.

Sedíme v malém altánku a odpočíváme po „výstupu“. Zřícenina Krimuldy je kousek po útesu. Je to sice úplně rozvaliniště, ale docela věřím, že až opraví Turaidu, vrhnou se na Krimuldu.

Zpátky do Siguldy se nebudeme vracet ani pěšky, ani autobusem, ale lanovkou! Ta je natažena přes údolí řeky Gauja z útesu kde je Krimulda na druhou stranu do Siguldy. Na lanovku musíme chvíli čekat, protože od místních víme, že jezdí jen každou celou hodinu.

Jízda lanovkou trvá asi 5 minut. Výhled je ale skvělý. Vidíme Turaidu, řeku a celé údolí.

Sigulda

Na druhé straně, v Siguldě, se jdeme podívat na **zříceniny siguldského hradu**. I tady tvrdě pracují na jeho „zušlechtění“ (i když jej asi nebudou dostavovat jako Turaidu). Přímo ve zřícenině, která je plošně celkem rozlehlá, je vybudováno přírodní divadlo a je z ní výhled na druhou stranu údolí na Krimuldu a Turaidu. Z celé zříceniny se nejvíce zachovala vstupní brána a chrám.

Při cestě na nádraží jsem definitivně proděravěl boty, takže jsem skrz podrážku mohl prostrčit prst. V místním „obchodáku“ si kupuju nové tenisky a ty staré končí v místním odpadkovém koši. Podle mě tahle příhoda dobře charakterizuje změny, které tady v Pobaltí za poslední roky nastaly: řekl bych, že za éry SSSR by nebylo možné podobný problém takhle operativně vyřešit.

Riga

Zpět do Rigy přijíždíme ještě před pátou, takže bychom se před cestou na trh (kde holky chtějí nakoupit něco k jídlu na zítřejší cestu do Estonska) ještě chtěli zastavit v hotelu a vyzvednout tam v pět Chlupího (pokud přijede).

Chlupí opět dokázal, že je mužem činu a v pět na nás v hotelu opravdu čeká!! Ubytovává se a jdeme do města. Chceme trochu oslavit, že jsme konečně všichni. Je to skvělý! Jdeme do restaurace, ve které jsme byli v neděli s Táňou. Zítra už odjízďíme, ale vůbec se mi z Rigy nechce, protože se mi tady líbí.

Po večeři trochu lítáme po Rize, abychom vyměnili neutracené laty za estonské koruny a utratili poslední zbylé nevyměnitelné „mušličky“ - s Táňou si dáváme jejich zmrzlinu, jako vždy je skvělá.

Den 13, čtvrtek 14. 8.

Náš den začíná brzo, protože v 5⁰⁵ jede vlak do Tartu (Estonsko). Je to vlak z Varšavy do Tallinnu, takže některými místy (třeba právě Rigou) projíždí v „necivilizovanou“ hodinu. Vlak je skoro plný a všichni spí. Jsou tady i dva

Češi - vypadají na nějaké „nezávisláky“.

V tuto hodinu už pomalu vychází slunce, takže si už moc nespíme. Cesta má trvat asi 4,5 hodiny.

Tady na sever od Litvy už není tolik lesů. Vidíme hodně polí, která jsou většinou pravoúhlá, stejně jako lesy (potvrzeno Chlupiho leteckým pohledem) - důsledek úžasného sovětského plánování.

ESTONSKO

Po necelých dvou hodinách jsme na lotyšsko - estonské hranici. Lotyšští a estonští celníci a pohraničníci jdou všichni pohromadě, takže zdá se alespoň nějaký posun v efektivitě odbavení. Lotyš se opět pozastavuje nad Tániným pasem a říká něco o Slovinsku... Estonský pohraničník se ale jen podívá na pas, říká „*Slovakia*“, dá razítko a je to vyřízeno. Všichni dostáváme vstupní razítko a jsme v Estonsku.

Tartu

Do Tartu přijíždíme asi v půl desáté, takže snad v tuto časnou dopolední hodinu najdeme nějaké levné ubytování. Tartu (asi 115 000 obyvatel) je univerzitní město (10 000 studentů) a má tedy studentské koleje. Ty vyzkoušíme jako první.

Nádraží vypadá dobře a i cesta přes město na druhou stranu řeky Emajógi (kde jsou koleje) vede samými pěknými místy. Ulice jsou upravené, auta většinou západní, i když velká část je asi dovezená z bazarů. I tak je to ve srovnání s moskviči a ladami v Kaliningradě skok. Městské autobusy jsou zásadně scanie (a nové) a systém označování otvácích hodin obchodů sedmi čtverečky nahradili pojmenováním dnů jejich počátečními písmeny.

Připadá mi, že je větší zima než na jihu v Litvě a Lotyšsku. Nevím, jestli je to zeměpisnou šířkou, pokročilým létem nebo polohou ve vnitrozemí. Jdeme tedy přes město, a civíme (tedy alespoň já civím) na to, jak je to tady strašně podobné Čechám. Park kousek před kolejemi je krásně upravený a opět se sochami. Hned vedle je moderní benzínová pumpa.

Prozkoumáváme budovu, kde mají být koleje, ale nějak to na ně nevypadá - asi 10 pater vysoká, dole zabedněná budova s potměnělým suterénem a nástěnkami v estonštině. Něco to se studentama společného má, nejsme ale schopni nikoho najít. Po chvíli nám jedna studentka radí zkusit univerzitní centrum ve městě. Prý se tam máme zeptat, zaplatit a pak se vrátit sem, kde budeme bydlet. Hm, tak jdeme na to. Táňa s Karin zůstávají s batohama v parku a my s Chlupim jdeme do města.

Vzhled míst kudy jdeme nás jedinečně utvrzuje ve vyspělosti Estonska: moderní banky (na jedné z nich je dokonce uliční cedule „Wall Street“ - dar nějakého finančního přítele z USA), opera, nákupní centrum a jen pár ošuntělých baráků. Cestou si kupuju mapu Tartu abychom se tu trochu vyznali a zjišťuju, že se tady dají v pohodě vyměnit cestovní šeky.

I interiér univerzitního centra je na úrovni. Slečna, která se s námi baví, umí anglicky a je ochotná. Za chvíli už máme papír na 2 dvoulůžkové pokoje. Opravdu budeme bydlet na kolejích kde jsme byli, jen ve vedlejší budově. Platíme za jednu noc a pokud bychom chtěli pobyt prodloužit, budeme sem muset znovu zajít a doplatit.

Když se vracíme zpět, musíme se s Chlupim někde zastavit a alespoň trochu se najíst, protože jsme od rána nejedli. Jdeme se podívat do supermarketu, který jsme míjeli cestou do centra.

Supermarket je stejný jako u nás. Mají trochu lepší výběr než v předchozích státech, už ale bez českého zboží. Místo něj hodně místního, německého a skandinávského. Zase mě udivuje kolik mají druhů chleba.

Cestou zpátky ke kolejím oba s Chlupim konstatujeme, že tady jsou moc pěkné holky.

Na kolejích jsme ubytováni v pokojích, kde přes rok bydlí studenti, takže máme možnost porovnávat. No ... rozhodně bych s nimi neměnil a to žádnou z mě známých kolejí. V pokojích se bydlí po třech. Jsou tady 3 drátěné postele (takové, kde si člověk sedne a propadne se až na zem), jeden stůl, celkem dost místa ve vestavěných skříních, balkon, ze kterého jsem radši hned utekl zpět do pokoje (připadal mi, že se každou chvíli utrhne), mapu Estonska a černé zdi pomalované všelijakými jmény a výkřiky. Tohle je popis pokoje pro kluky.

Pokoj pro holky vypadá trochu líp (zeď není černá a popsaná), ale balkon je asi stejně labilní. Příslušenství je společné vždy pro 4 pokoje a nachází se na malé (a tmavé) chodbičce. Vzniká tak jakási „buňka“ 4 pokojů. Koupelna je sice oprýskaná (takže občas na člověka při sprchování spadne nějaký ten kus odloupené barvy nebo omítky), ale voda alespoň teče. Na záchodě kape ze splachovače voda přímo do mísy (pokud tam nikdo nesedí, to pak kape rovnou na záda), ale alespoň to není záchod arabského typu - díra v zemi. Za tu cenu jsme spokojeni, tedy až na Karin, která byla nejdřív úplně nadšená, když slyšela, kolik bude naše dnešní ubytování stát, ale pak když to viděla, tak nezkritizovala snad jen tvar žárovky. Přeci jen v těchhle zemích nemůžeme dostat za babku pokoj v Hiltonu.

Chvilí odpočíváme a pak odcházíme na první prohlídku Estonska. Nejdřív v bance vyměňujeme cestovní šeky a hotovost, pak jdeme do supermarketu a v nedalekém parku na lavičce obědváme.

Ceny v obchodech mi připadají trochu vyšší než u nás, ale pokud bych uvážil kurs koruny před devalvací, byly by asi tak stejné.

Během komunistické éry bylo Tartu pro cizince uzavřené, jelikož v jeho blízkosti byla významná vojenská letecká základna. Jejím posledním velitelem byl tehdy oddaný sluha KSSS, později velký rebel a „hrdina“ sám budoucí samozvaný čečenský prezident Džochar Dudajev.

Tartu mi opravdu připadá univerzitní - je klidné a lidi nikam nespěchají. My taky ne a jen se tak procházíme centrem, kde je velký park (**Toomemägi - Katedrálí vrch**). Park je rozpůlen ulicí, která ale vede asi 10 m pod jeho úroveň a svažuje se dolů k řece. Obě strany parku jsou spojeny dvěma mosty - „Andělským“ a „Dábelským“. V parku je zřícenina **staré katedrály ze 13. století** a místo, kterému se říká **Kopec polibků**, kde na starém obětním kameni údajně studenti po zkouškách pálí svoje poznámky.

Z parku jdeme dolů a procházíme kolem několika muzeí. Táňa s Karin jdou do **Muzea občana**. Je to dům uvnitř zařízený ve stylu 18. století tak jak v té době bydlel zámožnější občan. Jinak je v Tartu třeba Muzeum hraček, Estonské národní muzeum, Muzeum estonské literatury, Estonské sportovní muzeum apod. Na tak malé město je jich hodně, ale díky univerzitě a poměrně velkému počtu inteligence je logické, že má bohatší duchovní život.

Ještě blíže k řece je **botanická zahrada** s několika skleníky tropických rostlin, kaktusů a zahradou s cizokrajnými ale i známými rostlinami a dřevinami. Některé rostou na břehu jezírka v jehož prostředku je malý ostrůvek.

Jdeme dál podél řeky a už se vlastně vracíme zpět do centra. Na autobusovém nádraží chceme zjistit informace o zítřejších autobusech do Pärnu - naší příští zastávky.

Na autobusovém nádraží jsou jak staré tak i nové autobusy. Ty staré (většinou ikarusy) ale převládají, na rozdíl od městské, které jsou většinou scanie. Jízdní řád je rozepsán na velké tabuli přímo v hale. Zjistíme, že můžeme jet ráno. Lístky si kupujeme teď.

S Táňou máme okna přímo na západ, takže nám při večeři (chleba, kefír a sýr) slunce krásně žluto-červeně svítí do pokoje.

Snažím se psát deník, ale nějak mi to nejde. Jsem už několik dní pozadu.

Den 14, pátek 15. 8.

Ráno vstáváme brzy, klíče od pokojů necháváme u hlídače a odcházíme na autobusové nádraží. Cesta do Pärnu, přímořského letoviska na březích Rižského zálivu, má trvat 4 hodiny.

Je docela zima, ale svítí sluníčko. Autobus bude zdá se narvaný - začíná se naplňovat nějakou třídou náctiletých holek.

Jedeme směrem na západ. Silnice mi připomíná naše okresky a krajina mi připadá stejně malebná jako u nás někde v jižních Čechách. Projíždíme kolem jezera Võrtsjärv, které sice není ze silnice moc vidět, ale vůbec to nevadí. Z té krajiny i tak cítím pohodu.

Na autobusovém nádraží ve Viljandi si děláme jednu z přestávek. Fotím si řadu autobusů - zástupců autobusové historie Estonska vedle sebe - přes „opoužívaný“ ikarus až po novou scanii.

Holky jedoucí s námi na nás v autobuse chtějí naše jízdenky. Prý je na ně v Pärnu pustí na diskotéku.

Pärnu

Po jedenácté jsme v Pärnu. Vypadá oddechově, je tady hodně dřevěných domků, docela zachovalých a nově natřených. Některé ulice jsou značeny dvojjazyčně - estonsky a rusky. Chlupimu ta azbuka učarovala a je jí úplně nadšen.

Vycházíme hledat nějaký hotel. Od autobusového nádraží procházíme pěší zónou, která je stejně živá jako v kterémkoli jiném přímořském letovisku. Na pěší zóně je spousta obchodů. Pěší zóna je stará asi 10 let.

Procházíme jeden hotel za druhým (od nejlevnějšího nahoru), ale všude mají plno. Naštěstí jsme na tom cenovém žebříčku nemuseli stoupat moc dlouho a zůstáváme asi v pátém hotelu. Stojí sice 14 dolarů (asi dvojnásobek než platíme obvykle), ale aspoň máme další starost z krku. Pärnu musí být populární místo, když už dopoledne jsou všechny levné hotely obsazeny.

Chvilí odpočíváme a užíváme si toho „luxusu“. Pak se jdeme projít po městě. Nejprve chceme uspokojit svoje žaludky a tak se přes různé pekárny a samoobsluhy dopravujeme do samotného centra, kde je velký obchodní dům se skvělým supermarketem. Tím skvělým myslím že je dobře zásobený a pěkně vypadá. Jinak je v něm trochu draho. Ten rozdíl je ale menší než v Litvě a Lotyšsku. Mají tady zajímavé saláty.

Jíme kousek od supermarketu přímo na lavičkách u dětského pískoviště. S Chlupim jsme si na půl koupili nějaký kořeněný salám. Je moc dobrý. Po dobrém obědě se konečně jdeme projít po Pärnu. Ještě před jídlem jsme si zjistili jak se zítra dostaneme do Kuressaare, hlavního města ostrova Saaremaa. Saaremaa na mapě vypadá jakoby „bránil“ pevninské Estonsko před nájezdy z Baltského moře (mimochodem lotyšsky se Baltské moře řekne Baltijas Júra, což znamená „Bílé moře“). Autobusy odjíždí celkem pozdě, takže blbě - až v 8 ráno. Doufejme, že se nám v Kuressaare nepříhodí to co tady, protože tam přijedeme ještě později než dnes do Pärnu.

V Pärnu je vše podřízeno tomu, že je to přímořské letovisko. Snad polovina Pärnu jsou krásné, **rozlehlé parky**, kde se každý může dosyta guljat', guljat' a guljat'. Nejprve se ale procházíme centrem kolem domů z 15. až 17. století směrem k hotelu, který je ukryt v jednom z parků. Pak pokračujeme dál směrem k moři. Těsně před pláží je malé náměstíčko se spoustou květin, kterému dominuje podlouhlá stavba podobající se malému zámečku - jsou to místní bahenní lázně. Na pláži je skvělý písek, ale bohužel se vzdáváme našeho původního záměru alespoň jednou se na cestě vykoupat v moři - je docela zima, protože fouká silný vítr. Kousek od nás ze země vyrůstá cedule „**Ženskaja plaža**“, která nás nenápadně upozorňuje, abychom vypadli. Moře je ale skvělé a je mělké ještě daleko od pobřeží. Pärnu je v malém zálivu, takže z velké části vidíme na obzoru pevninu.

Z pláže jdeme zpět do města (opět dalším parkem) k malému přístavu. Procházíme kolem mohutného valu, který dříve sloužil jako opevnění. Jako jediná v něm zůstala zachována **tallinnská brána**, kterou postavili Švédové. Od přístavu se dostáváme zpět na pěší zónu, odkud slyšíme hrát hudbu. Vcházíme na dvůr. Čepují pivo, hraje živá hudba a jsou tu lidé v krojích. S Chlupim si na půl dáváme místní pivo. Je dobré, hlavně je (po těch lotyšských a litevských) konečně dobře chlazené. Taky se zastavujeme u **Červené věže**, což je údajně nejstarší budova v Pärnu. Je kulatá, opravená, s červenou střechou.

Chtěli jsme se ještě podívat na trh, když k němu ale přicházíme je už zavřený - je asi 6 odpoledne. Dostáváme se do úplně normální obytné čtvrti, která už je mimo turistické centrum. I tady to vypadá celkem příjemně (z velké části díky všudypřítomným parkům a jiné zeleni).

Vracíme se zpět do hotelu na večeri. Napadlo nás jít pak znovu na pláž vyfotit si západ slunce. Jen Karin váhá, protože podle orientace zálivu ví, že slunce nebude zapadat nad mořem. Nakonec ale jdeme všichni a západ slunce je skvělý. Během pobíhání po pláži narážíme na český pár, který si tady chce přes noc ustlat.

Karin a Chlupi jdou zpět do hotelu, my se ještě jdeme projít. Míříme oklikou přes park na pláž na druhém konci města, kde vybíhá do moře asi dvoukilometrové molo z kamenů. Cestou se na nás vrhají hejna komárů, čím blíže jsme moři tím je jich méně. Nakonec jsme úplně u mola. Na východní straně obzoru už je tma, na západní je ještě tmavě modrá obloha. Za námi se tyčí červený maják a nad hlavou nám žlutě mrkají hvězdy. Je tady opravdu krásně. Nemyslíme si to jenom my, ale asi i ta skupina 30 lidí, co se na molu sešla s kytarami a pochodněmi a čeká na setmění. Když odcházíme, zapalují právě pochodně a začínají zpívat.

Po pláži se vracíme do hotelu a ještě dlouho slyšíme jejich zpěv. Cestou znovu míváme ten český pár. Tentokrát jsou už trochu jinde, ale nevím, nevím, jestli se neprobudí do mokra, protože moře se oproti odpoledni posunulo a zaplavilo další části pláže, čímž vytvořilo vodní jazyky v místech, kde byl ještě před chvílí písek.

Den 15, sobota 16. 8.

Máme odjíždět kolem osmé hodiny. Přicházíme dříve, autobus už tam stojí, ale není ani moc plný, jak jsme se obávali, takže v něm můžeme v klídku najít dvakrát dvě místa vedle sebe. Řidič je smíšek a na rozdíl od toho z Tartu nám ihned bez řeči dává batohy do zavazadlového prostoru.

Cesta trvá asi 4 hodiny. Jediným významným bodem na ní je přejezd trajektem z přístavu Virtsu na ostrov Muhu. Po dvou hodinách přijíždíme do Virtsu. Z trajektu právě sjíždí poslední auta, která sem byla přivezena z Muhu, takže ani nebudeme muset moc dlouho čekat na nalodění. Ještě na břehu vystupujeme z autobusu a jdeme na loď. Autobus najíždí později.

Trajekt se jmenuje „Regula“ a pravděpodobně je to nějaká vysloužilá loď z Dánska. Uvnitř jsou totiž všude po stěnách námořní navigační mapy průlivů Kategat a Skagerak, přes které jezdí trajekty mezi Dánskem a Švédskem. I některé reklamní panely jsou dánsky. Loď je ale tak rozlehlá, že nevím jestli náhodou do Dánska opravdu nejezdí.

Příliš se neliší od jiných skandinávských trajektových lodí - několik palub, na hoře otevřená terasa, pod ní zábavný salon s tanečním parketem a stolky k posezení, o další patro níž pak samoobsluha, kuchyně a další místa k sezení. Úplně dole je paluba pro auta a autobusy.

Cesta přes průliv trvá asi půl hodiny. Počasí je hezké - je jasno, ale docela zima. Chlupi se uvnitř u stolku učí španělštinu, já chci psát deník, ale nemůžu se k tomu přinutit. Na cestě se už dlouho nic výjimečného nestalo a zdá se mi, že obyčejné věci nějak neumím popisovat. Vůbec tím nechci říct, že by tady byla nuda. Jen je to příliš podobné našim reáliím a tudíž je těžké popisovat to, co člověk celkem dobře zná - nevím co z toho vybrat, protože je všechno samozřejmé. Jsem ale rád, že jsem tady, protože jsem chtěl zjistit, jak to v Pobaltí vypadá. Teď už to vím - je to jako u nás.

Muhu je ostrov ležící mezi pevninou a ostrovem Saaremaa. Téměř se nedá poznat, že Muhu a Saaremaa jsou dva rozdílné ostrovy, protože jsou spojeny umělou, asi 3 km dlouhou hrází. Na Muhu se nachází několik zajímavých věcí. Třeba pevnost Muhu, nebo vesnice Koguva se 105 původními domky - dnes skanzen. Bohužel nemáme čas na to, abychom cokoli z Muhu viděli jinak než z okénka autobusu.

Jediné čeho si ale všimáme hned je silnice. Za přístavem začíná prašná, kamenitá cesta, kterou jedeme maximálně čtyřicítkou. Dále ve vnitrozemí ale zjišťujeme, že celá silnice se pravděpodobně předělává, protože na druhé straně ostrova u hráze k Saaremě už je celkem normální.

Ostrovy v této oblasti (Saaremaa, Muhu, Hiiumaa) mají zvláštní historii. Hlavně proto, že po dlouhá léta byly téměř úplně uzavřeny a i Estonci z pevniny potřebovali k návštěvě povolení. Důvod byl jediný - na Saaremě se nacházela ruská raketová základna a radarový systém včasné výstrahy. Tento stav trval po celou dobu vlády Sovětů, takže došlo k zajímavé věci - Saaremaa nebyla tak dotčena rusifikací jako zbytek země, nedocházelo zde k velkému rozvoji a místní obyvatelé zde byli prostě trpěni - nic víc, nic méně. O Saaremě se z toho důvodu říká, že je estonštější než samotné Estonsko a že vypadá tak jak před příchodem Rusů vypadalo celé Estonsko - tak trochu se tady zastavil čas. Jsem zvědav.

Už před příchodem Rusů byla Saaremaa oblíbeným letoviskem. Dochovala se tady řada zajímavých architektonických památek, je téměř celá pokryta lesy (očemž máme možnost se přesvědčit i při pohledu z autobusu) a na mnoha místech jsou pláže.

Kuressaare

Kolem poledne jsme konečně u cíle - v hlavním městě Saaremy - Kuressaare. Snad rychle najdeme nějaké ubytování. První typ má být hned u autobusového nádraží. Obcházíme ten dům ze všech stran, ale teď je to jen obyčejná banka. V Chlupihu „Let's Go“ je asi kilometr od nádraží další hostel. Má být levný, tak tam jdeme, i když už asi nebudou mít místo.

Přeci jen mají. Hostel je pěkný, nově opravený, s malými ale čistými pokoji. WC i umývárna jsou na chodbě, ale taky jsou nově opravené. Je tady spousta náctiletých, takže jim ta novota asi moc dlouho nevydrží. K hostelu patří i o něco dražší hotel a restaurace.

Po zabydlení jdeme do města. Kuressaare je, jako zbytek Estonska, čisté, upravené, hodně opravených domů - dřevěných i zděných.

Nejdřív si chceme koupit oběd, ale nemůžeme najít vhodný obchod. Procházíme uličkami centra a dostáváme se na hlavní náměstí - **Kesk Väljak**, kde stojí radnice, trh a jiné pěkné budovy. Kousek od náměstí je nárožní dům s věžičkou, na které jsou hodiny s dvěma ciferníky - jedním s arabskými a druhým s římskými číslicemi.

Jelikož jsme nenašli žádný vhodný obchod s potravinami, pokračujeme dál ke **hradu**. Ten je největším lákadlem ostrova - skvěle zachovaný a opravený, obehnaný vodním příkopem a mohutným hliněným valem. Stojí osamoceně na takto vytvořeném ostrově.

Po mostě se dostáváme k bráně ve valu, tunelem ve valu procházíme dovnitř. Hrad se tyčí přímo před námi. Vypadá jako krychle a asi musel být nedobytný. Nad jedinou přístupovou branou visí vrata, která se každý den zavírají pomocí kladky zavěšené těsně u střechy hradu.

Půdorys hradu má tvar čtverce, ve kterém je ještě jeden „soustředný“ čtverec, tvořící nádvoří. Uvnitř hradu je spousta místností, hal, schodišť, chodeb, pasáží. Je to úplné bludiště. Takhle nějak si představuju starogotickou pevnost.

Uvnitř hradu je Saaremské regionální muzeum. Pro představení minulého i přítomného života na ostrově by opravdu nenašli lepší místo. Kromě výstavy (různé předměty z historie, kde je zvlášť v posledních dvou stoletích vidět vliv Rusů - používání azbuky, návaznost na ruskou historii apod.) jsou samozřejmě zajímavé i samotné interiéry. Přístupné je i sklepení, kde je instalována výstava kamenných sloupů, oken, soch, štuk a výstava současné saaremské flóry a fauny s vycpanými zvířaty, které jsou ve skleněných vitrínách přímo jakoby zasazeny do svého přirozeného prostředí - jakýchsi diorámát (např. vlk stojící nad svou obětí - rozsápanou laní). V nadzemní části jsou například místnosti kde přebýval biskup (i s ohromnými dřevěnými erby) a skvěle zachovalá věž se širokými dřevěnými schody a kavárnou v posledním patře, odkud je výhled na moře. Z věže je možné vylézt na ochoz obehnaný cimbuřím a prakticky celý hrad obejít po střeše. Je to parádní.

Násep kolem hradu byl postaven ve 14. století a park byl přidán roku 1861. Obcházíme hrad po náspu. Na východní straně je několik desítek ptačích budek, kde si každý pták může na ceduli v angličtině nebo estonštině před usídlením přečíst podmínky, za kterých je mu dovoleno zde pobývat.

Hrad je opravdu skvělý a pořád ještě žasnu nad tím, jak se v Pobaltí starají o historické památky. Rád bych to srovnal s dobou tak před deseti léty, kdy ještě byly součástí SSSR.

Z hradu se vracíme do centra. Před hradem je pódium a shluk lidí. Probíhá tady nějaké měření sil ve vzpírání. Zpět jdeme trochu jinou cestou, abychom viděli i neturistické části města. I v nich je to ale celkem upravené.

Jsmo zpět na náměstí a zjišťujeme, že hned na jeho rohu je samoobsluha. Kupujeme si oběd a večeři a jdeme si sednout do parčíku. My s Táňou opět piknikujeme na trávě a lebedíme si. Místní sýry a mléčné výrobky vůbec jsou fakt skvělé. Ani snad nemusím připomínat, že samoobsluha byla stejná jako u nás.

Když obědváme, máme trochu klidu k pozorování okolí. Nevědět, že jsme v Estonsku, tak bych řekl, že jsem kdekoliv jinde v Evropě - nová zahraniční auta, lidé moderně oblečení, všude kolem čisto. Chlupi to skvěle vystihl: „*kdyby mi tohle někdo řekl před týdnem, tak mu nebudu věřit*“.

Po obědě diskutujeme co všechno vlastně budeme na ostrově podnikat. Máme na to 3 dny a proto se podíváme hlavně mimo Kuressaare. Dvě zajímavá místa jsou na západě - Viki a Kihelkonna se zachovalou farmou a velkým německým kostelem, další na severu - Angla a Kaali s větrnými mlýny a meteoritovým kráterem. Dobrý způsob jak se

po ostrově pohybovat jsou kola - ostrov je úplně placatý a ne moc velký. První den bychom mohli jet na kolech na sever a druhý den autobusem na západ.

Chceme zjistit kde se tady dají kola půjčit. Na mapě města umístěné v centru jsou označeny dvě půjčovny - jedna má ale zítra zavřeno (bude neděle), tu druhou ne a ne najít. Nakonec ji máme, ale i tady je zavřeno. Museli bychom tedy trochu změnit plán - zítra jet do Viki a pozítří si půjčit kola a jet na sever.

Na autobusovém nádraží zjišťujeme autobusy na sever. Hm - ostrov je malý a autobusy do většiny míst jezdí jen dvakrát za den - ráno a večer. To by znamenalo celý den strávit na západě. Tolik tam toho k vidění ale zase není. Nakonec tedy vypouštíme návštěvu Viki a zkracujeme pobyt na ostrově o jeden den. Zítra pojedeme autobusem do Angly a Kaali a v pondělí ráno autobusem do Tallinnu.

Autobus do Angly (asi 40 km) jede brzo ráno. Bohužel tady v Kuressaare nám nikdo není schopný říct, jak a kdy se dostaneme z Angly do Kaali (vzdálenost asi 20 km). Víme jen, že v sedm večer jede bus z Kaali zpět do Kuressaare. Budeme tedy mít celý den na to, abychom se dostali z Angly do Kaali - busem, stopem nebo ... pěšky.

Ochutnáváme místní zmrzlinu - je skvělá, ale pak zjišťujeme, že není estonská ale finská.

Je už večer, ale ještě se nám nechce zpátky do hostelu. Jdeme se proto projít podél ulice, ve které je náš hostel. Dostáváme se až k sídlišti. Není skoro vůbec oprýskané. Domy jsou postavené celé z cihel, ani jeden panel. Vypadá to tak mnohem líp, i když to dalo víc práce. Na takovém sídlišti bych klidně a rád bydlel. I stromů je tu hodně.

Večer v hostelu večeříme a zase nepíšu deník.

Den 16, neděle 17. 8.

Ráno je dost zima. Jdeme na autobusové nádraží odkud se chceme dostat do Angly. Kupujeme si i lístky na zítřek ráno do Tallinnu. Na to, že je neděle, tak s náma jede docela dost lidí. Ono je to vlastně jedno ze dvou spojení denně, takže se ani není čemu divit.

Angla

Kolem osmé jsme v Angle. Projeli jsme několik malebných vesniček a jsme téměř na druhé straně ostrova. Silnice jsou docela dobré, takže se nám těch 20 km do Kaali půjde snad dobře - do Kaali bohužel dnes nic nejede a čeká do večera na autobus, který by nás odvezl do Kuressaare by byla ztráta času.

V Angle je 5 větrných mlýnů. Jsou skvěle udržované a každý z nich vypadá trochu jinak. V jednom (tom největším) je muzeum a malé občerstvení. Chlupi si ho jde dovnitř prohlídnout. Musel ty holky, co vevnitř prodávaly, asi dost dostat, protože ho pustily zadarmo - řekl, že dělá na univerzitě a ony údajně byly nějaké studentky.

Zatímco Chlupi se kochá pohledem z ochozu mlýnu, my na dřevěných špalcích před mlýnem snídáme a fotíme. Všechny mlýny jsou postaveny jako otočné. U toho největšího se otáčí jen hořejší část s lopatkama, u ostatních je k otočení třeba nadzvednout celý mlýn (spočívá na otočném kloubu) a ručně jej otočit. Práce pro pěkně silné chlapíky, i tak je to ale geniálně vymyšleno. Mlýny stojí hned u silnice a jsou opravdu fotogenické.

Po půlhodině strávené u mlýnů vyrážíme na cestu do Kaali. Odhaduju to tak na 5 hodin chůze.

Je příjemně, úplně ideální počasí na výlet. Na obloze jen pár mráčků, všude kolem lesy, sem tam po silnici profrčí auto.

Každou hodinu si děláme čtvrt hodinovou přestávku. Míjí nás daleko víc aut, než by člověk na takovém ostrově a ještě k tomu v neděli řekl.

Lesy, obdělávaná pole, zelené louky, vyschlá koryta řek a úžasný klid. Těch pár domečků cestou jen dokresluje opuštěnost tohoto místa.

Kaali

Na poslední 3 km odbočujeme z hlavní silnice vedoucí do Kuressaare a jdeme do Kaali. Po jedné odpoledne jsme tam. Na přístupové cestě, pár metrů za cedulí se jménem městečka, je malé parkoviště, pár dřevěných lavic, stůlů a stánek s občerstvením. Dost velké překvapení. Buď je Kaali tak velkou atrakcí, nebo je podobný stánek na začátku každé vesnice.

My s Táňou si dáváme oběd, Karin s Chlupim už něco snědli cestou. Po cestě bylo docela vedro, takže jsme zpocení a unavení, ale jsme rádi, že už jsme tady. Autobus do Kuressaare má jet v 7 večer - jedna místní slečna nám ukazuje odkud přesně. Zastávka (dost neviditelná, protože ji nevidím) je před místním „konzumem“ - krámem označeným „Kauplus“.

Kaali je mrňavé a onen meteoritový kráter je jen pár metrů od neviditelné autobusové zastávky. Je široký asi 100 a hluboký 30 metrů. Jeho valy už jsou zarostlé lesem, takže je snadné ho přehlédnout. Na dně je jezírko kde se válí kameny - možná pozůstatky meteoritu, možná jen vyvržená skála.

Před kráterem je dřevěná prosklená budka připomínající autobusovou čekárnu. Je v ní malá výstavka o meteoritech a o tomto kráteru. Než se zjistilo, že jde o impaktní kráter z 8. století př. n. l., bylo vymyšleno několik teorií o jeho vzniku. Jedna hovořila o propadu klenby krasové jeskyně, druhá o valu kolem bývalé pevnosti, další o výbuchu sopky a někteří nesměle navrhovali jako příčinu dopad meteoritu.

Chlupi se jde projít po vesnici, já si trochu čtu o Bangladéši a holky se uvelebily na trávě a asi spí. Jsou 3 hodiny odpoledne a tak si jdu natrhat nějaká jablka. Pak mě taky zmáhá únava.

Po odpočinku holky taky vyráží na obhlídku okolí. Sedám si na zastávku a opět se neúspěšně pokouším psát deník.

Před sedmou se před konzumem shromažďují lidi a za chvíli přijíždí autobus. Je takový už opoužívaný, ale jede!

Za půl hodinky jsme zpět v Kuressaare a padáme únavou a taky trochu z představy, že po tom dnešním pochodu budeme muset zítra vstávat kolem čtvrté, protože autobus do Tallinnu jede v 5!

Den 17, pondělí 18. 8.

Ráno je ještě větší zima než včera a nám se vůbec nikam nechce. Naštěstí jsme dost na sever, takže není ani moc tma - ještě dozvuky bílých nocí. Klíče od pokojů necháváme u místního hlídače, který se vyznamenal minulou noc tím, že z Chlupiho pokoje vyhodil nezvaného hosta, jenž se tam zcela opilý uvelebil. Vzbudil jsem se, protože jsem slyšel nějaké rány na dveře a pak nějaké rány o zem - to když hlídač zametl s tím opilcem.

Teď je ale před pátou hodinou ráno a my se potácíme na autobusové nádraží. Hřeje nás jediné to, když na nádraží vidíme, že nejsme sami, a že tak masochistických lidí tady čeká víc.

Jízdu přes ostrov vůbec nevnímám, probouzím se teprve na trajektu zpět na pevninu. Všichni 4 si sedáme ke stolku s výhledem na moře, a zatímco loď odplouvá z ostrova, my začínáme snídat. Jedeme stejnou lodí jako před dvěma dny.

Cesta vnitrozemím do Tallinnu uběhla rychle, protože jsem většinu zase prospal. Zhruba 30 km před Tallinnem jsme najeli na dálnici, která vedla až do hlavního města.

Tallinn

Na předměstích Tallinnu se hodně staví - jak domy tak silnice. Místní autobusové nádraží ale není nic moc, zvláště když vezmu v úvahu, že je Tallinn hlavním městem nejvyspělejší pobaltské republiky.

Doufejme, že jsme tady dost brzo na to, abychom našli nějaké vhodné ubytování. Začínáme hned v centru, kam se z nádraží dostáváme asi během půl hodiny. Tallinn mě trochu nemile překvapuje - rusky tady mluví daleko víc lidí, než jsem si původně představoval. Na rohu například stojí bábuška, drží ramínka a rusky je nabízí.

Z našeho prvního "vhodného" ubytování se od doby, kdy vyšel náš Lonely Planet průvodce stal čtyřhvězdičkový hotel, takže - nic pro nás. Pojedeme vyzkoušet druhé místo - youth hostel na ruském předměstí. Má tam jet autobus z centra.

Po třičtvrtě hodině vystupujeme někde uprostřed velkého sídliště - snad až na okraji Tallinnu. Autobus sem jel oklikou asi půl hodiny (metro v Tallinnu citelně chybí). Jsme ve čtvrti Lasnamae, což je sídliště obydlené hlavně Rusy. Vypadá ale celkem dobře - hodně zeleně, čisté baráky a hlavně - žádné prádlo na balkónech!

Jdeme hlouběji do sídliště směrem, kde má být náš youth hostel. Nějak ho ale nemůžeme najít. Ptáme se tedy jedné babičky a ta nám rusky říká: „*No jo, ta ulice, kterou hledáte, je přejmenovaná a právě na ní stojíme.*”

Dům s číslem 15 je sice velký, ale nikde není žádný vchod. Nakonec celý ten blok obcházejí a dostávám se na náměstíčko, kolem kterého je dům postaven do tvaru U. Tady je i vchod a dokonce i youth hostel je na svém místě. Když mi majitelka říká (očividně potěšena, že se do těchto "dalekých" končin taky někdo zabloudí), že pro nás má volné pokoje, mám z toho obrovskou radost, protože by bylo dost krušné vrátet se do centra po vydání tolika energie na nalezení tohoto místa.

Bydlení je prostě skvělé! Je to velký byt 3+1. Jsme úplně nadšeni. Vůbec nás nenapadlo, že na něco takového narazíme. Evidentně je toto místo málo používané, ale námaha vynaložená na jeho nalezení opravdu stojí za to - kuchyň s ledničkou, sporák, koupelna a 3 velké místnosti s celkem šesti postelemi.

V jedné místnosti bude Karin s Chlupim, ve druhé Táňa a já a ve třetí si uděláme společnou sušárnu. V naší místnosti je dokonce balkón a dvojpostel, takže konečně jednou nebudeme muset stěhovat postele. V sušárně jsou velké skříně se zrcadly.

Opět pereme a pak co nejdřív vyrážíme do města.

V centru vystupujeme kousek od starého města. Nejprve ho pouze přejdeme cestou na vlakové nádraží, kde si chceme koupit jízdenky do Petrohradu.

MHD je dobrá, mají pěkné lístky (i podle nich se pozná úroveň země). Jezdí tady ikarusy, scanie a české tramvaje. Jinak je tady hodně zahraničních aut - prostě jako u nás.

Historické centrum na mě působí skvěle. Nebýt toho McDonald's hned za vstupní branou, bylo by to dokonalé.

Kolem starého města je zachované městské opevnění, které Tallinnu dodává punc opravdového středověkého města. My

teď tuto část zatím jen procházíme a máme možnost v rychlosti vidět ty úzké uličky, náměstí i náměstíčka a všechny malebné stavby, které si blíže prohlédneme dnes odpoledne a pozítří (zítra chceme jet do národního parku Laemaa)

Když na druhé straně vycházíme ze starého města, Chlupiho zaujal černoch hrající na saxofon - byl z něj tak nadšený, že si ho zapomněl vyfotit.

Jelikož jsme ještě neobědvali, sedáme si k jezírku v parku pod hradbami a vytahujeme chleba a sýry, které jsme před chvílí koupili. Obědopiknik je skvělý.

Na nádraží zjišťujeme, že do Petrohradu jezdí každý večer noční vlak. To je pro nás ideální, protože cesta tam trvá asi 10 hodin, tj. celou noc. Kupujeme si lístky - jsou i s lehátkem - a pokladní nás (rusky) upozorňuje, že už má pouze "ne příliš dobrá místa" na konci vagonu. Nějak v tom nevidíme rozdíl, tak je nám to jedno. Konečně jsme tak učinili za dost naší největší povinnosti a můžeme jít na prohlídku města.

Na Tallinn jsem se zvláště těšil, hlavně kvůli jeho hradbám. Ty dneska nevidíme, protože budeme na druhé straně starého města. Obcházíme vrch **Toompea** a šplháme se na něj z jižní strany směrem od hradu. **Hrad** v současnosti slouží jako sídlo parlamentu, takže je nepřístupný. Pokoušíme se najít cestu kudy se dostat na jednu jeho věž, ale bezúspěšně.

Místo kde dnes Tallinn stojí bylo již kolem roku 2500 př. n. l. osídleno ugrofinskými kmeny a v 9. století n. l. zde byla obchodní osada. Dnes v něm žije 440 000 lidí, což je o něco méně než jedna třetina všech obyvatel Estonska.

Naproti hradu stojí pravoslavná **katedrála Alexandra Něvského** z 19. století. Na naší cestě je to první větší a opravdu typická ruská památka se širokými „baňatými“ věžemi. Je krásná.

Vrch Toompea, kde teď stojíme, byl dříve ze tří stran chráněn před vpády zvenčí a byl vlastně jakousi pevností, do které se dalo dostat jen jednou jedinou branou - **Pikk jalg** (z roku 1380!). Dnes už to samozřejmě neplatí, protože vstupních bodů je víc. Toompea byl kdysi celý Tallinn, dnes je to pouze jedno z historických míst se spoustou křivolakých uliček.

Jdeme se podívat na některé vyhlídky. Tady se nám na Tallinn otevírá úplně jiný pohled - desítky věží a věžiček, na pozadí moře a právě odplouvající trajekt, asi do Helsink.

Dolů do starého města scházíme uličkou, kde své náčiní a výtvořiny vystavuje několik malířů. Vidíme tady prodávat i různobarevné okenní tabule - složené z všelijak tvarovaných barevných skleněných destiček zasazených do kovových obrub. Vypadají jako skleněné mozaikové výplně oken, které u nás bývají například v kostelech, kde většinou zobrazují výjevy z bible. Z Toompei vycházíme branou Pikk jalg a dostáváme se k údajně nejstarší hospodě v Tallinnu, která je ze 16. století.

Po úpatí obcházíme celou Toompeu a dostáváme se k věži Keik-in-de-kök. Má v ní být zajímavé muzeum a další pěkný výhled na město. Bohužel už je zavřeno. Tak příště. Alespoň odpočíváme v trávě a večeříme.

Jsme kousek od sochy Sovětského vojína a Chlupi ji chce vidět. Jdeme se na ní podívat. Je to ale jen takové torzo, ze kterého už byli někteří hrdinní aktéři (včetně srpu a kladiva) odstraněni.

Zpět do centra se vracíme trochu oklikou přes **Pärnu mantee** - jednu z hlavních dopravních tepen Tallinnu. Chceme si totiž sednout do nějaké restaurace aokusit místní jídlo. Právě tady mají být nějaké cenově přístupné restaurace.

Žádné přístupné restaurace se bohužel nekonají, takže proto musíme zpět do starého města. Mě osobně to ale vůbec nevadí, protože starým Tallinnem bych se dokázal toulat pořád. Neustále narážíme na nové zajímavé domy, hradby, věžní restaurace a procházíme taky kolem dominikánského kláštera.

Nakonec přeci jen stojíme před restaurací, která by mohla být zajímavá. Chceme se jít pro jistotu ještě poohlédnout po jiné, ale v tu ránu mě zastavuje jedna drobná holka českým „Ahoj!“. Jsou dva - pár, který projel stopem celou Skandinávii a přes Pobaltí se vrací domů. Celou cestu neměli skoro žádné peníze a my si tak proti nim žijeme jako králové (i když nám to tak vůbec nepřipadá, nebo spíš do teď nepřipadalo) - máme každý den postel, nemusíme stopovat a můžeme občas zajít do restaurace ochutnat i nějaké místní jídlo.

Přestože jsme se chtěli ještě porozhlédnout po restauraci, kde by měli i něco vegetariánského, končíme nakonec teď v té hospodě, před kterou jsme se zapovídali, protože Karin už má ukrutný hlad.

Dávám si houby zapečené s těstovinami v sýru a pivo. Oboje je skvělé. Táňa má brambory s nějakým salátem. Restaurace je zevnitř dost dobrá - takový klasický sklípek umístěný pod úrovní ulice.

Nacpaní a napití se potácíme na autobus MHD. Cestou si dáváme zákusek - nanuka.

Národní park Lahemaa

Den 18, úterý 19. 8.

Brzy ráno odjíždíme z autobusového nádraží na celodenní výlet do Käsmu, vesničky v národním parku Lahemaa. Moc autobusů mezi parkem a Tallinnem nejezdí, ale víme, že po třetí hodině odpoledne má jet autobus zpět z Käsmu. Budeme tak mít více než půl dne na prozkoumání části parku kolem Käsmu. Značený okruh má být dlouhý asi 11 km.

Část cesty jedeme po dálnici, po 50 km uhýbáme na vedlejší silnici a vjíždíme do parku. Ta změna je hned vidět. Najednou se ocitáme v hustém jehličnatém lese, který pokrývá velkou část parku.

Lahemaa znamená česky „Zálivová země“ a park opravdu vytváří na březích Finského zálivu jeden záliv za druhým. V samotném parku je mnoho zajímavých míst - nejen neporušené lesy, jezera, zálivy, vodopády, poloostrovy a ostrovy, ale i vodopády, bludné balvany (pozůstatky po ledovcích), stará rybářská obydlí, močály.

Asi po hodině a půl přijíždíme do Käsmu. Vystupujeme a jsme tu úplně sami. Nikde ani živáčka, jen několik přivázaných loďek v malém zálivu u mola.

Je krásné počasí, i když trochu chladno. Dáváme si snídani, během níž se půlku času kocháme pohledem na klidné moře a půlku se škádlíme diskusí o alternativní medicíně.

Voda v zálivu mi připadá čistá - hned bych se vykoupal (kdyby byla teplejší). Domy mi připomínají Skandinávii. Od Finska jsme teď jen asi 80 km, takže ty lidi tady vlastně na vliv Skandinávie mají docela nárok.

Na pobřeží a ve vodě je rozseta spousta větších či menších balvanů. Jsou to pozůstatky z dob, kdy tady končil ledovcový jazyk - ledovec sem balvany nahnul, pak roztál, ale „zbloudilé“ balvany tady už zůstaly.

Jdeme chvíli podél pobřeží a pak zabočujeme do vnitrozemí. Nemáme žádnou mapu, tak bude trochu problém se tady vyznat a nesejít přitom z cesty. Po chvíli z ní ale asi scházíme, protože odbočujeme zpět k moři ve směru cedule ukazující k nějakému muzeu.

Muzeum je velký, klidný, jednopatrový dům, před nímž hlídá (leží) německý ovčák. Jdeme klidně dovnitř, ale pes si nás vůbec nevšimá. Jsme v *Mořském muzeu*, které se nachází v bývalých objektech sovětských vojáků - přeci jen to tady bylo střeženo, když k imperialistům to bylo jenom 80 km.

Muzeum je moc zajímavé. Uspořádal jej a stará se o něj jeden dlouhovýlasý mladík, jehož je to i hlavní koníček. Mluví s námi rusky a vypráví nám o slavných Estoncích, kteří se dostali třeba až na jižní pól.

Muzeum je fakt zajímavě uspořádané a má nápad. V jedné místnosti jsou stoly s různým navigátorským náčiním, které je poházeno tak, jako by si od něj někdo odskočil na svačinu. V jiné místnosti jsou modely lodí, nebo kotva i s tlustým lanem položeným uprostřed místnosti, obsypaná kameny. Na oknech jsou různé barevné nádoby a sklenice, na stolech pak staré námořnické pohledy, průkazy a spousta dalších věcí s námořnickou tematikou.

Vycházíme z domu a jdeme za něj k moři. K tomuto domu patřila i železná **strážní věž** a **bunkr**. V době „největšího“ rozkvětu tady prý bylo až 35 vojáků. Dnes je to ale nádherně opuštěné místo, kde je většinu času jen majitel a jeho pes.

Ostatní šplhají na věž, já se jdu podívat na břeh. U břehu je z kamenů vytvořen záliveček, ve kterém je zakotvena pramice a loď vydlabaná z jednoho kusu dřeva! Je prý stará 1 rok a dvěma lidem trvalo 100 hodin než ji vydlabali. Majitel nám nabízí jestli se nechceme svést.

Pod rozhlednou je velký balvan, na němž je ze sádry vymodelována bílá srna v životní velikosti. Za rozhlednou je ještě jedna malá chatka.

Musíme už jít - majitel se s námi loučí a nechává pozdravovat Havla.

Teď už jdeme dál jen po pobřeží. Všude kolem je spousta „zbloudilých“ kamenů. Na břehu se občas někdo opaluje, ale jinak je tady pusto, přestože už je skoro jedenáct hodin.

Karin s Chlupim jdou trochu napřed a doháníme je když sedí na jednom obrovském balvanu, „vyrůstajícím“ přímo z vody.

S Táňou zkusíme vodu. Je studená a sladká! Chvíli odpočíváme a necháváme jít Karin s Chlupim napřed. Na obzoru vidíme nějaký ostrov.

Asi po půlhodině pohodové chůze mezi balvany na pobřeží a šiškami v jehličnatém lese jsme na nejsevernějším výběžku poloostrova a zjišťujeme, že je pravděpodobně odliv, protože onen **ostrov** je teď spojen s poloostrovem úzkou pěšinkou přes průliv. Připadá mi to jako když se na Sinaji před Izraelity otevřelo moře.

Chlupi s Karin tady na nás nečekají a jsou už asi nejspíš na ostrově. Pěšinka je z velké části pokryta tlustým kobercem z řas, který ještě na některých místech ani není uschlý.

Po pár minutách jsme na ostrově a všichni společně ležíme v příjemném chládku stromů. Je to místo jako stvořené na piknik, tak si dáváme oběd. Mezitím pozoruju balvany ve vodě, abych viděl, jestli náhodou nestoupá voda - nechtěl bych, aby nás tady příliv uvěznil.

Po asi hodině lenošení se zvedáme a neradi se vracíme zpět na pevninu. Moře se sice trochu zvedlo, ale pořád je cesta přes průliv stejně suchá jako před tím.

Na druhé straně se hned noříme do hustého jehličnatého lesa a jdeme po žluté značce houští nehouští, křoví nekřoví. Po pár stovkách metrů narážíme na neuvěřitelně rozlehlou borůvkovou plantáž. Všude kam se člověk podívá jen samé borůvky. Nikdo je nesbírá. Nemůžeme odolat a tak pořádáme borůvkové hody. Je to skvělé.

Po půlhodině se celí modří sbíráme ze země a postupujeme dál mezi křovinami a uprostřed lesa zapomenutými „zbloudilými“ balvany.

Celou dobu je kolem neuvěřitelně ticho a jen občas potkáme nějakou rodinku na výletě. Značka odbočuje na širší cestu a po chvíli končí u asi 5 metrů vysokého balvanu. Ze shora je spuštěné lano, takže si na něj můžeme vylézt.

Pokoušíme se najít pokračování značené cesty, ale marně. Jelikož nechceme zabloudit, tak se po zelené vracíme zpět do Käsmu. Cestou se můžeme pokochat pohledem na pěknou muchomůrku červenou rostoucí přímo u cesty.

Po čtvrt hodině vycházíme z lesa a jsme pravděpodobně na okraji Käsmu. Holky si něco kupují v malebném obchůdku přímo v rodinném domku u cesty.

Procházíme Käsmu a ocitáme se zpět na autobusové zastávce, ze které máme jet zpátky.

V Käsmu jsou domy většinou dřevěné, stejně jako „konzum“ naproti zastávce, kde si Táňa kupuje kefir. Já se zatím dívám jak, kdy a kam vlastně máme šanci se dostat - na zastávce jsou i jízdní řády. Autobusy sem ale jezdí hlavně ráno a odpoledne. Teď máme možnost dostat se do Rakvere, což je nejbližší velké město (asi 30 km).

Rakvere

Za půl hodiny odjíždíme a za další půl hodiny jsme v Rakvere. Ihned nás zaujal hrad čnicí na kopci nad městem. Po okružní jízdě celým městem konečně vystupujeme na autobusovém nádraží. Nejprve si zjišťujeme jak nám jede autobus do Tallinnu. Do odjezdu máme ještě nějaký čas, tak se půjdeme podívat na hrad.

Hrad stojí na kopci a vyškrábat se na něj nám dává trochu zabrat (obzvlášť v tom vedru). Za hradem je na protějším kopci dobře zachovaný větrný mlýn a samotný hrad je pravděpodobně nedávno opravený. Trochu mi připomíná Krak des Chevaliers v Sýrii, je jen menší a bohužel zavřený. Skrz vrata ale vidíme, že na nádvoří je pódium, nad kterým visí nápis „Dracula“ - určitě tady večer hrají nějaké představení.

Sbíháme z hradu dolů a za pár minut jsme zpět na nádraží. Autobus je dost plný a opět je to starší ikarus.

Cesta zpět trvá asi hodinu a půl. Do Tallinnu přijíždíme ze směru ve kterém je i „naše“ předměstí, takže z dálnice vidíme náš dům. Bohužel ale musíme až do centra a pak se vracet zpět. Na obzoru se vypíná místní televizní věž.

Zpět v hostelu něco málo peru.

Tallinn

Den 19, středa 20. 8.

Dnes chceme dokončit prohlídku Tallinnu a večer odjíždíme vlakem do Petrohradu. Konečně nevstáváme tak brzo jako jindy, ale zase moc nelenošíme, protože musíme ještě prát. V klidu vaříme čaj, snídáme a pereme. Pak balíme batohy a mezi devátou a desátou odcházíme na autobus do centra. Ještě si fotím sídliště.

Autobus nás vysazuje v centru. Jdeme si dát batohy na nádraží. Vyzvedneme si je až večer těsně před odjezdem vlaku.

První místo, které chceme dnes navštívit je Rocca al Mare - estonský skanzen.

U nádraží máme trochu potíže najít ten správný autobus, který jede na západní předměstí Tallinnu, kde je i Rocca al Mare. Karin mezitím narazila na skvělý stánek s pirohami. Kupujeme si nějaké na oběd.

Městská je v Tallinnu dost rozsáhlá a jezdí celkem často. Autobus 21, kterým jedeme má ale interval půl hodiny, takže nazpátek budeme muset možná trochu čekat.

Rocca al Mare je na břehu Tallinnského zálivu a jako předešlé dva skanzeny i on je schovaný v lese. Jeho italské jméno pochází z roku 1880, kdy si tady jeden kupec postavil letní sídlo a pojmenoval jej „Skála u moře“. Když vstupujeme branou vidíme, že se tady ještě pilně pracuje na stavbě nových exponátů. I mapa skanzenu, kterou si kupuju, je plná objektů, které jsou zatím vyznačeny pouze na papíře, ale ještě nejsou postavené. Skanzen tak připomíná Estonsko, kde je na rozdíl od Litvy a Lotyšska vidět stavební ruch kolem budov a na ulicích měst.

Skanzen je opět rozdělen na několik částí podle etnografické mapy Estonska. Hodně jsou tady zastoupeny ostrovy (Saaremaa a spol.), kde se stavba domků a užitných budov ubírala trošku odlišným směrem než na pevnině. Nebudu se moc rozepisovat co je tady k vidění, protože je to dost podobné Litvě a Lotyšsku. Jen jsem si všiml, že jsou tady občas i kamenné domy a kultovní kameny.

Obědváme v rybářské vesničce postavené na břehu zálivu. Kolem jsou skály - odsud tedy název pro dům onoho kupce. Na druhé straně zálivu vidíme tallinnský přístav. V parčíku za vesničkou jsou zajímavé dřevěné plastiky, vesměs vyřezané z jednoho kusu dřeva. Jsou sice moderní, ale nějak se mi sem do toho starobylého prostředí hodí. Asi je to tím, že jsou ze dřeva a působí přirozeně.

Cestou skanzenem se zastavuju v dřevěném kostelíku. Jsou v něm zajímavé svatební fotografie z konce minulého a počátku tohoto století. Dál po cestě je postaveno několik větrných mlýnů z různých oblastí Estonska.

U východu ze skanzenu stojí velký dobový hostinec, který slouží nejen jako ukázka podoby místního hostince z minulého století, ale dokonce se v něm dá i najít! Jídlo ale bohužel připravují v klasické troubě.

Před skanzenem čekáme pár minut na autobus, který nás pak oklikou přes celkem pěkné a tiché čtvrti plné zeleně odváží zpět do centra. Vystupujeme pod Toompeou, abychom to měli blíž do Starého města.

Procházíme kolem hradu a jdeme k věži **Kiek-in-de-Kök**, která byla předevcírem zavřená. Dneska máme štěstí a tak se chceme podívat dovnitř. V prvním a posledním patře mají být nějaké dočasné výstavy, ve zbytku pak výstava o historii Tallinnu.

Samotná věž, která patřila k opevnění obepínající celý Tallinn, byla postavena roku 1475 a dal se z ní dobře pozorovat život v okolí. Bylo z ní dokonce vidět do kuchyní některých domů, odkud má věž také svůj název, který ve staré němčině údajně znamená „kradmý pohled do kuchyně“.

Výstava ve spodním patře jsou fotografie z evropských cest nějaké estonské fotografky. Koukal jsem jako puk, protože to byly fotky jak známých, tak úplně obyčejných míst, ale všechny byly skvělé a hlavně zajímavé. Nevím, jak to dělá, ale taky bych to jednou chtěl takhle umět.

Už i v tomto patře začíná výstava o Tallinnu - je tady staré, dost dobře zachované dělo a nějaká kopie. V horních patrech jsou další zbraně z minulých století a skvělé zmenšené modely Tallinnu z různých dob, na kterých je vidět vývoj města. Člověk má možnost porovnat je se současným stavem a vidět, že do dnes se celkem dobře zachovalo původní tallinnské opevnění.

V jednom z pater je figurína člověka zahaleného od hlavy až po paty v černé sutaně se srandovní černou kapucou a hůlkou v ruce. Myslel jsem si, že je to nějaký vymítač ďábla, ale pak jsem zjistil, že to je oblečení, které používali doktoři v době morové rány.

V nejvyšším patře jsou opět fotografie, tentokrát od jiného autora. Zaujala mě fotka nadepsaná „Náměstí v Ulanbátaru (Mongolsko)“, na níž bylo několik písečných dun, pár aut, davu lidí a ani památka po žádné budově.

Ze všech pater věže je opravdu skvělý pohled a kdybych se snažil, možná skutečně uvidím někomu do kuchyně. Z jednoho patra do druhého se chodí po kamenných schodech zabudovaných ve stěně věže, která směřovala dovnitř města (podobně jako u věže v Turaidě).

Když scházíme dolů, Chlupi v prvním patře nevázaně laškuje s oním dělem a výsledkem je fotka „pohled do hlavně“ (buď je fatalista, nebo chce zažít to, o čem zpívají Depeš v písničce „Barrel of a Gun“).

Chceme zajít do *Centra estonských ubytoven*, kde by mohli mít nějaké informace a průkazce Hostelling International, na které se v mládežnických ubytovnách (hostelech) poskytují slevy. My s Táňou i Chlupim je máme a tak by se na ni chtěla zeptat i Karin. Je pravděpodobné, že v Petrohradě budeme bydlet právě v nějakém hostelu a průkazka by mohla pár dolárků ušetřit.

Jsmo na místě, kde by mělo Centrum být. Žádné tady ale není, jen nějaký hostel (docela levný - stejná cena za jakou jsme tady bydleli, ale blíž centru). Průkazku pro Karin jsme nesehnali, tak se vracíme zpět do centra. Je odpoledne a na prohlídku už nám toho moc nezbyvá.

Vracíme se kolem velkého **Estonského činoherního divadla**. Kupuju si pohledy a jdeme na hlavní náměstí Starého města - **Raekoja plats**. Dominantou náměstí je **radnice** s jednou velice štíhlou věží. Kolem celého náměstí jsou pěkně restaurované staré domy. I zbytek Starého města je z velké části restaurován.

Teď se jdeme podívat na tu nejlépe uchovanou a opravenou část městského opevnění. Nachází se na severozápadní straně Starého města a táhne se od bašty **Thustá Margareta** až k jezírkům pod Toompeou. Jdeme podél opevnění nejdřív po zasmogované silnici, pak odbočujeme do parku. **Opevnění** je opravené, postavené z bílého kamene a vápence. Každých 50 metrů stojí velká kruhová nebo hranatá věž s červenou kuželovitou střechou. V podobné věži jsme především na druhé straně města míjeli jednu zajímavou restauraci.

Máme ještě nějaké estonské koruny a jelikož už je večer, jdeme je na nádraží směnit na rubly. Potkáváme 3 české kluky, kteří právě přijeli do Tallinnu. Vysvětlujeme jim kde jsme dnes viděli ten levný hostel.

Ležíme u jezírka pod Toompeou a večeříme pirohy. Neležíme tady sami. Kousek od nás leží další mladík - už několik let. Je totiž z kamene. V Pobaltí jsou podobná sochařská díla na veřejných místech běžná - na cestě jsme park se sochami viděli v každém větším městě.

Karin volá domů. Když jsme ve vlaku na našich místech, už chápeme, co pokladní prodávající nám jízdenky myslela tím, že nemá dobrá místa, ale pouze místa na konci vagónu. Ta toaleta je cítit až sem.

Naše jízdenky jsou typu „plackartnyj“, což znamená, že sice máme místenky, ale pouze v jakémsi kupé bez dveří. Celý vagón se skládá z „kukani“ pro 4 osoby, ve kterých se dá spát, ale bez většího soukromí, jelikož žádná z kukaní nemá dveře. V uličce se pomocí důmyslných sklápěcích sedadel dají naproti každé kukani vytvořit další 2 postele. Jediná nevýhoda je, že postele jsou trochu krátké. I tak je to ale docela dobrý. *Provodnik* (člověk, který se stará o cestující ve „svém“ vagónu) nám nabízí povlečení, my si ale vystačíme se spacáky. Musíme mu dát naše lístky - v Pobaltí běžná praxe pocházející asi ještě z dob Sojuzu. Odjíždíme.

Ze svého spacáku se dívám do tmy a občas vidím nějaké osvětlené město, nádraží nebo silnici. Cesta do Petrohradu má trvat 10 hodin. V Petrohradě si budeme posunovat hodinky o další hodinu dopředu na moskevský čas.

RUSKO

Den 20, čtvrtek 21. 8.

Noční mezistátní vlaky vždycky jezdí tak, že v době nejtvrďšího spánku někdo do cesty postaví státní hranici se všemi svými celníky a pohraničníky. I tady na estonsko-ruské hranici mezi Narvou a Ivangorodem jich je pěkná dávka. Netrvá to ale dlouho, pro lidi s našimi pasy je to celkem formalita.

Petrohrad

Probouzím se, když už je světlo a jsme na předměstí Petrohradu. Právě mjíme stanici Leninskij prospekt. Tak to už jsme opravdu v Rusku.

Po osmé místního času přijíždíme na Varšavské nádraží. Při balení batohu zjišťuju, že nemám LP průvodce „Baltic States” - asi padl za vlast a musel jsem ho zapomenout někde v Tallinnu během posledního večera. Alespoň že se to stalo v době, kdy už ho nebudeme zas tak moc potřebovat.

Jelikož nástupiště je na úrovni posledního schůdku vagonu je vystupování z vlaku s našimi batohy celkem jednoduché. Je to docela dobrá věc - ve většině stanic na předměstí jsem viděl to samé.

Varšavské nádraží jsou kromě nástupišť ještě dvě podlouhlé budovy (vypadají jako kasárna) ve kterých jsou čekárny a asi i úřadovny. Za budovami je velký hangár (plný všelijakého starého šrotu) a za ním už ulice.

Ještě než vyrazíme do města, snažíme se zjistit odkud a kdy jezdí vlaky do Novgorodu (jeden z našich plánovaných výletů) a Prahy. Do Novgorodu pojedeme nejspíš z Moskevského nádraží, do Prahy odsud z Varšavského - jména nádraží tady odvozuji od hlavních cílových stanic (to se teda divím, že se nejmenují třeba Peklo, Bordel, Chaos apod., to by asi cílovým stanicím v současném Rusku odpovídalo víc).

Chlupiho odchytila nějaká starší, zmateně pobíhající Američanka filipínského původu. Je v Rusku na týdenní turistické cestě a teprve teď, skoro na konci pobytu zjistila, že bude při odletu potřebovat celní prohlášení na svoje dovezené peníze. Pro lidi ze zemí, které do Ruska potřebují vízum platí povinnost uvést do něj při příjezdu všechny finanční prostředky. Pokud celní prohlášení nemají, může se stát, že jim bude všechna hotovost zabavena, protože celníci budou peníze bez „papírů” považovat za vydělané v Rusku.

Je z toho chudák celá vedle a na nádraží se vypravila proto, že slyšela, že může celní prohlášení dostat od průvodčích z vlaků přijíždějících ze zahraničí. Děláme ji tlumočnicka, ale tady nikdo nic neví. Necháváme ji tedy napospas Ruska (jak ji víc můžeme pomoci?). Ona ale věří, že to dopadne dobře. Je věřící křesťanka a stejně tak jako prosila boha aby ji seslal někoho mluvícího anglicky (který skutečně přišel v podobě Mesiáše sv. Chlupiho) tak věří, že ji pomůže i z téhle situace.

Teď musíme nejdřív najít nějaké přiměřeně levné ubytování. Vycházíme z nádraží a konečně se dostáváme do reality ruského života. Ihned nás vtáhla do sebe - špinavé ulice, čoudící auta, lidí na ulicích prodávajících na co si člověk vzpomene. Alespoň, že mluví rusky a my jim trochu rozumíme.

První typ na bydlení je asi 3 km na jihozápad od nádraží. To je spolu s adresou taky jediná informace o umístění kterou máme, protože naše mapy pokrývají pouze centrum Petrohradu. Tady jsme ale daleko, daleko od centra.

Jdeme tedy směrem na jihozápad a dostáváme se do čtvrti, která vypadá jako z konce 2 sv. války - prázdné špinavé ulice, v nich prázdné špinavé sedmipatrové domy se špinavými nebo vytrískanými okny. Dost drsný na přivítání.

Všude jezdí jen ruská auta a nákladáky. Značení ulic je ale dokonalý - na každém domě je velké číslo a pod ním jméno ulice. Dost nám to pomáhá.

Procházíme kolem velké, šedivé, betonové, oplocené budovy. Je to výzkumný ústav něčeho. Už bychom tady někde měli odbočit z hlavní ulice. Ptáme se kolemjdoucí paní kdeže je ulice, kterou hledáme a ejhle - právě jsme na jejím rohu! To jsme to našli celkem rychle.

V pár minutách jsme před hostelem. Jdeme s Chlupim dovnitř - ve vřátnici zdravíme hlídající babušku a stoupáme na třetí etáž. Holky jsme nechali dole, aby zbytečně nešlapaly nahoru pokud by tady neměli volné pokoje.

Volného místa našťestí mají dost a navíc to bude stát jen polovinu než jsme původně pro Petrohrad odhadovali (asi 7 dolarů místo 15). Levné je to taky proto, že neteče teplá voda. I tak jsme všichni pro zůstat tady a dostáváme dva pokoje.

Po jednom se střídáme v koupelně a podstupujeme první z řady studených sprch, které budou v příštích dnech následovat. S Táňou si dáváme snídání.

Oba pokoje jsou pěkné a čisté. Výhled je do vnitřního dvorku, takže budeme mít klid. Máme tady dokonce i obraz Petrohradu, rozhlas po drátě (který musel Chlupi hned vyzkoušet) a jednu květinu. Koupelna a záchod jsou hned naproti našim pokojům. Platíme zatím jen jednu noc (více rublů zatím nemáme), zbytek zaplatíme později, až si vyměníme peníze. Recepční - babuška je skvělá. Kousek od hostelu má prý být metro, kterým se dostaneme do centra.

Z naší ulice jdeme na Narvskij prospekt. Domy jsou velké, ulice široké, aut a lidí hodně. Začíná to na mě působit dost megalomansky. Před námi je pěkná zelená budova - **Narvskije vorotá** - jedna z původních bran města. Hned vedle brány je zajímavá, dost zdobená budova, typoval bych, že je to nějaké divadlo. Hledám ji na mapě, ale tam nic takového není. Přicházíme blíž a ona je to ... stanice metra! Právě ta, kterou hledáme! Tomu teda říkám velkorysost! Četl jsem, že na trase 1 zdejšího metra (na které je i tahle stanice) jsou nejvýstavnější stanice. Asi jsem ale neměl dost dobrou představu o tom co je to výstavnost. V Rusku si budu muset zvyknout na úplně jiná měřítka.

V Petrohradě (pořád se mi ale na jazyk dere jméno Leningrad a s Chlupim se o něm někdy jako o Leningradu bavíme) se v metru jezdí na zvláštní žetony. Dřív se používaly kopějky (jako u nás koruny) ale s nástupem vysoké inflace přestaly vyhovovat, tak zavedli žetony, kde není vyražena žádná cena a jsou tedy univerzální. Z pár kopějek před lety se nyní cena jedné jízdy dostala až na 1500 rublů (asi 9 Kč).

Před vstupem do metra se musí projít „drtícími“ turnikety. Stejně turnikety se používaly i v pražském metru. U turniketů postává babuška a ještě kontroluje, jestli lidi opravdu hází do turniketů žetony.

Tahle stanice je sakramentsky hluboko - jízda dolů po schodech trvá několik minut. Během jízdy nějaký hlas z reproduktorů pořád omílá něco o tom, jak se správně chovat v metru a aby nikdo nezapomněl zavazadla ve vagónech (analogie s Orwellem a jeho „1984“ jako vyšitá - jenže teď jsme v ruské realitě roku 1997).

Dole pod schody sedí v kukani další babuška, která pozoruje. Asi je tam proto, aby v případě potřeby zastavila schody. Mně to ale zase připomnělo Orwella a jeho představu neustálého kontrolování chování všech lidí.

Samotné nástupiště je přesně ve stylu komunismu: příliš nákladně obložené mramorem a na každém průduchu klimatizace je místo míříže buď ozdobné kování se srpem a kladivem, nebo nějaký výjev ze zářné dělnické budoucnosti. Je tu ale neskutečně čisto. Připadá mi, že se metra v západních velkoměstech (která jsem zatím viděl) nemůžou vychodním v čistotě rovnat.

Nad ústím tunelu ve směru jízdy vlaku jsou obrovské digitální hodiny ukazující čas a jak dlouho uplynulo od odjezdu posledního vlaku.

Nasedáme se spoustou dalších lidí do vlaku a jedeme 2 stanice. I v návrhu metra se ukazuje, že v rusku je „vsjo balšoje“. Dvě stanice tady znamená stejnou vzdálenost jako v Paříži minimálně stanic 5!

Na stanici „Těchnologičeskij institut“ přestupujeme na trasu 2. Přestup je docela dobře vyřešen, protože se jen přejde na druhou stranu nástupiště a je to. Tady potkáváme další z profesí v metru: vedle babušky-turniketky a babušky-eskalátorky jsou to babušky-tlačilky. Jelikož Petrohrad má kolem 5 milionů obyvatel, jsou na metro kladeny jiné nároky než u nás - musí dopravit daleko více lidí. Tady toho dosahují tím, že na některých klíčových stanicích do vagónů prostě doslova natlačí co nejvíc lidí - právě pomocí babušek-tlačílek.

Po dalších dvou stanicích vystupujeme na Něvském prospektu - dopravním i obchodním centru Petrohradu.

Nejdřív musíme vyměnit nějaké dolary. U Něvského prospektu je hlavní směnárna kde směňujeme hotovost a naproti v hotelu Europe zase směňujeme cestovní šeky. Mají tam volně k dispozici anglicky psané *The Petersburg Times*. Titulní stránku zabírá článek o pondělní vraždě zástupce starosty Petrohradu Michaila Maničeva s detailní mapkou a popis kam přesně byl zasažen. Odstřelovač „pokosil“ jeho auto z kalašnikova přímo na Něvském prospektu.

Něvský prospekt je moderní třída, opět dost široká a navíc dlouhá několik kilometrů. Na západním konci ústí před Admirálitou, kam se teď chceme pomalu dostat. Ještě před tím si ale koupíme něco k jídlu. Kousek od nás je největší petrohradský obchodní dům - **Gostinnyj dvor**. Byl postaven v letech 1757 - 85 a stal se tak jedním z prvních nákupních center na světě. Jak píše LP v době komunistické éry to byl obchodní dům, ve kterém se dalo koupit „stejně nic a to ještě rozprostřené na hodně velké ploše“. Teď se v něm dá koupit hodně věcí, je ale nekřesťansky drahý a připadá mi poloprázdný - řada místností není vůbec využita, nebo se snaží naaranžovat těch 20 kožichů tak, aby pokryly celou velkou místnost o rozloze 300 m². Všechno je tu šíleně drahé. Není v něm ale žádná samoobsluha, takže našemu účelu neposlouží.

Naproti Gostinného dvoru je jiný obchodák - **Pasáž**. V něm už je i supermarket, tak se tam jdeme podívat ... a po krátké době zase vyběháme ven. Nemají tam skoro žádné ruské výrobky a všechno je o hodně dražší než na trhu nebo v normálním neluxusním (což tady supermarkety evidentně nejsou) obchodě.

Jdeme tedy směrem na východ k Admirálitě, která je teď už jen asi kilometr daleko. Na ulici si kupujeme pirohy, překračujeme Gribojedův kanál (Petrohrad je přímo protkán sítí říček a kanálů) a zastavujeme se u **Kazaňské katedrály**. Je docela velká, s obrovskou kopulí a dvěma řadami zastřešených půlkruhových kolonád. Byla postavena mezi roky 1801 a 1811 a jmenuje se podle jedné (údajně zázračné) kazaňské ikony, která v ní byla původně uschována.

Odbočujeme z prospektu a místo k Admirálitě teď jdeme severně k jedné z nejkrásnějších dominant Petrohradu - **chrámu Vzkříšení Krista**. Nachází se na náměstí Umění a jako inspirace pro její stavbu sloužil chrám Vasila Blaženého v Moskvě. Taky má tolik barevně a tvarově rozmanitých věží a bání. Je opravdu krásný. Až se nechce věřit, že Rusové mohli někdy něco takového postavit. Přitom není vůbec stará - pochází z let 1887 - 1907. Právě předevčírem byla po několika desítkách let znovu zpřístupněna jako *Ruské muzeum mozaiky*. Celá je otočená dlouhatánskou frontou lidí, takže se ani nebudeme snažit dostat dovnitř.

Směřujeme k Ermitáži, který je kousek od Admirality. Památek je v Petrohradě obrovské množství, ale jsou strašně daleko od sebe. Třeba jen Kazaňská katedrála a chrám Vzkříšení Krista jsou od sebe půl kilometru a to jsou na mapě nakreslené skoro těsně vedle sebe.

Cestou kupujeme vodu. Voda z vodovodu údajně není moc čistá a mají v ní být nějaké nepříjemné bakterie. Proto tady budeme vodu radši kupovat.

Přicházíme k **Ermitáži**, vlastně k první z budov Ermitáže - Ermitážnímu divadlu. Ermitáž (asi to znamená něco jako „obrazárna“) se skládá z několika budov. Od západu na východ to jsou Zimní palác, Malá Ermitáž, Velká Ermitáž a Ermitážní divadlo. Podél východní zdi divadla vede jeden z petrohradských kanálů ústící rovnou do Něvy. Vchod je tvořen zastřešeným nadjezdem, který drží antické sloupy, ještě navíc podpírané několika kamennými obry.

Přicházíme na Palácové náměstí. Jsme tedy na TOM místě, které se tak smutně zapsalo i do historie naší země. Na severní straně je **Zimní palác**, uprostřed Alexandrův sloup a na jižní straně mohutná půlkruhová budova bývalých kasáren Ruské armády. Právě jejich branou proběhli 25. října 1917 po půl desáté večer bolševičtí revolucionáři a zaútočili na Zimní palác...

Zimní palác je obrovská zeleno-bílo-zlatá budova postavená ve stylu baroka a rokoka, v letech 1762 až 1917 sídlo ruských carů. Palácové náměstí před Zimním palácem velikostí odpovídá monumentalitě samotného Zimního paláce - i když jsou na něm stovky lidí, vypadá úplně prázdně.

Jdeme prozkoumat, jak je to s prohlídkou Ermitáže. Vypadá to, že tady ani nejsou velké fronty. Lidí tu je ale spousta. Uvnitř vstupní haly je mumraj - a u tří pokladen přeci jen fronty jsou. Jako na všech ostatních místech i tady je dvojí vstupné - pro místní (k nim patří kromě Rusů i občané zemí SNS) a pro cizince. To cizinecké je asi 10 dolarů, tj. zhruba 4x dražší než pro místní. Jelikož z toho, co víme o rozsáhlosti Ermitáže (vystavuje se téměř ve 400 místnostech) předpokládáme, že prohlídka bude fyzicky i psychicky náročná, necháváme si Ermitáž na nějaký jiný den, a to spíš na ráno, kdy ještě budeme mít dost sil.

Přes řeku naproti Ermitáži je Vasiljevskij ostrov - oblast s několika docela zajímavými muzei. Tam se teď vypravíme. Jdeme přes Palácový most (jeden z mostů, které se na noc zvedají, aby mohli proplouvat zaoceánské lodě), a pak se pokoušíme přejít silnici k muzeu. Přejít v Petrohradě silnici není ale nic jednoduchého, protože přechody jsou od sebe vzdáleny ... hodně daleko (vsjo balšoje) a mimo přechod je to sebevražda. Nezbyvá nám ale nic jiného, než spáchat sebevraždu a ... nakonec se úspěšně dostat na druhou stranu.

Nejdřív chceme zkusit Muzeum antropologie a etnografie. Bohužel právě ve čtvrtek je zavírací den. **Ústřední námořnické muzeum** je otevřené, takže se můžeme vrhnout do louskání ruských cedulek u prvních ruských exponátů, které uvidíme. Karin na nás čeká v předsálí a nám se podařilo "perfektním" ruským přízvukem obalamutit babušku v pokladně, která nám prodala lístky za vstupné pro místní.

Hned první místnost je obrovská hala plná modelů lodí, obrazů a rekvizit vztahujících se k ruskému námořnictvu. Na četných mapách jsou připomínána velká ruská vítězství. Každý Rus tady musí nabýt dojmu, že jeho rodná ruská vlast byla a je neporazitelná. Alespoň mi připadá, že přesně k vyvolání tohoto dojmu je muzeum koncipované.

V dalších sálech jsou chronologicky seřazeny další a další vojenské i objevitelské úspěchy Ruska a Sovětského svazu. Od vzniku muzea pravděpodobně nebylo s exponáty vůbec hýbáno, protože výstava zachycující léta od roku 1917 je jedna velká komunistická propaganda. Na druhou stranu se jim musí přiznat, že jsou prostě velmoc (jak zdrceně konstatoval po prohlídce Chlupi) a ta výstava jen ukazuje JAK obrovská velmoc jsou. Připadá mi, že pro ně nic neznamená ani jedna celá loď, natož jeden voják. Nad těmi modely atomových ponorek a letadlových lodí se opravdu ježí vlasy v pomýšlení na to, že jich mají tolik a jak snadno se jedna může vymknout kontrole.

Když vycházím, tak jsem fakt hotovej. Skvělá propaganda. Na mě teda zapůsobila. Jenže jsem na druhé straně než ruští občané, kteří z toho muzea naopak musí vycházet hrdí a morálně posílení. Uf!

To mi dneska stačilo. Teď už strávím jen něco lehkého. Třeba známou sochu Petra Velikého na vlně. Vracíme se přes most zpět k Ermitáži a kolem **Admirality**, jejíž štíhlá věž je teď obestavěna lešením, jdeme k Petru Velikému.

Měděný jezdec, jak se socha jmenuje, představuje Petra Velikého na koni stojícím na zadních a do země zadupávajícím zrádného hada. Socha je jednou z dominant Petrohradu. Stojí na **náměstí Děkabristů**, jež je pojmenováno podle první vzpoury ruských revolucionářů proti carovi 14. prosince 1825.

Hned za náměstím Děkabristů je další nádherná památka - **Isakijevská katedrála**. Svoji kopulí obehnanou ochozem z vysokých sloupů mi připomíná Kapitol - sídlo Senátu USA. Katedrála na rozdíl od Kapitolu ale není bílá, nýbrž světle hnědá se zlatou kopulí. Nemůžeme se už ale podívat dovnitř, protože je otevřená asi jen do pěti.

Sedíme proto na náměstí před katedrálou a přemýšlíme co dál. Asi by nebylo špatné oslavit malou večeří někde v restauraci náš příjezd a první úspěšný den v Rusku (Kaliningrad nepočítám). Přemítáme nad možnými restauracemi a mapou centra Petrohradu. Nakonec volíme postup, že půjdeme menší oklikou zpět na Něvský prospekt a uvidíme, na co narazíme.

Po cestě je celkem hodně všelijakých restaurací - od drahých (těch je většina) až po obyčejné jídelny. Nemáme moc peněz, tak pořád vybíráme, vybíráme. Cestou jdeme taky kolem rychlého občerstvení Pizza Hut a můžeme se potřhat smíchy, když to vidíme napsané v azbuce - „Picca Chat“. Ta azbuka všude kolem na nás ještě působí trochu nezvykle. Normální nápisy jsou v normě, ale na obchodech je spousta anglických nápisů, které jsou podle výslovnosti přepsány do azbuky - třeba právě „Picca Chat“, „Menedžment“ nebo „SevenAp“.

Jdeme už po Něvském prospektu, hladoví jak vlci, uchození jako stonožky a pořád nikde žádná vhodná restaurace. Nakonec máme přeci jen štěstí a jedna z nich je podle našich představ. Mají v ní tradiční ruská jídla, prostředí vypadá příjemné a nezdá se, že je drahá. Jsme uvedeni ke stolu. Sedíme sice v místnosti s okny do ulice, ale jelikož jsou na nich načančané závěsy, není ven vidět. Kdyby tady nesvítilo tlumené světlo, byla by úplná tma. Venku je, přestože je už osm hodin, stále světlo jako ve dne. V předsálí je diskotekový parket a někdo tam na živou hudbu zpívá písničky od Beatles.

Dáváme si ruská jídla. Táňa brambory zapečené se sýrem a houby v sýrovosmetanové omáčce, já boršč a houby jako Táňa. Karin nemá moc hlad, tak si dává jen lapšu (něco jako kuřecí polévka) a Chlupi boršč a zapečené brambory se sýrem.

Boršč je naprosto skvělý. Ještě jsem nejedl lepší. Je ho tolik, že by skoro stačil jako hlavní jídlo. Navíc k němu máme ještě jejich chleba. No, je pravda, že boršč není zrovna moc ruský, protože pochází z Ukrajiny, ale i tak ho dělají skvělý. I houby mi moc chutnají. S tou smetanou a chlebem je toho akorát tolik, abych se dosyta najedl. Večeře je sice trochu dražší než v předchozích zemích, ale jelikož jsme s tím tak trochu počítali, tak nám to nevadí.

Cestou na metro si s Chlupim kupujeme lahvové pivo Něvskoje. Chlupi je trochu překvapen jeho zvláštní chutí, mě ale docela chutná. Pravda, Plzeň to není, ale zase je to zkušenost. Cesta metrem je pak pro nás v mírném alkoholovém opojení o něco zajímavější, ale na "naši" stanici metro jsou srpy pořád srpy, kladiva pořád kladiva a babušky pořád babušky.

Den 21, pátek 22. 8.

Po včerejší noční jízdě vlakem z Tallinnu to s časností vstávání nějak nepřeháníme. V klídku na pokoji snídáme a trochu pereme. Odcházíme teprve po desáté.

Nejdřív chceme navštívit informační kancelář. Z metra vystupujeme opět na Něvském prospektu, tentokrát ale zhruba o kilometr východněji na stanici Majakovskaja. Kousek odsud má být v Domě umělců informační kancelář Peter TIPS.

Jak jdeme po prospektu všímám si, že některé cedule s číslem domu a jménem ulice mají ve spodní části pruh, ve kterém je logo nějaké firmy - např. USA Today, Coca-Cola apod. Tipuju, že to jsou sponzoři, kteří pomáhali s financováním výroby těchto nových cedulí.

Dům umělců je tam, kde má být, ale už tam není Peter TIPS. Posílají nás jinam. Jdeme naznačeným směrem a v jedné vedlejší ulici hledáme dům číslo 7. Očekávám, že vzhledem k nízkému číslu, bude hned za rohem. To bychom ale nebyli v Petrohradě. Od rohu jsme už minuli pět domů a pořád jdeme podél čísla 3. Ty domy jsou tady fakt nějak obrovský!

Konečně jsme v kanceláři. Mluví anglicky. Ptáme se na vlak do Novgorodu a Petrodvorce. Říkají nám, že do Novgorodu jezdí vlaky z Moskevského nádraží a do Petrodvorce z Vitebského. S Chlupim si každý kupujeme velkou mapu Petrohradu - je to strašně roztahané město.

Jdeme znovu po Něvském prospektu (už ho známe nazpaměť) a prolézáme jedno knihkupectví za druhým. Sháníme pohledy, suvenýry a knihy. Snad se tady budou dát koupit nějaké dárky.

Jdeme ve dvojicích a občas nevíme, kde je ta druhá dvojice - někdy jsme napřed my s Táňou, někdy zase Karin s Chlupim. Kolem nás jsou kromě obchodů i stánky a stánečky, kde se prodává občerstvení. Přímo na prospektu si tak můžeme koupit *moroženoje*, *pirogy*, *gamburgery* nebo *chot dogy*. U jednoho stánku s pirohami se s Táňou zastavujeme. Pirohy jsou tady skvělé a tak si jich několik kupujeme. Je jich několik a jak mám v ruce i průvodce Lonely Planet musím se zastavit a dávám si některé pirohy do batohu. Pak pokračujeme dál.

Blížíme se k hotelu Europa, kde si chci vyměnit nějaké cestovní šeky. Instinktivně si sahám na foťák, který mám pověšený u pasu. A teď to přišlo! Nic jsem u pasu nenahmatal! Když se tam podívám vidím jen prázdné pouzdro. Moje myšlenky se ale ještě upínají k malému světýlku naděje - možná mi jen vypadl jak jsem před chvílí šachoval s pirohama. Říkám Táňě, že mi někdo asi ukradl foťák, a že se jdu podívat zpátky. Ve spěchu ji ani neříkám, aby zůstala na místě a tak jde hned za mnou. Foťák samozřejmě není nikde k nalezení a tak mě opouští i poslední zbytek naděje. Poprvé na cestách mě někdo takhle dostal. Měl jsem se víc hlídat.

Rozhlížím se kolem, hledám Táňu, ale nikde ji nevidím! To už je teda docela dost! Chvilí bedlivě pozoruju masy lidí valící se po prospektu, jestli ji mezi nima nezahlednu. Nikde! Vracím se na místo, kde jsem ji viděl naposledy. Tam taky není. V hlavě se mi dokonce začínají honit myšlenky o mafii - nejdřív mi ukradli foťák, aby mě znejistili a pak mi v nestřeženém okamžiku ukradli i Táňu. Ne! To je nesmysl! Moc čtu noviny a podléhám předsudkům!

Chlupi a Karin na nás čekají na druhé straně ulice. Jdu k nim a říkám jim tu novinu o dvojnásobné ztrátě. Bude nejlepší, když oni půjdou dál a já počkám na Táňu. Rozdělíme se a sejdem se buď u Ermitáže nebo večer v hostelu.

Čekám na místě, kde jsme se s Táňou viděli naposledy. Deset minut, čtvrt hodiny, dvacet minut, už nevím kolik minut - a Táňa se objevuje ze směru kde jsme koupili pirohy. Ani ona ani já nechápeme, jak se stalo, že jsme se takhle ztratili. Hlavně, že jsme se ale zase našli.

V hotelu Europa vyměňuju cestovní šeky. Jelikož už je po poledni, měníme plány a dnes nepůjdeme do Ermitáže. Místo toho se půjdeme podívat na Auroru a do Petropavlovské pevnosti.

Odbočujeme z prospektu a podél Gribojedova kanálu a chrámu Vzkříšení Krista se Dostáváme na **Martova pole**. Nestojí na nich ani eiffelovka a ani na nich není tolik lidí jako v Paříži, ale i tak jsou obrovská - a betonová. Je tu sice pár keřů a stromků, ale jinak je to obyčejná nezastavěná plocha.

Přes Troitský most se dostáváme na druhý břeh Něvy (je široká asi půl kilometru) na Petrohradskou stranu. Nalevo je Petropavlovská pevnost, před námi pěkná světle modrá mešita a na pravo za ohbím Něvy vyčnívají tři komíny Aurory.

Dost mě to k Auroře přitahuje. Už jen to, že z ní byl díky jedinému výstřelu udělán na věky věků komunistický symbol. Říká se, že ji Rusové během obklíčení Leningradu ve 2. sv. válce potopili, aby ji Němci nezničili - takovým byla symbolem.

K Auroře je to od mostu ještě asi kilometr po nábřeží Něvy. Je horko a dusno a zároveň se nad Petrohradem vznáší bělavý opar. Druhý břeh Něvy se nám jeví jako v mlze. Jdeme po nábřeží, kde několik rybářů chytá ryby. Něva mi připadá dost špinavá na to, aby tady bylo nějak výrazné ryb. Asi tady ale jsou ryby-gerojky (které, stejně jako hrdinný ruský lid, zvládnou vše) - jen vědět kde.

Aurora - jsme před ní. Je celá šedivá, dobře udržovaná, nalakovaná, blýská se. Ve předu dělo, pak její tři charakteristické komíny a na zádi ruská vlajka. K nábřeží je přichycena třemi tlustými železnými tyčemi - říkají tomu

věčné kotviště. Jsou na ní námořníci a před ní stojí další. Máme ale neuvěřitelnou smůlu. Dnes je pátek a to je zrovna zavírací den. Musíme se sem vrátit v některém z příštích dní.

Přestože je Aurora zavřená, má před ní na stolech rozloženy své suvenýry několik prodejců. Prodávají ruské suvenýry - matřičky (klasické nebo Jelciny ale i americké černošské basketbalisty!), chochlomské lakované dřevěné nádoby a taky ruské vojenské čepice, nášivky ruské armády, trička (třeba McLenin's nebo "KGB tě sleduje") atd.

Cestou zpět k Petropavlovské pevnosti se zastavujeme u **mešity**. Dost mi připomíná mešity v Íránu, které mají taky tak elegantně baculaté kopule a minarety jsou obloženy kachlemi uspořádanými do roztočivých vzorů. Vůbec se mi to sem nehodí. Docela se divím, že tady ta mešita vydržela. Byla postavena v roce 1912 podle Gur Emirova mauzolea v Samarkandu (dnes v Uzbekistánu).

Už je čas na oběd a tak si sedáme do Leninova parku před **Petropavlovskou pevnost** a piknikujeme.

Po pikniku se jdeme podívat do pevnosti. Vysoká štíhlá věž její Petropavlovské katedrály (po které je pevnost pojmenována) je další z dominant Petrohradu a neodmyslitelně patří k jeho panoramě jako silueta Pražského hradu k Praze.

Pevnost byla založena roku 1703. Je nejstarší stavbou v Petrohradě a vlastně tak byla i první budovou budoucího Petrohradu. Petr Veliký ji stavěl k obraně proti Švédům, ale stačil je porazit ještě před jejím dokončením. Do roku 1917 se používala hlavně jako vězení.

Pevnost leží na Zaječím ostrově a je obehnaná tlustou obrannou zdí. Uvnitř je několik zajímavých staveb.

V **Petropavlovské katedrále** jsou pochováni téměř všichni feudální vládcové Ruska včetně Petra Velikého, Kateřiny a dalších. Každý má uvnitř jednu velkou kamennou rakev obehnanou kovovým zábradlím. Je to zvláštní pocit stát kousek od Petra Velikého, i když je z něj už jen prach. Vnitřek katedrály je krásně vyzdoben v barokně ornamentálním duchu a převládá zlatá barva.

Na katedrálu navazuje **Velkovévodské mauzoleum**, kde jsou méně velkolepé hroby vysoké šlechty a ve spojovací chodbě je výstava s fotografiemi a náčrtů z dob rekonstrukce pevnosti.

Další zajímavostí pevnosti je **Trubetská bašta**, kde Petr Veliký osobně dohlížel na mučení svého syna Alexeje. Jiní známí "obyvatelé" bašty byli Dostojevskij, Gorkij, Trockij a Alexej Uljanov, starší Leninův bratr. Cely jsou tmavé, depresivní s jednou železnou postelí uprostřed. Chodby vypadají jako v typickém vězení - tmavé s řadou dveří s malými okénky.

Aby se nezbláznili z izolace, vymysleli si vězni důmyslný způsob komunikace pomocí ťukání. Všechna písmena azbuky byla uspořádána do rastru 5×7, tj. 35 písmen a číslic. Každé písmeno bylo vždy vyťukáno pomocí dvou sledů krátkých ťuknutí. Počet ťuknutí prvního sledu určovalo pozici vyťukávaného písmena v řádcích rastru, druhý sled pak určoval pozici ve sloupcích.

Zajímavé jsou vstupní brány pevnosti, z nichž Něvská brána, jak název napovídá, vede k Něvě. Tady jsme viděli hrát člověka na harmoniku takové hity jako „Kaťušu“. Přímo do mola před bránou se dá jet na okružní plavbu po Něvě. Na ostrově se taky dá lenořit na pláži. Z Naryškinovy bašty je každý den v poledne vypálena dělová rána.

Do pevnosti jsme přišli Svatojánskou bránou a teď vycházíme druhou stranou. Do samotné pevnosti je vstup volný, ale do objektů uvnitř pevnosti (katedrála, bašty ...) se platí vstupné. Vstupenka je jen jedna - společná pro všechny objekty.

Podél nábreží se zakotvenými loďmi-restauracemi se pomalu ploužíme na Vasiljevskij ostrov do Etnografického muzea, kde měli včera zavřeno. Opět jdeme kolem dvou velkých červených **Rostralských sloupů**, které kdysi sloužily jako navigační body. Na ostrově je nejvíc muzeí a jiných vědeckých institucí (např. Petrohradská univerzita) v Petrohradě.

Etnografické muzeum je známé nejen svými vynikajícími diorámy, ale také ukázkami ze soukromých sbírek Petra Velikého. Záběr muzea je opravdu široký a ty 2 hodiny, které jsme měli do zavření (v 6 večer) bylo dost málo.

Dá se v něm vidět vše podstatné o kulturách Afriky, Asie, Oceánie a obou Amerik. Muzeum je plné šatů, nástrojů, nádob, obydlí a diorám (např. Eskymák v iglú, černoch okopávající svoje políčko, indiánka vyšívající oblečení atd.). Muzea umějí Rusové opravdu dobře.

Věc, za kterou sem chodí hodně lidí jsou Petrovy sbírky. Je neuvěřitelné, co všechno nesbíral. Ukázky zahrnují většinou zvířata nebo lidské jedince (děti) naložené v lihu. Nejde ale o ledajaké exponáty. Všechno jsou anomálie. Např. kostra dvouhlavého jehněte, znetvořená tělíčka deformovaných dětí, uříznutá dětská hlava s obnaženým mozkiem a další chuťovky. Na jednu stranu je to zajímavé vidět, ale ne druhou stranu si člověk říká proč to vlastně sbíral?

Muzeum jako celek mě opravdu nadchlo. Mohl bych v něm strávit klidně několik dní, ale bohužel mi to není dopřáno. Je už 6 hodin a babušky tady šmejdí a vyhání nás pryč.

Ještě v tranzu se vracíme kolem Ermitáže na prospekt. Trochu se procházíme a kupujeme si večeri. Zase máme v nohách snad 10 kilometrů. V Petrohradě přibývají opravdu rychle.

Den 22, sobota 23. 8.

Dnes chceme podniknout první z našich výletů mimo Petrohrad - do Petrodvorce, letního sídla Petra Velikého na pobřeží Finského zálivu, asi 30 km západně od Petrohradu.

Opět vstáváme brzo, jelikož si nejprve chceme koupit lístky na vlak zpět do Čech. Chlupi odlétá domů ve středu (26. 8.) a my bychom chtěli odjet ve čtvrtek. Karin pojedede rovnou domů, Táňa a já chceme ještě jet k Táňiným rodičům na Slovensko do Nových Zámků.

Nejdřív jdeme na Varšavské nádraží odkud odjíždí většina vlaků směr Varšava a dál na západ. Když jsme tam zjišťujeme, že jsme byli dost naivní. Pokladní se diví co chceme, vždyť „... na vlaky do zahraničí se lístky kupují jinde!“. Hm, to je fakt, říkám si, jen hlupák chodí pro jízdenky na nádraží!

Ptáme se alespoň kam tedy máme jít. „Do centra.“ zní okamžitá odpověď. „Hm, tak jo a kam do centra?“ „Počkejte, zeptám se kolegyně.“ řekla pokladní, zavřela okno a odběhla.

Po chvíli přiběhla zpátky s odpovědí „Kanál Gribojedova“. „Hm,“ já na to, „ale on je dlouhý asi 2 km, můžete nám říct číslo domu?“ (naštěstí jsme kolem něj v centru několikrát šli, takže alespoň tohle o něm víme). Další zavření okýnka, další odběhnutí a přiběhnutí.

Tentokrát už nám na papírek píše i číslo domu... Neumět rusky, tak jsem si asi dávno hodil mašli.

Vstávali jsme schválně dřív, ale sovětský systém nás opět dostal. Skoro jako by nás trestal za snahu a říkal nám „zůstane vám jen tolik času kolik já vám dám, takže nemá cenu snažit se cokoliv zefektivnit“.

Jedeme do centra. Kanál je naštěstí kousek od metra Něvskij prospekt a za chvíli jsme už i v centru pro zahraniční železniční dopravu. Studium nápisů spolu s dedukcí nás dovádí do 2. patra, kde je velká místnost s přepážkami 90-95. Jedna přepážka prodává lístky do SNS, druhá do Pobaltí, třetí do východní Evropy, další do západní Evropy atd. Jediná mapa pokrývající i evropskou část Ruska je polská...

U přepážky pro východní Evropu se ptáme na vlak přes Pskov do Ostravy a Bratislavy. Paní zalistuje v papírech a zeptá se nás kterým vlakem chceme jet. „To nevíme, právě proto se ptáme“. „Bez čísla vlaku vám ale nemůžu říct cenu a tudíž ani prodat jízdenku“. „A jak to číslo zjistíme?“ „Zeptejte se na protější přepážce“.

Jdeme na protější přepážku s tou polskou mapou. Aha, tahle babuška tady asi bude přes maršruty a ta druhá přes bilety. Zase se ptáme na vlak. „Chceme jet přes Pskov do Ostravy a Bratislavy“. „Étot maršrut něť v komputěre“. „Jak to, vždyť je to na cestě. To se nedá přesedat?“. Babuška zvedá telefon a volá biletní babušce, na něco se jí ptá a pak odpovídá: „To ano, ale já vám můžu prodat lístky jen na tu první část do Pskova, dál už to něť v komputěre“. „No jo, ale co když tak chceme jet?“. „Tak to se musíte zeptat vedoucí na přepážce číslo 105“.

Jdeme na stopětku, která je zase v nějaké úplně jiné místnosti. „Chceme jet přes Pskov do Ostravy a Bratislavy a prý to něť v komputěre“. Babuška-stopětky zvedá telefon a chce někam volat. Jen tak ze srandy říkám Chlupimu, aby se šel podívat, jestli náhodou nevolá maršrutní babušce. Chlupi se za chvíli vrací dusíce se smíchy a slovy, že maršrutní babuška opravdu telefonuje.

„Je to tak. Přes Pskov v tomhle případě žádný vlak nejede“. „I když je to na cestě?“. „Na cestě to je, ale něť v komputěre“.

Odházíme tedy zpět k maršrutní babušce. Vynecháme Pskov a pojedeme rovnou do Polska a Čech. Když jsme takhle zrealističtější naše požadavky, maršrutní babuška nám s radostí říká číslo vlaku, kterým můžeme jet a u biletní babušky si kupujeme i jízdenku. Je na ní natištěno Leningrad - Bratislava a ty tři jízdenky stojí dohromady 1.300.000 rublů. Zvládli jsme to za slabou třičtvrtěhodinku. Chlupi je šťastný, že zpátky taky nejede vlakem.

Napůl šťastní (máme sice jízdenky, ale obětovali jsme Pskov) jedeme na nádraží chytit co nejbližší vlak do Petrodvorce.

Odjíždíme z Balstkého nádraží prigorodnym pojezdom. Cesta trvá jen asi 3/4 hodiny a jízdenka stojí míň než dolar. Vlak je plný, protože je víkend a Petrodvorec patří mezi oblíbená výletní místa Petrohradů.

Petrodvorec

Petrodvorec se teď znovu jmenuje Petergof, jako před sovětskou érou. Přijíždíme na nádraží, ale k paláci musíme ještě městskou.

Autobus městské nás dováží až přímo před brány obrovského parku, který celý palác obklopuje. Přes ulici, téměř naproti vstupní bráně, je krásná **Petropavlovská katedrála**. Má 5 dómů, které svojí rozmanitostí a barevností připomínají chrám Vasila Blaženého v Moskvě.

U vchodu do parku stojí několik mikrobuseů, které nabízejí dopravu do Petrohradu až na Baltické nádraží za trochu vyšší cenu než kolik stojí vlak do Petrohradu a MHD v Petrodvorci dohromady. Za branou jsou další podnikatelé - tentokrát prodejci zmrzliny.

Je tak akorát čas na oběd. Vyhledáváme si klidné místo v ústraní pod stromem a piknikujeme (tohle slovo v češtině asi neexistuje, ale budu ho nejspíš muset „vynalézt“, protože ho potřebuju). Ještě v Petrohradě jsem si pro tenhle účel koupil 2 záviný a vodu.

Park je opravdu rozlehlý a rozmanitý. My teď zrovna sedíme na trávě za živým plotem, kterých tady jsou kilometry. Jsou docela pěkně ostříhané, stejně jako většina jehličnatých stromů v parku. Mezi palácem a vstupní branou jsou první **fontány**. Všechno je moc pěkně upravené, i když je to opět navrženo a postaveno v typicky carsky velkorysém duchu.

Palác je podlouhlý a z velké části dobře udržovaný. I tady se naučili využívat turistického ruchu, takže vstupné se platí už i do vnitřního parku rozprostírajícím se za palácem směrem k moři. Ceny jsou samozřejmě dvojí - pro Rusy a pro cizince, ale máme štěstí (nebo dobrý přízvuk), protože nám prodávají „ruské“ lístky. Ještě před vstupní branou do vnitřního parku je spousta stánků s pohledy a jinými suvenýry.

Před vchodem do paláce je opravdu nával. Poněkud jsem ale nepochopil, jak se dostat dovnitř. Jediné co je mi jasné je, že vidím dvě fronty. Jedna je kratší (asi 50 lidí) a končí u jednoho malého postranního okénka. Z cedulí, které tam jsou vyvěšené dedukuju, že je to fronta pro ruské občany a cizince v ní neobslouží. Druhá fronta je delší a širší (asi 100 lidí) a končí u hlavního vchodu do paláce. Tam jsou anglické nápisy, což znamená že je to fronta pro cizince. Nikde tam ale není cena.

Situaci ještě komplikuje ta skutečnost, že v druhé frontě někdo má a někdo nemá lístky. Cizinci si asi mají stoupnout tam (i když se vůbec, ale vůbec nehýbe, spíš jen narůstá) s tím, že na jejím konci si možná budou moci koupit lístek. Je taky možné, že lístek se kupuje úplně jinde a ve frontě má pak cenu stát jen s lístkem. Kdo se v tom má vyznat!

Nikde nejsou žádné informace a nikdo nic neví. I Rusové zmateně pobíhají sem a tam. Připadám si opět trochu naivní, že jsem přišel a ještě si myslím, že se dostanu dovnitř.

Pro jistotu si stoupáme do „ruské“ fronty, kde alespoň víme, že dostaneme lístek (pokud babušku přesvědčíme, že jsme Rusové).

Chlupí s Karin po chvíli čekání odcházejí, my s Táňou asi půl hodiny čekáme ve frontě, trochu se hýbeme, ale není to nic moc. Nakonec to i my vzdáváme a jdeme se radši projít po zahradě, abychom z Petrodvorce vůbec něco měli, protože už jsou skoro 3 hodiny odpoledne.

Počasí nám přeje, sluníčko svítí, takže den jako stvořený pro guljanie v krásném parku, jakým tenhle opravdu je.

Petrodvorec původně vznikl jako místo, odkud Petr Veliký dohlížel na stavbu námořní pevnosti na ostrově Kronštadt vzdáleném jen několik kilometrů od pobřeží. Nakonec se mu ale místo tak zalíbilo, že na něm postupně nechal postavit celou řadu paláců a okolní lesy nechal upravit do podoby parků.

Hlavní atrakcí komplexu je **Velká kaskáda** - soustava fontán a kanálů postavená přímo za palácem. Právě u ní stojíme - je opravdu skvělá. Má v ní být více než 140 fontán. Jsou uspořádány do různých geometrických obrazců a vodní proudy tak ve vzduchu vytvářejí roztodivné mlžné clony z rozprašené vody. Bílá barva vodní mlhy kontrastuje se zlatou barvou soch a vodních chrličů, které jsou součástí fontán.

Jelikož je palác na jakési stráni a fontány jsou do této stráně zabudovány, je na ně směrem od moře zajímavý pohled: vidíte fontány rozmístěné po celé stráni a nad nimi palác.

Park je tak rozlehlý, že nevíme kam jít dřív. Bohužel ho můžeme projít jen tak zběžně, protože nemáme dost času na detailní prozkoumání.

Procházíme se mezi samými fontánami, živými ploty, stromy a jinou zelení. Všechno je skvěle udržované - komplex je asi docela dobrá dojná kráva.

Jak přicházíme k **Ermitáži** (obrazárna) vidíme, že nedaleko ní právě sedá vrtulník - je možné se v něm proletět a vidět celý park z výšky. V Ermitáži byla dřív kromě obrazárny taky jídelna, ve které nebylo jídlo servírováno sluhy, ale speciálním výtahem byl do patra dopraven vždy celý prostřený stůl!

Dál na východ za Ermitáží je **přístavní molo** od kterého vede kanál až k Velké kaskádě. Car tak mohl dojet z lodí až do poloviny kanálu, kde teprve přesedl do kočáru. Teď je molo používané jako přístaviště pro rychlé dopravní lodě - Rakety - kyvadlově přepravující turisty mezi Petrodvorcem a přístavním molem před Ermitáží v Petrohradě. Je to sice 10x dražší než vlakem, ale ta chuť jet zpátky jinou cestou nás přesvědčuje abychom si jízdenky (plavenky) do Petrohradu přeci jen koupili. Raketa odplouvá každých 30 minut a lístek platí na kteroukoliv plavbu, takže máme dost prostoru rozhodnout se kdy pojedeme.

U jedné z fontán je **dřevěný altánek**, ve kterém je podivné hemžení lidí - lidi se tam převlékají! Když přicházíme blíž vidíme, že se tady člověk může za menší(?) úplatu převléknout do kostýmu z 18. století a nechat se vyfotit před fontánou nebo prostě jenom tak. Jen ten rachot vrtulníku mi k těm kostýmům nesedne.

Dál po pobřeží přicházíme k budově **Monplaisir**. Toto je budova, která z areálu stála jako první. Je nejjednodušší, dřevěná a Petr Veliký ji prý měl ze všech nejraději.

Uhýbáme z cesty po pobřeží a dostáváme se do **Alexandrova parku**, který je úplně jiný než zbytek parku. Je to vlastně téměř nedotčený les, jen sem tam její protíná cesta. Carové tady měli opravdu všechno. V parku je i **chata** postavená roku 1829 podle typického anglického venkovského stavení.

Je už čas vracet se zpět k molu, abychom se včas dostali do Petrohradu. Jdeme podél další zajímavé **soustavy fontán**. Je opět vybudována ve stráni a voda má tudíž možnost téct po kaskádě dolů. Nahore je velký **zelený drak**, z jehož chřtánu tryská voda.

Naposledy procházíme kolem Velké kaskády. Teď je v úplně jiném světle a vypadá zase jinak. Je víc plastická, protože slunce už je jen těsně nad obzorem. Nesvítí na ni tudíž z takové výšky, která by nedávala prostor pro takovou hru stínů jakou teď vidím.

Na molu už je shromážděno hodně lidí. Je půl šesté, připlouvá Raketa, ale protože jsme daleko v řadě, nenastupujeme do ní - neměli bychom při plavbě dobrý výhled ven.

Po odjezdu (nebo spíš odletu, protože po dosažení určité rychlosti je loď téměř celá nad hladinou) jsme první v řadě na další Raketu. Když přijíždí, předbíhají nás nějaká děcka, vbíhají na palubu (přestože nezapltila) a zabírají místa hned vepředu. Nejdřív jsem nechápal, proč se tak cpou, ale potom co začaly na celé kolo řvát „zanjato, zanjato” mi došlo, že je poslali nějakí dospělí z konce řady, aby jim podržely místa. I tady se najdou vyčůránkové.

Cesta zpět je skvělá! Když nás míjí Raketa plující v protisměru je vidět jak vypadá v plné rychlosti. Díky důmyslným kýlům a ploutvím se při zvětšující rychlosti začne nadzvedávat až se úplně vynoří z vody a klouže vlastně jen po vodorovných ploutvích, které jsou umístěny vzadu a vepředu pod trupem. Odpor vody je tak celkem malý, takže může dosahovat (a taky dosahuje) vysoké rychlosti.

Petrohrad

Že se blížíme k Petrohradu poznáváme podle panelákové clony. Vjíždíme do ústí Něvy a projíždíme kolem nákladního přístavu. Kotví v něm nové i staré lodě - obchodní i válečné, dokonce tady trouchniví i nějaká dřevěná námořní loď vypadající jak ze 17. století.

Míjíme suchý dok a podél Vasiljevského ostrova se dostáváme před Petropavlovskou pevnost a pak Ermitáž.

Cestou zpět do hotelu se stavujeme v potravinách koupit vodu, chleba a nějaké ovoce. Nákup v tomto obchodě byl pěknou a i typickou ukázkou systému v současném Rusku. V obchodě o rozloze 10x7 metrů byly kolem dvou stěn 4 pulty a u třetí stěny jedna pokladna. Každý pult představoval jedno „oddělení” - maso, pečivo, ovoce/zelenina a nápoje. Nebylo možné přijít k pultu a říct, že chci vodu, chleba a tři jablka. Místo toho jsme u pultu s vodou museli požádat o vodu, řekli nám cenu, tu jsme zaplatili u pokladny a vodu si vyzvedli. To stejné se opakovalo s chlebem a jablky, vždy ale u jiného pultu. Takže 3 výrobky = 9x stát ve frontě.

Podobné je to ve většině obchodů - nejprve se vystojí fronta na zboží, prodavačka ho připraví (zabalí), mezitím se vystojí fronta na zaplacení a pak další fronta na vyzvednutí. Při znalosti cen a určité úrovni jistoty, že zboží do dvou minut nevyprodají se nějaká ta fronta dá vynechat. Nejde to ale třeba u ovoce, které musí nejdřív zvážit a teprve pak se člověk dozví kolik má zaplatit.

Dalším rysem je převažující počet obchodů kde prodavačka obsluhuje zpoza pultu. Stejně jako dříve u nás i tady ve všech potravinách, knihkupectvích, textilu atd. existují pouze pultové obchody. Výjimkou jsou supermarkety a prodejny luxusního zboží (třeba kožichy), kde jsou ale zákazníci sledováni ostřížím zrakem prodavaček.

Samozřejmě, že v každé zemi (hovořím o Evropě) se vyskytují pultové prodejny, ale jen tady jsem jich viděl tak drtivou převahu. Zákazníkům asi moc nevěří, což mi připadá jako další projev všudypřítomného nutkání lidí kontrolovat a ovládat.

Na většině obchodů je stejný „čtverečkový” systém uveřejňování pracovní doby jako v Litvě a Lotyšsku. Je to teda asi ruský vynález a musím říct, že docela dobrý.

Večer zase nepíšu deník - po těch kilometrech prochozených po Petrodvorci padáme po povinné studené sprše zničení do postele.

Puškin

Den 23, neděle 24. 8.

Dnešní výlet by nás měl zavést do Puškina, města, kde se ještě začátkem 2. sv. války nacházela slavná Jantarová komnata.

Vlakem jedeme do stanice Dětskoje selo (dřív Carskoje selo). Na místě přeseďme na MHD, která nás během deseti minut dopravuje před rozsáhlé zahrady palácového komplexu v Puškinu. Kde máme vystoupit nám i dnes ukazuje babuška-průvodčí (když člověk narazí na správnou babušku, je život hned jednodušší a příjemnější, protože některé se o člověka starají jako o vlastní dítě).

Místní paláce a zahrady, táhnoucí se až k sousednímu městu Pavlovsk, pocházejí z 18. století. Barokní **Kateřinin palác** vytvořený stavitelem Rastrellim (tvůrcem mnoha dalších architektonických skvostů v okolí - nejnámější z nich je Zimní palác) byl během 2. sv. války téměř celý zničen, takže většina toho, co teď vidíme je rekonstrukce podle dobových kreseb a fotografií.

Před vstupem do paláce je opět chaos a nikdo nám není schopen říci, jaký systém tady vlastně funguje. Jediná informace na vstupních dveřích říká, že dovnitř se pouští jen skupiny a to podle jazyků.

Po chvíli čekání nás pouští dovnitř. Ve vstupním foyer je spousta stánků se suvenýry a občerstvením. Foťáky není možné si brát sebou na prohlídku, pokud ovšem člověk není ochoten zaplatit přes 20 000 rublů - asi něco jako povolení k focení. Jestliže si jej nechce brát dovnitř, stejně nemá šanci uniknout poplatku - foťák musí být (i s jakoukoliv taškou) uschován v šatně za 1000 rublů. Už vědí jak z lidí dostat peníze.

Kupujeme si lístky, ale máme smůlu, že jsme odhaleni a musíme platit vstupné pro innostrance.

Čekáme před vstupem do expozice. Opravdu pouští jen po skupinkách, ale podle nějakého záhadného klíče - někteří prostě mají přednost.

Přidáváme se k jedné ruské skupině, protože zrovna v tu dobu žádné anglické nejdu. Paní, která nás provází je příjemná a je jí i dobře rozumět.

Už první místnost - **Státní schodiště** - je těžkého kalibru. Všude samé zlato, kudrlinky, vázy, obrazy. Je to opravdu úchvatné.

Procházíme jednu místnost za druhou. Pokud tady člověk žil, musel mít úplně jiný pohled na svět než běžní občané a byl i mimo jakoukoliv realitu. Místní vládcí se odjakživa topili v přepychu a zůstalo jim to dodnes. Rozdíl mezi těmi minulými a současnými je ale v kulturnosti. To co v Petrohradě a okolí nechali vytvořit ruští carové bude ještě hezky dlouho sklízet obdiv tisíců cizinců. Na to, co vytvořili současní vládcové, se taky budou jezdit dívat tisíce cizinců, ale bohužel jen jako na odstrašující příklad.

Velký sál má velice zajímavý malovaný strop. Aby se sál do výšky opticky zvětšil, nechal architekt na strop namalovat něco jako kopuli podepřenou mohutnými antickými sloupy. Ten pravý div tkví právě v oněch sloupech. Jsou namalovány tak umně, že se zvětšují když se k nim člověk přibližuje a zmenšují když se vzdaluje. Zvětšování a zmenšování je ale podstatně větší než by odpovídalo změně velikosti při různých vzdálenostech od malby.

V sále jsou taky fotografie z konce 2. sv. války - opravdu tady stály jen samé ruiny. V sále je spousta zrcadel a oken, čímž vzniká dojem sálu ještě většího než je skutečnost.

Umělci, kteří se podíleli na výzdobě měli neomezenou fantazii ve výběru zobrazovaných motivů, použitých materiálů a doplňků. Místnosti jsou sice někdy zdobeny až příliš, ale nějak to ani nevadí. Ta rozmařilost k tomu prostě nějak patří. V **soukromém salonku carevny Kateřiny** jsou nejen antické sloupy, ale i několikery falešné dveře. Prostě jen tak na ozdobu!

Už jen jména místností trochu navozují, co bude za dalšími dveřmi: Obrazárna, Zelená jídelna, Modrý salón, Čínský salón, Rudá komnata a taky Jantarová komnata.

Základem pro **Jantarovou komnatu** byly jantarové panely, které dostal roku 1716 Petr Veliký od pruského krále. Nechal jimi, ozdobnými dřevoryty, zrcadly, vzácnými obrazy a obklady z jaspisu vyzdobit jednu celou místnost. Jelikož plocha stěn místnosti byla o trochu větší než plocha panelů, nechal u stropu na dřevěné obklady namontovat falešné „jantarové panely“ ze dřeva. Ty jediné je teď možné v komnatě vidět, spolu s několika rekonstruovanými jantarovými panely. Nic tady ale není původní, protože na konci 2. sv. války Němci obložení sundali a v bednách odvezli. Bedny se ztratily někde u Královci (dnešní Kaliningrad) a od té doby jsou pohřešovány. V minulém roce (1996) bylo v Rakousku objeveno několik částí obložení, ale o osudu zbytku není dodnes nic známo.

Není divu, že komnata byla v době vzniku považována za div světa a že ji tady Němci při ustupování nechťeli nechat. Když se člověk zblízka podívá na zrekonstruované jantarové části, tají se nad těmi oranžovo-hnědými poloprůsvitnými, různě ozdobně a přesně vyřezávanými pláty jantaru prostě dech. Snad se světu ještě někdy poštěstí uvidět komnatu v její původní podobě.

V **Čínském salónu** jsou kromě váz s čínskými motivy vystaveny i vázy s nádherně a jemně vyřezávanými ornamenty ve vrstveném červeném laku. Každá váza je unikát za kterým se skrývá práce i dvou generací umělců! Před započítím vlastního vyřezávání totiž nejprve musela být pokryta mnoha tenkými vrstvičkami červeného laku, přičemž každá z nich musela několik let schnout než se mohla nanést vrstva další!

Přes místnosti s roztočivě obkládanými stěnami, stropy ale i podlahami se nezadržitelně blížíme ke konci prohlídky.

Po prohlídce venku odpočíváme a s Táňou si děláme obědový piknik na trávě u velkého rybníka uprostřed parku. Než odjedeme, chceme se i trochu projít parkem.

Park byl opět navržen tak, aby v něm bylo dostupných co nejvíce rozmanitých staveb různých slohů. Kromě **Ermitáže** tady je **Admiralita**, která vypadá jako šlechtický dům ze staré Anglie, **Česmeský sloup** tyčící se uprostřed rybníka a připomínající vítězství nad Turky u Česme, **Mramorový most** a spousta cestíček a pěšinek s všemožnou zelení. Petr Veliký v parku taky nechal postavit **Čínskou vesničku** a používal ji jako místo pro odpočinek.

U východu z parku je zase požehnaně prodejců suvenýrů. Obzvláště oblíbené mezi turisty jsou matřošky a trička.

Nasedáme na autobus městské a vracíme se na nádraží. Takhle z autobusu není Puškin vůbec ošklivé město, jen trochu zanedbané. Na jedné z křižovatek máme velký monument připomínající staroegyptskou hrobku.

Petrohrad

Po příjezdu do Petrohradu přemýšlíme co se zbytkem dne. Možná ještě stihneme navštívit **Izakijevskou katedrálu**. Měla by být otevřena do šesti.

U kasy před katedrálou je fronta a opět dvojí ceny. Holky si kupují studentské lístky na ISIC (v Rusku a v Pobaltí se opravdu vyplatí), Chlupimu a mně odmítají lístky prodat, protože jsme cizinci a těm se lístky prodávají vevnitř. Je pravda, že některé lístky se kupují vevnitř, ale to budou nejspíš lístky do muzea, kdežto my se chceme dostat na ochoz (kolonádu) katedrály. Chlupí se u vstupu ke schodišti na kolonádu ptá hlídající babušky, kde si můžeme lístky koupit. Ta mu říká ať jí za nás dva dá 10 000 rublů a můžeme jít. Pěkně si přivydělala.

Katedrála sv. Izáka se stavěla 30 let, do roku 1858. Aby bylo možné z Finska dopravit obrovské žulové bloky, ze kterých byly později vytesány sloupy na ochoz, musely být postaveny speciální lodě a dokonce i železnice. Ochoz teď slouží jako turistická atrakce. Bohužel dnes není právě nejjasnější počasí, ale i tak leccos vidíme. Je dobře že jsme sem šli až teď, kdy už Petrohrad trochu známe a víme, co se kde nachází. Na ochozu se nesmí fotit, ale babušky jen občas někoho napomenou. Je možné si poslechnout automatický výklad v ruštině popisující viditelná místa.

Když jdeme dolů, počítáme schody. Nevím proč, ale neví se, kolik přesně schodů sem vede. Faktem je, že ani my 4 jsme se dole neshodli na jednom čísle! V Moskvě dokonce existuje adresa, kam se můžou odhady posílat. Zvláštní.

Ještě před zítřejším výletem do Novgorodu bychom chtěli zjistit kdy nám odjíždí vlak a kolik nás to bude stát. Budeme asi muset jet brzo ráno, protože cesta má trvat 4 hodiny - Novgorod je asi 190 km na jih od Petrohradu.

Na Moskevském nádraží (moderní hala, velký barevný počítačový panel s příjezdy a odjezdy, ale bohužel ... lidi v pokladnách jsou pořád stejně socialističtí) se dozvídáme, že do Novgorodu odsud žádné vlaky nejedou, pouze *električky*. Babuška v kase dost striktně trvá na rozlišování vlaku a električky (což je elektrifikovaný vlak), takže si připadáme jako pitomci, když chceme do Novgorodu jet vlakem, když každý přece ví, že tam jezdí jen električky!

Električka odjíždí v 8 hodin, což je pro nás pozdě. Přesunujeme se na Vítebské nádraží, odkud taky mají jezdit vl...električky do Novgorodu.

Tady už je to lepší. Električka do Novgorodu jede už před šestou a zpět ve třičtvrtě na šest odpoledne. Zase budeme muset brzo vstávat!

Den 24, pondělí 25. 8.

Je pondělí a my vstáváme ještě dříve než většina lidí do práce. Před šestou nám totiž jede prigorodnij pojezd (električka) do 190 km vzdáleného Novgorodu. Rusko je tak obrovská země, že místa blíž než 300 kilometrů k nějakému městu patří do jeho spádové oblasti a jezdí tam prigorodnyje pojezdy.

Na nádraží kupujeme jízdenky na električku, která nás zaveze jen asi do jedné čtvrtiny trasy, kde budeme muset přesehnout na jinou.

Je ještě šero, nádraží je plné lidí čekajících na svoje električky. Vedle haly je v obrovské výkladní skříni vystaven první vlak, který z tohoto nádraží před 160 léty začal jezdit do Carského sela. Lokomotiva byla tehdy ještě otevřená a strojvůdce celou cestu musel stát - neměl vůbec žádné sedátko. Za lokomotivou byly řazeny 3 vagóny, každý pro jednu třídu. Vagón 1. třídy byl samozřejmě nej pohodlnější a nejhezčí - se záclonkami a polstrovanými sedačkami. Vagón 3. třídy ani neměl střechu a byly v něm jen dřevěné sedačky. I tak v něm ale jezdili asi jen ti bohatší.

Je zajímavé pozorovat lidi na petrohradských nádražích - na každém jsou jich stovky, od mrňavých škvřnat až po babušky v šátcích. Do našeho vlaku nasedají i babušky, které budou nejspíš vystupovat ve městech a vesnicích na trase. Z každého třetího kiosku se line jiná hudba, takže je to i zvukový chaos. Většinou není kam si sednout, protože těch pět laviček je vždy plně obsazených a všechny obrubníky jsou tak zaplivané, že se u nich nedá ani stát.

Vesnice po cestě jsou opravdu vesnice. Většina jich je uprostřed hlubokých lesů a v některých to vypadá, že vlak je jediné spojení s okolím. V takových není nikde vidět ani náznak silnice, nádraží je jen jedna dřevěná bouda a člověk hned pozná kterými směry lidé po vesnici nejvíce chodí - tudy, kde jsou vyšlapané cestičky v trávě. Široká cestička je asi hlavní třída a úzké pěšinky jsou ulice.

Z těch dřevěných domků, lesů, obyčejných lidí v holinkách a s kbelíky brambor vyzařuje neuvěřitelná pohoda. Jenže oni tady mají asi dost tvrdý život a nejspíš žijou hlavně z toho, co si vypěstují na svých malých políčkách. Sem tam je vidět i nějaké domácí zvířectvo - hlavně krávy a slepice další to zdroj obživy.

Vlak je (stejně jako ty z předchozích dní) celý dřevěný, takže docela tvrdý (no co, vždyť se jede jen 4 hodiny!). Není v něm ani záchod, takže každý musí se svojí případnou potřebou 4 hodiny počkat. Nedovedu si představit, že bych třeba do Brna jel celou cestu na dřevěné lavici ve vagóně bez kupé. Jsem už asi zhejčkanej. Tady mi to ale připadá úplně normální a naopak se to i víc hodí k tomu co vidím z vlaku: les, les, les, les, vesnice, les, les, kráva...

Novgorod

Nádražní budova je hezká, jako ostatně všechna nádraží kam jsme na našich výletech přijeli (mimo těch petrohradských kolosů). Díváme se jak nám jede vlak zpět. Máme asi 6 hodin na prohlídku.

„Záchod, kde je tady záchod!“ ptáme se a jsme nasměrováni za nádražní budovu. V očekávání skoro utíkáme, abychom se už mohli co nejdřív pustit do prohlídky Novgorodu. Za nádražím je ještě jedna velká budova, za ní velký strom, za ním vyšlapaná pěšinka a dvě řady lidí končící u ... kadibudek. Město se 190 000 obyvateli má na hlavním vlakovém nádraží 2 kadibudky. Čekáme ve frontě. Těsně před vstupem do kadibudky se zhluboka nadechuju a vzhledem k tomu, že bez dechu moc dlouho nevydržím jsem nucen překonat svůj osobní rekord v rychlosti konání potřeby. Ááá, záchod byl sice jen díra v dřevěné podlaze ale svůj účel splnil.

Je krásně a Rusku se tedy asi líbí že po něm cestujeme - počasí nám zatím vždycky přálo. Přecházíme ulici od nádraží a ocitáme se na širokém prospektu Karla Marxe.

Jdeme směrem do centra a na ulici si kupujeme pirohy. Chvilku sedíme v parku, jen tak pozorujeme lidi a jíme pirohy. Na ulici se dá k občerstvení koupit celkem dost věcí. Někdy je stánek jen obyčejný stůl s rozloženými bagetami a pirohami, jindy je to zase třeba karavan bez koleček plný kolaloky, vodky a cigaret.

Do Novgorodu nás přivedla jeho role v dějinách Ruska. Dá se říct, že právě tady začala ruská historie. Byl založen v 9. století (roku 862) Vikingem Rurikem z Jutska a jméno Rus je nejspíš odvozeno právě od jednoho kijevského vikingského klanu. Ve 12. století byl v tehdejší Rusy Novgorod největším městem, které bylo známé především kostelní architekturou, ikonami a epickými bylinami. Jeho důležitost začala postupně klesat po založení Petrohradu.

Novgorod je plný skvělých příkladů rané ruské architektury a přestože byl hodně poničen nacisty, jeho obnova jako důležité části národního kulturního bohatství byla pro poválečnou ruskou vládu prioritou. Proto dnes můžeme obdivovat novgorodský Kreml a spoustu starobylých kostelů různých stylů.

Teď právě mímám sochu Lenina a blížíme se k otevřené braně Kremlu. **Kreml** je ohraničen vysokou cihlovou zdí s nepravidelně rozmístěnými strážnými věžemi. Má oválný půdorys o rozměrech asi 200×500 metrů. První místo kam přicházíme je **Monument tisíciletí Ruska**. Byl slavnostně odkryt roku 1862 k 1000. výročí příjezdu prince Rurika. Monument je celý bronzový a znázorňuje důležité osobnosti ruských dějin. Úplně nahoře jsou dvě ženy - Matka Rus a Pravoslavná církev. Kolem dokola můžeme vidět Rurika, Petra Velikého, Kateřinou Velikou a další. Monument, vysoký asi 7 metrů, je přesně uprostřed Kremlu před Muzeem historie a umění.

Nejvíce jsem byl zvědav na **katedrálu sv. Sofie**, která byla dokončena roku 1050 a je tak možná nejstarší stojící budovou v Rusku. Se svou bílou barvou a se stříbrnými a jednou zlatou kopulí se třpytí ve slunci a přímo nás láká k sobě. Jako všechny pravoslavné kostely i ona má na každé kopuli kříž, jenž má ve spodní části ještě jednu příčku navíc, která není kolmá ke svislé ose kříže.

Uvnitř je šero, ale i tak je vidět bohatá výzdoba. Polovina katedrály se opravuje a většina ikon je tedy pověšena na provizorní stěně oddělující opravenou a opravovanou část. Úplně se cítím obklopen těmi všemi stoletími která se tady vystřídala a doslova civím na každý detail výzdoby. Na stěnách jsou namalované a napsané výjevy z bible, pod nimi je odkryto několik hrobek. Fresky jsou z minulého století, ikony pocházejí až ze 14. století.

V zadní části jsou dva pultíky kde prodávají náboženské knihy, obrázky a ikony. Paní stojící vedle mně se prodavačky ptá jestli mají ikonu sv. Fjodora „...ale musí být klečící!“ Taky si jednu maličkou ikonu kupuju - tohle užasné místo si chci nějak připomínat.

Vycházíme z katedrály a obcházíme ji abychom si ji prohlídli ze všech stran. Na západní straně jsou nádherné bronzové dveře do kterých jsou vytepany biblické scény. Kousek od katedrály je na kamenných blocích postaveno několik různě velkých zvonů. Kdysi to byla kamenná zvonice.

Kolem muzea jdeme do parku v jižní části Kremlu. Sedáme si do trávy a dáváme si müsli tyčinky, které máme ještě z domu. Kousek od nás se připravují vojáci se strunovými sekačkami na sekání trávy. Připravují se opravdu důkladně - skoro celou čtvrt hodinu co tady sedíme.

Chci si koupit pohled Novgorodu, ale bohužel nikde nemají žádný pěkný. Protější branou než jsme přišli vycházíme z Kremlu a jsme u řeky Volchov. Na naší straně je pláž, na druhé **Jaroslavův dvůr**, bývalý to novgorodský trh. Nejnápadnější z něj je **arkáda** ze 17. století. Přecházíme po lávce na druhou stranu. Na lávce je několik natěračů, ale pracují jen ženy. Muži stojí a asi ty ženy řídí.

Procházíme kolem arkády a dostáváme se k několika kostelíkům z 13. až 16. století. Většina je v dost hrozném stavu, ale horlivě se pracuje na jejich rekonstrukci. Za pár let to určitě bude nejatraktivnější místo v Novgorodě, protože je tady na malé ploše vidět architektura několika století. V jedné z budov už je malé knihkupectví.

Ještě dál za Jaroslavovým dvorem, už v normální městské zástavbě, jsou dvě zajímavé náboženské stavby, na kterých je možné snadno srovnat dva rozdílné architektonické styly: menší a jednodušší **kostel Našeho Spasitele v Illinu** a **katedrála Naší Paní Znamení**. Jsou od sebe jen pár metrů, o to více ale vynikají rozdíly. Kostel Spasitele je jednoduchá stavba ze 14. století novgorodského stylu s roztomilými ozdobami a ornamenty na všech vnějších stěnách, s jednou kopulí. Katedrála ze 17. století, proti němu mohutná a s několika kopulemi, představuje moskevský styl. Kostel ve 2. sv. válce sloužil nacistům jako kulometné hnízdo.

Cestou zpět k Jaroslavovu dvoru jdeme kolem mateřské školky, ve které je jako prolézačka postavena dřevěná chaloupka na muří nožce. Naproti Jaroslavovu dvoru mímáme další kostelíky z 12. a 13. století. Tohle město je přímo nasáklé historií a člověk si na každém kroku uvědomuje z čeho ruský národ vychází, a že měl neuvěřitelnou smůlu když se na 70 let stal živou laboratoří několika utopistů.

Znovu procházíme Kremlem, tentokrát zpět k centru, a jelikož máme ještě několik hodin čas, zajdeme se podívat do novgorodského **Muzea dřevěné architektury**, skanzenu s ukázkami tradiční architektury novgorodské oblasti.

Na Sofijském náměstí nasedáme na městskou. Skanzen je za městem a proto se ptáme průvodčí, jestli by nám neukázala až tam budeme.

Vyjíždíme z města a jelikož už jedeme docela dlouho ptám se znovu průvodčí, jestli už tam budeme. Asi jsem ji trochu urazil tím, že jsem plně nespolehal na její schopnost zapamatovat si, že nám má říct, kde vystoupit, protože se na mně tak podívala a přísně řekla že nám ukáže kdy vystoupit. Chlupí k tomu zavtipkoval, že jsem si docela hodně dovolil nedůvěřovat babušce. Prý se to se mnou určitě potáhne zbytek cesty a jelikož Rusko stojí a padá s babuškama, tak to budu mít špatný (že by se rodil SSKB - Svaz sovětských kapitalistických babušek?).

Kousek za Jurijevským klášterem vysedáme. Jsme uprostřed polí. Skanzen je ukryt v lesíku hned u silnice. Pokladní nás zase odhalily, tak platíme plnou turistickou cenu. Mapy jim došli takže se budeme muset orientovat sami. Celkem brzo zjišťujeme že to nebude takový problém, protože skanzen je malý.

Stavby ve skanzenu jsou bytelné a na první pohled se liší od staveb v předešlých třech skanzenech v Pobaltí. Jako už tradičně v Rusku i tady koukám s otevřenou pusou. Domy jsou dvoupatrové a daleko vyspělejší než v Pobaltí, i když pocházejí taky z minulého století (pokud je ale nepřivezli z nějaké Potěmkinovy vesnice). Ve spodní části jsou chlévy, stáje a kůlny pro nářadí a povozy. Bydlelo se v horním patře. Typuju že důvodem byly zdejší kruté zimy. V horních místnostech bylo určitě tepleji než v přízemí. Místnosti jsou prostorné, i když s poněkud nízkými stropy. V hlavní sednici je dlouhý stůl a podél celého obvodu stěn i úzká lavice. Kuchyně je oddělená. Uspořádáním mi to tak trochu připomíná panelákový byt 2+1, ale trochu větší a praktičtější zařízený (že by podle nich byly navrhovány naše současné králíkárný?).

Zvenčí jsou domy bohatě zdobené pravidelnými ornamenty vyřezanými do dřeva kolem oken, pod střechou, nebo na stříšce před domem.

Stojí tady vedle sebe 3 kostely - každý jiný. Největší z nich má v 1. patře ochoz, kam se dá vyjít po širokých schodech. Bohužel je ale zavřen, tak alespoň sedíme na ochozu a prohlížíme si z výšky okolní stavby. Kostely jsou malebné s dřevěnými kopulemi.

Nesmí se tady fotit (pouze po zaplacení fotografického poplatku), takže s foťáky manipulujeme tajně. Karin schází dolů na louku mezi kostely a chce udělat nějaké fotky. U druhého kostela se ochomejtá jedna z babušek. Karin zachází za třetí kostel a v tom vidíme, jak babuška vyráží stejným směrem, kde byla před chvílí Karin a taky mizí za třetím kostelem. Je to jasné, říkáme si, dostala ji jak fotí! S napětím čekáme co se bude dít.

Po chvíli se Karin vynořuje z kostela a jde zpět k nám nahoru. Babuška se jí prý jen ptala jestli už byla uvnitř kostela a doporučovala ji, ať se tam jde určitě podívat. Scházíme z ochozu a jdeme se tam taky podívat.

Uvnitř je všechno dřevěné, lavice jsou pěkně vyřezávané a v čele stojí oltář s ikonami. V předsálí je velký model okolní krajiny. Je tady příjemně šero a chládek.

Holky na parkovišti před skanzenem kupují suvenýry - celkem pěkné tradiční krabičky. MHD zpět do centra nám jede ze zastávky přímo u parkoviště.

Autobus MHD je nacpaný, ale vládne v něm dobrá nálada. Dost lidí se zná, protože průvodčí laškuje s dělníky jedoucimi domů z práce. Je to pohodové odpoledne.

Vystupujeme opět na Sofijském náměstí. Na rohu je obchod, kde si holky ráno vyhlídly bonbóny. Teď si je chtějí koupit. Je to cukrárna a celá jedna stěna je plná regálů s váženými bonbóny. Pamatuju si, jak jsem je před léty doma občas měl a moc mi chutnaly. Tady jich mají obrovský výběr, jedny z nich mají dokonce obal s výročním VŘSR.

Abychom nepřišli zkrátka koupili jsme si s Chlupim láhev pití s nápisem Kvas. Chceme to ochutnat. Vypadá celkem dobře a i dobře chutná - taková trochu zkvašená limonáda.

Odpoledne už se blíží k večeru a my si cestou zpět na nádraží kupujeme zase pirohy. Holky ve stáncích na prospektu Marxe kupují ruské čokolády - jako dárky. Obaly mají hezké, ale ani tady ani v Petrohradě jsme neviděli tak hezké čokolády jako v Kaliningradu. Tamější obaly měly krásné náměty z ruských bylin, ale říkali jsme si, že v pravém Rusku (Kaliningrad mi připadá tak trochu ... izolovaný) budou určitě mít lepší. Nemají.

Před nádražím Táňa kupuje v plátěném stánku pirohy se zelím. Prodavačka se jí ptá jestli je chce ohřát. Táňa přikyvuje a teprve teď si všímám, že za prodavačkou na stolku stojí mikrovlnka. Šup a už jsou tam! Za chvíli zase šup a už jsou venku ... a ještě nám k tomu přidá úsměv. Určitě prosperuje a já se nedivím - pirohy má dobré a ještě k nim přidává dobrou náladu.

Míjíme kadibudky a vcházíme na nádraží. Hned se stavím do fronty na lístky. U okénka každý ukáže pas a teprve pak dostane jízdenku. Když je řada na mně nemusím sice ukazovat všechny 4 pasy, ale musím říct všechna jména - jízdenka zní na jméno.

Vlak už je přistavený. Průvodčí nám před vlakem zkontrolují jízdenky a teprve pak nás pouští dovnitř. Vagóny jsou pohodlnější než na cestě sem - letecké sedačky, které jsou měkké a sklápěcí. Úplný luxus. Navíc nebudeme nikde přeseďat a jízdenky stojí míň než sem. Za kvalitnější služby zaplatíme míň. To jsou ty paradoxy.

Vlak je poloprázdný, ale během cesty se rychle zaplňuje. Přistupující mají většinou tašky a košíky plné hub a ovoce nebo alespoň nesou obrovské pugety květin. Většinou jsou v teplácích a gumácích. Je hned jasné, že jedou ze svých zahrad. Představuju si jaké to je mít dům nebo chatu v těch neprostupných lesích. Musí to být velká dřina, ale je fakt, že jim to pomáhá snadněji přežít, protože v Petrohradě jsou potraviny dost drahé. Novgorod je v tomto směru lepší, ale zase tam není tak velký výběr. Proti situaci před léty to ale musí i tak být propastný rozdíl.

Ucestovaní přijíždíme před půlnocí do Petrohradu.

Petrohrad

Den 25, úterý 26. 8.

Domů odjíždíme sice až zítra, ale během zítřejšího rána a dopoledne se tak akorát stihneme sbalit a koupit si něco na cestu. Dnešek je tak pro nás poslední den prohlídek.

Dneska taky odlétá Chlupí, takže pro něj to opravdu je den poslední. Letadlo mu letí v pět. Jelikož Karin s Chlupim dnes jdou na jiná místa než my, máme sraz na rozloučenou domluvený před Ermitáží ve dvě hodiny odpoledne.

My s Táňou se nejdřív chceme jít podívat na Auroru. Jedeme metrem na stanici Gorkovskaja, která je kousek od Petropavlovské pevnosti, ale taky nejbliž Auroře.

U nás **Auroru** každý zná jako symbol VŘSR, který dal onoho osudného 25. října/7. listopadu 1917 výstřelem povel k útoku na Zimní palác a nelegálnímu svržení legální Prozatímní vlády.

Dnes je Aurora muzeum, které zčásti dokumentuje její „život“, ale hlavně je to komunismus oslavující propagandistická výstava plná srpů, kladiv a velkých sovětských vlajek s hvězdou. Vstup je zdarma, čemuž se nedivím, protože v dnešní materiální bídě Ruska by za vstup do tohoto „skanzenu“ byli ochotni zaplatit pouze cizinci.

Je opravdu dobře, že tady Aurora zůstala i se svým muzeem, protože slouží jako připomínka dob nedávných, kdy pro obyčejné lidi byly za tvrdou práci hlavně morální odměny v podobě různých řádů a slibů skvělého života někdy v budoucnu, zatímco vládnoucí třída sama sebe odměňovala finančně a to v reálném čase. Právě Aurora se těmito řády a medailami přímo hemží. Vedle ukázky spartanských podmínek obyčejných námořníků, kteří spolu spali po desítkách ve spacích sítích v jedné místnosti, jsou dost smutným svědkem minulosti.

Aurora není ale pouze TA loď, která odstartovala největší puč v novodobé historii lidstva. Během své existence podnikla několik plaveb kolem světa a bojovala v obou světových válkách. Alespoň tedy podle informací z výstavy. Jiné údaje říkají že byla během 2. sv. války potopena, aby se nedostala do rukou Němců. Kdo ví jak to bylo.

V každém případě je teď Aurora opravdu udržovaná a stojí za to ji vidět. Je celá šedá, zakotvená ve „věčném doku“ a je skvělou ukázkou bývalého arzenálu ruského/sovětského loďstva. Na přídi je několik tabulek s oceněními, která Aurora získala - např. „Za významný podíl na VŘSR“, „Za hrdinství ve Velké vlastenecké válce“ apod.) a taky malá tabulka na předním děle na níž je napsáno, že „z tohoto děla byl 25. října 1917 ve 21.40 dán výstřelem smluvený pokyn k útoku na Zimní palác“. Aurora nebyla jediná loď, která se tohoto útoku účastnila, jak je možno vidět na obrazech a diorámách v muzeu.

Na lodi vycházel i časopis, který informoval o dění na Auroře a o úspěších sovětské vlády.

Muzeum je ve velké části podpalubí, zbytek lodí je obýván námořníky, kteří se o Auroru starají. Za muzeum je ale možné považovat i palubu. Účelnost a důmyslnost s jakou byla loď postavena je vidět na každém kroku - jeřáby, záchranné čluny, kajuty.

Na molu u prodejů suvenýrů kupujeme nějaké dárky.

Od Aurory jdeme pěšky směrem k Ermitáži, která je teď na druhém břehu Něvy. Když už jsme na druhé straně, kousek od Ruského muzea, ozve se velká rána - něco jako výbuch nebo silný výstřel. Nejdřív mě napadlo, že jde o výbuch bomby nebo nějaký útok. Pak mi ale dochází, že je právě poledne, kdy je každý den z Petropavlovské pevnosti vypálena jedna dělová rána.

V **Ermitáži** je jako normálně tlačeni lidé. Táňa má jako student vstup zdarma, já bohužel nejsem ani student, ani Rus nebo občan jiného státu SNS, takže za vstupenku platím v přepočtu asi 10 dolarů.

Hlavní vchod do Ermitáže (Zimního paláce) z Palácového nábřeží se opravuje, takže se teď vchází z druhé strany - z Palácového náměstí. Uvnitř proto musíme projít spoustou chodeb než se dostaneme k Jordánskému schodišti kde prohlídka začíná. Ještě v chodbách před schodištěm si kupujeme informační brožuru s plánem Ermitáže. Ta je nepostradatelná, protože sbírky jsou umístěny ve třech patrech několika budov, jež jsou spojeny můstky a průchody. Jsou propojeny tak umně, že když se člověk nedívá ven nebo na plánek, vůbec neví že chodí po více budovách!

Samotný Zimní palác (který je jen jednou z budov Ermitáže!) má 1057 místností. Ve většině z nich se nevystavuje. Z údajů v informační brožuře si můžeme udělat představu o rozsáhlosti kolekce Ermitáže: vystaveno nebo v depozitáři je kolem 3 000 000 uměleckých děl nejrůznějších umělců, zemí a období. Z toho je 600 000 uměleckých tisků a kreseb, 16 000 obrazů, 12 000 soch, 250 000 kusů užitého umění, 700 000 archeologických nálezů, 1 000 000 mincí a medailí. Pouze 15 - 20% z této ohromné sbírky je vystaveno v téměř 400 místnostech! Je možné si najmout průvodce, ale na tak obrovské muzeum by byly s průvodcem potřeba týdny. Proto nejen že jdeme sami, ale navíc se rozdělujeme, aby si každý mohl prohlédnout to, co chce.

Prohlídka začíná v přízemí na mramorovém **Jordánském schodišti**. Za carů sloužilo jako hlavní schodiště, kterým vcházely všechny návštěvy. Podle toho je také pompézní, aby na první pohled ohromilo, což se v mém případě úspěšně podařilo. Schodiště je kombinací bílé, zlaté a zelené, plné antických sloupů, oken, zrcadel, ozdobných štuk na zdech i stropě a zabírá výšku všech tří pater Zimního paláce. Rastrelli se tady opravdu vyřádil.

Dál může každý jít kterým směrem chce. Je možné se tady doslova na týdny utopit nebo se nechat unášet tou spoustou vzácných a nádherných uměleckých děl, ať už jsou to sochy, obrazy nebo bohatě zdobené interiéry sálů. Je možné sem jít 10x a pořád bude člověk zjišťovat, že spoustu věcí neviděl, nebo si jich v záplavě jiných prostě nevšiml. Je to něco jako obrovský trh uměleckých předmětů, z nichž každý se snaží připoutat pozornost, aby si člověk všiml právě jeho. Téměř vše je unikátní. Proto kamkoliv jdete vždy budete tajit dech nad tím co vidíte. Přestože je „soutěž“ mezi všemi těmi věcmi tvrdá, je tady několik míst, která nad ostatní vyčnívají a pro mě osobně tvořila absolutní špičku

toho co jsem za uplynulý měsíc na cestě viděl. Je úžasné, že je to právě v Rusku. Ještě úžasnější je, že se vše během posledních sedmi desetiletí zachovalo.

Doslova symbolická je malá místnost hned vedle úchvatně čistého, zeleného **Malachitového sálu - Malá jídelna**. Tato místnost s bílým oválným stolem a bílými židlemi je onou místností kde byla brzy ráno 26. října 1917 zatknuta Prozatímní vláda.

První patro je zhruba rozděleno na dvě poloviny: výstavy ruského umění 10. - 19. století a západoevropského umění 11. - 19. století. Místnosti na jedné straně přetékají obrazy, sochami, předměty ze zlata a stříbra, na druhé straně jsou sami o sobě architektonickými skvosty. Příkladem je **Pavilónní sál** - bílo-zlatá místnost se sloupy, stolky, svícny, mozaikami. Dokonce v ní jsou Paví hodiny, ve kterých každou hodinu ožívá mechanický páv, sova, kohout a muchomůrky. Jižní okno sálu vede do vysuté zahrady Kateřiny Veliké.

V **Petrově sále** (i s jeho trůnem) nejsou vystaveny žádné předměty a není to ani potřeba. Je impozantní už sám o sobě, stejně jako přilehlé vládní sály.

V **Galerii roku 1812** jsou vystaveny snad dvě stovky portrétů generálů z dob napoleonských válek s portrétem Kutuzova samozřejmě větším než portréty ostatní. Když jen významných generálů bylo tolik, jakou cenu tehdy měl jeden obyčejný voják?

Ve **sbírce západoevropského umění** je vystaveno nezvykle velké množství obrazů známých malířů. Rubens, Rembrandt, Titian, da Vinci - každý je zastoupen desítkami děl! Mně osobně nejvíce zaujaly malby holandských mistrů 17. století.

V půl třetí čekám dole před šatnou na Táňu, abychom se mohli rozloučit s Chlupim. Ten už určitě půl hodiny čeká před Ermitáží. Víím, že bude muset spěchat, aby stihnul letadlo, tak po několika minutách vzdávám čekání na Táňu a jdu se ven s Chlupim rozloučit. Chlupi je zklamán, že Táňa nepřišla a nikdy ji to prý nezapomene. Karin se nelíbí, že ji nejsem schopen říct kam (a jestli vůbec někam) půjdeme po prohlídce Ermitáže. Ermitáž je prostě tak silná, že nevím v jakém budu stavu, až skončíme prohlídku. Nakonec se domlouváme, že pokud to bude zvládat, počká na nás před Ermitáží, jinak že se uvidíme až v hotelu.

Vracím se do sbírek. Táňa tam na mě už čeká - je jí líto, že se nemohla s Chlupim rozloučit.

Na to jak jsem velký kulturní barbar, tak tady bych vydržel bloudit do nekonečna. Jindy jsem po dvou hodinách grogy a znužený, tady vůbec ne. Jsem stejně svěží jako na začátku a naopak mě mrzí, že si sbírky musím prohlížet rychleji, protože jinak bych se vůbec nikam nedostal. Když vidím jejich bohatost a rozlehlost tak беру dnešní návštěvu spíš jen jako jakési povrchní seznámení a v budoucnu se sem určitě vrátím. Táňa má podobné pocity, takže se zase rozcházíme znovu se ponořit do hlubin Ermitáže.

Druhé patro je vyhrazeno **západoevropskému umění 19. a 20. století** a sbírkám umění z Orientu. Opět je to záplava obrazů od známých malířů jako Picasso, Monet, Van Gogh, Czanne, Gaugin, Renoir, Matisse - vše impresionisti nebo postimpresionisti.

Sbírka orientálního umění je taky rozsáhlá, návštěvníky je ale neprávem opomíjená, protože každý chce vidět Picassa a spol., a pak už jim nezbude síla na další prohlídku. Jsou tady vystaveny malby, porcelán, výšivky, zbroj, mince, sošky z Číny, Byzance, Indie, Středního východu z dob až 2. tisíciletí před naším letopočtem.

Poslední část Ermitáže - sbírku nejstarších dějin lidstva v přízemí - jsem si nechal na konec. K úplně nejstarším sbírkám sahajícím až do dob před 300 000 léty jsem se nedostal - buď jsem ve zdejší bludišti nenašel ty správné dveře, nebo byla zavřená. I tak jsem ale byl unesen tím, co jsem viděl. Už se mi zdá trapné psát pořád o tom, jak jsem nadšený a uchvácený tou nebo onou sbírkou, ale nemůžu si pomoci - i sbírky antického umění a starého Egypta z dob před 4000 let př. n. l. mě nadchly.

V **sbírkách ze starého Egypta** je několik sarkofágů, které jsou popsané hieroglyfy a dokonce i jedna zachovala mumie.

V **antických sbírkách** dominuje mramor všech barev - bílý, černý, šedý, růžový. Stovky soch, bust, kalichů, malých i velkých předmětů. Největší je snad 3 metry vysoká a 5 metrů v průměru mající mramorová mísa, ve které by se snad dalo koupat.

Po čtyřech hodinách jsem prošel drtivou většinu z výstavních místností a mám pocit, že jsem viděl všechno a nic. Připadám si malinký proti tomu uměleckému duchu, který tady cítím. Byl bych na sebe pyšný, kdybych udělal jen jedno z těch děl, která jsem viděl a oni jich tady přitom mají 3 milióny! Jsem zničen, rozložen, vycucnut, zdrcen ale i nadšen a na vrcholu. Tohle muzeum byl vrchol celé cesty a je dobře, že jsme si ho nechali až na konec. Už tady v Rusku nechci nic nového vidět, aby ve mně v klidu ten zážitek z Ermitáže dozněl... Vedle Izraele a Íránu zařazuju Ermitáž mezi místa, kam bych se chtěl vrátit.

Karin na nás před Ermitáží nečeká, tak se jdeme do města podívat po dárcích. Teda já se budu dívat, protože Táňa už většinu prozřetelně nakoupila během cesty.

Není my ale nic dobré a tak teď splašeně pobíháme po Něvském prospektu sem a tam a hledáme něco, co by konečně uspokojilo moji představivost. Nakonec mě zachraňuje Gostinnyj dvor, kde mají bezkonkurenční výběr. Z ruských tradičních výrobků je co vybírat - kupuju chochlomské lakované dřevěné nádoby.

Na ulici si dáváme chotdog a sendvič, čímž se uzavírá naše dnešní procházka centrem a metrem se vracíme do hotelu.

Den 26, středa 27. 8.

Dnes odjíždíme z Ruska. Jízdenku máme koupenou až do Bratislavy (Karin do Přerova) s přestupem ve Varšavě. Z Bratislavy pak dalším vlakem dojedeme do Nových Zámků, kde chceme strávit část víkendu a v neděli přijet do Prahy.

Vlak odjíždí v půl druhé z Varšavského nádraží, takže jediné co ještě dnes musíme udělat je nakoupit jídlo na cestu a dopravit se na nádraží.

Karin odešla do města koupit si jídlo, pak se vrátí a metrem přijede na nádraží. My jsme si sbalili poslední věci a nejdřív odjíždíme na nádraží, kde si teprve koupíme jídlo a naposledy se projdeme.

Cesta metrem trvá pár minut. Věci si necháváme v úschovně. Táňa posílá z nádražní pošty pohledy a pak jdeme ven z nádraží koupit vodu, pečivo, sýry, pirohy, ovoce a zeleninu, abychom měli dost zásob na následující dvoudenní cestu. V rublech nám zbylo ještě dost peněz (no, asi 10 dolarů), takže se nemusíme omezovat.

Jako suvenýr si kupuju noviny. Cestou městem narážíme na katedrálu s modrými kopulemi – katedrálu sv. Trojice stojící asi kilometr od nádraží.

Ve čtvrt na dvě přicházíme na vlak. Provodník vagónu nám před nastoupením kontroluje lístky. Karin už je tady. Zdá se, že jsme tedy všechno zvládli a teď už se jen povežeme. Nevíme sice jak pojedou vlaky z Varšavy do Čech, ale snad to nebude takový problém. Odjíždíme na čas.

Vagón je pohodlný, obdoba vagónu ve kterém jsme jeli z Tallinnu do Petrohradu. Rozdíl je hlavně v tom, že teď máme vlastní uzamykatelné kupé. Zase si libujeme nad tím, jak prakticky a pohodlně jsou ruské vagóny zařízeny, včetně všelijakých „udělátek“ jako sklápěcí žebříky pro výlez na hořejší postele, sklápěcí sítky na čtení, držáky na ručníky, lampičky, prostory pro zavazadla a samozřejmě samovar na konci každého vagónu (fungující) s vařící vodou na čaj nebo polívku. Souhrnně jsme to nazvali „kosmičeskaja tehnologija“, protože nám připadalo, že v tom otlučeném Rusku, kde se o obyčejného občana nikdo nestará, jsou takové věci jakoby z jiného světa a musely tudíž být vynalezeny v ústavech pro kosmický výzkum.

Jakmile se vlak pohne z nádraží hned obědváme. Užívám si toho pocitu, že už jedeme domů, i když bych tady ještě pár dní zůstal.

Jelikož po rozpadu SSSR se přímá cesta z Petrohradu přes Pskov do Varšavy stala kvůli hraničním přechodům mezi Ruskem, Litvou, Lotyšskem, Běloruskem a Polskem příliš pomalá, jezdí většina vlaků trochu oklikou přes Polock a Grodno v Bělorusku. Bělorusko patří do SNS a má dokonce podepsanu zvláštní dohodu o sdružení s Ruskem, takže první mezinárodní hranice pro nás bude vlastně až bělorusko-polská. Ještě v Rusku dostáváme běloruské celní prohlášení, které budeme odevzdávat až brzy ráno na bělorusko-polské hranici.

Běloruský prezident Lukašenko je tak horlivý starých pořádků, že zakázal používat novou běloruskou státní vlajku a Bělorusko se tak vrátilo ke staré svazové sovětské vlajce. Kvůli němu se Bělorusko pomalu stává pro Rusko nesnesitelnou zátěží, protože nejen že v něm nebyly (na rozdíl od Ruska) započaty žádné hospodářské změny (a je tak na míle pozadu za Ruskem), ale není v něm ani svoboda tisku a slova a všechny projevy nesouhlasu s vládní politikou jsou tvrdě stíhány a trestány. Z tohoto pohledu se pak Rusko může jevit jako silně reformní země.

K večeři si dáváme pirohy s čajem ze samovaru a jdeme brzy spát.

BĚLORUSKO

Den 27, čtvrtek 28. 8.

Budím se brzy ráno. Jsme v Bělorusku. Už je světlo a právě projíždíme stanicí Mosty. Asi po hodině přijíždíme do Grodna. Opět nás vítá nová, velká, betonová, hranatá budova místního hlavního nádraží. Tudy jsme projížděli i před 4 týdny. Uzavírá se tak naše pobaltské „kolečko“: odsud pojedeme po trase, kterou jsme už jeli cestou do Litvy, jen opačným směrem.

Varšava už odsud není daleko. Na hranicích v Kuznice-Bialystockej nás ale ještě čeká zhruba tříhodinová výměna podvozků, jelikož v Bělorusku končí ruský široký rozchod kolejí a v Polsku začíná rozchod kontinentální (užší). Cestou do Litvy byla při průjezdu „výměnnou“ stanicí tma, takže jsme nic neviděli. Teď už je ráno a navíc bezoblačno, takže budeme moct zjistit jak výměna přesně probíhá.

POLSKO

Po půlhodinové jízdě z Grodna přijíždíme do Kuznice. Musíme chvíli čekat, protože kolej se zařízením na výměnu podvozků je právě obsazena rychlíkem Varšava-Petrohrad.

Za další půlhodinu jsme na uvolněnou výměnnou kolej odtazeni, celý vlak je rozdělen na jednotlivé vagóny, každý vagón je posunut ke 4 stojanům (2 z každé strany) pomocí nichž je zvednut do vzduchu. Původně jsem si myslel, že změna rozchodu je provedena posunutím kol na podvozku do patřičné vzdálenosti do sebe. Teď ale vidím, že před

zvednutím vagonů jsou podvozky odšroubovány, takže zůstávají na kolejích. „Staré“ podvozky jsou odstrkány mimo vagon a odneseny jeřábem pryč, zatímco nové jsou po kolejích dostrkány pod vagon. Ty jsou na ně ze stojanů spuštěny a montéři je opět přišrouboují ke spodku vagonu. Kontinentální podvozky mají nejen menší rozchod, ale připadají mi i nějak míň robustní než podvozky ruské.

Nakonec jsou všechny vagony spojeny v jeden vlak a otaženy na perón, kde nastoupí další cestující.

Do Varšavy přijíždíme po třetí hodině odpoledne. Vlak bohužel končí na nějakém malém předměstském nádražičku, takže se budeme muset sami dostat na hlavní nádraží. Hned nám ale jede jiný vlak (spíš něco jako metro), který nás odváží na jiné předměstské nádražičko, které už je ale jen pár minut chůze od nádraží Zachodna (Západní).

Tady máme možnost poprvé prostudovat jízdní řád polských železnic. Nejbližší vlak do Čech jede z hlavního nádraží po osmé hodině večer. To je lepší, než jsme čekali, protože budeme v Čechách brzo ráno, takže se snad ještě dopoledne dostaneme do Nových Zámků. Karin není ale zase tak nadšená, protože přijede do Přerova asi ve 4 ráno.

Nejbližším vlakem přejíždíme na hlavní nádraží a uvelebujeme se v čekárně. Máme pár hodin času. Karin se pokouší zjistit, jestli jí nejede nějaký lepší vlak. Když zjišťuje že ne, jde zavolat domů, aby pro ni někdo přijel na nádraží.

V čekárně je spousta bezdomovců, kteří se mezi sebou baví a vyměňují si různé zbytky jídla co kdo kde našel. Nádraží je přímo v centru města naproti několika mrakodrapům. Vlaky přijíždějí o odjíždějí podzemím, takže nepřekáží na povrchu. Parkoviště a příjezd pro auta před nádražím vypadá spíš jako na letišti.

Večříme a pak si čtu, protože se mi nechce psát deník. Na chvilku se jdu projít kolem nádraží. Za nádražím, na druhé straně než mrakodrapy, stojí budova, která mi připomíná, že jsme v zemi bývalého Východního bloku – jakoby z oka vypadla Lomonosovově univerzitě v Moskvě, Akademii věd (Stalinův narozeninový dort) v Rize nebo hotelu Internacionál v Praze.

Náš vlak přijíždí s malým zpožděním, ale je téměř prázdný, což nám každému umožňuje zabrat celé sedadlo a v noci se tak alespoň trochu vyspat. Když projíždíme Varšavou dívám se z okénka na její neónové nápisy ubíhající podél vlaku. Teď vím, že jsme překonali poslední „překážku“, a že ráno se už probudíme v Čechách.

ČESKÁ REPUBLIKA

Den 28, pátek 29. 8.

Probuzení samozřejmě opět přichází dříve než v civilizovanou dobu, jelikož nám do cesty zase někdo postavil státní hranici – tentokrát polsko-českou. Vlak má asi 40 minut zpoždění.

Před čtvrtou přijíždíme do Přerova. Karin vystupuje – čeká na ni dědeček. My pokračujeme dál. Tenhle vlak nejede do Bratislavy ale do Vídně, takže budeme muset v Břeclavi přestupovat.

V Břeclavi jsme po páté hodině ránní. Máme velké štěstí, protože z Prahy právě přijíždí vlak směřující do Budapešti, který staví i v Nových Zámcích.

SLOVENSKO

Ve vlaku chceme u průvodčího doplatit úsek Bratislava-Nové Zámky. Říká nám, že za námi přijde v Bratislavě, ale během celé cesty se už neobjeví.

Po osmé hodině konečně přijíždíme do Nových Zámků. Táňa už je doma, pro mě ale cesta vlastně ještě neskončila, protože jsem stále v zahraničí a navíc na místě, kde jsem ještě nikdy nebyl.

Po čtyřech týdnech opět koupel a po osmi dnech poprvé teplá voda. Je to balada. U Podolcových jsme zahrnutí všemožnou péčí od skvělého jídla až po vyprání prádla. Jak Tánina sestra Monika, tak mamka Soňa a její přítel Fero se na ni moc těšili.

Počasí nám moc nepřeje, takže radši odpočíváme doma. Večer pak jdeme všichni na večeři (zase skvělou) do pizzerie.

Den 29, sobota 30. 8.

Nové Zámky jsem zatím neměl moc možnost poznat, ale jelikož Soňa má dnes v Nitře sraz se svými bývalými spolužačkami, tak alespoň všichni jedeme na výlet do Nitry. Do odpoledne musíme být zpět, protože nám v půl čtvrté jede vlak do Břeclavi.

Nitra je velmi staré město, ve kterém byl roku 833 knížetem Pribinou postaven první katolický kostel na území bývalé Československé republiky. Jako taková je poseta mnoha památkami na svou více než tisíciletou historii.

Jsme v centru, a tak se chci podívat do obchodního domu Tesco. Musím přiznat, že ač menší než pražské Tesco, má lepší výběr zboží.

Z Tesca se jdeme podívat do **místní tržnice**. Pro nás z Prahy tady je neuvěřitelně levná zelenina a ovoce. Některé plody (třeba švestky nebo papriky) stojí jen čtvrtinu ceny a mnohdy vypadají líp.

V centru stojí na kopci **nitrianský hrad**, ze kterého je krásný výhled na celou Nitru a i protější kopec Zobor (dá se na něj vyjet lanovkou). **Horné město**, které se rozkládá pod hradem je samá úzká ulička. Hodně historických domů je čerstvě restaurováno. **Pribinovo náměstí** se sochou knížete připomíná „hloubku“ kořenů tohoto starobylého a příjemného města.

Cestou zpět do centra se zastavujeme ve **Františkánském kostele**. Po schodech můžeme vyjít do horního patra kostelní lodě a ze shora pozorovat právě probíhající mši.

Při procházce ulicemi jsem si všimnul, že se chystá změna SPZ slovenských aut. Nová SPZ je docela povedená: je na ní slovenský státní znak s písmeny SK, dvě písmena okresního města, tři čísla a další dvě písmena. Vybraný typ písma je elegantní a celkově značka působí dobře - spíš jako z některé západní země.

V centru se všichni opět setkáváme a jdeme na společný oběd – zase skvělý.

Zpět v Zámčích se už jen loučíme a nasedáme na vlak do Břeclavi. Po dvou hodinách jsem i já konečně doma.

ČESKÁ REPUBLIKA

Závěr?

Když se tak dívám na uplynulý měsíc myslím, že jsem si za tu krátkou návštěvu alespoň v základních věcech udělal jasno. Už tak trochu vím jak se v Pobaltí žije, vím i že je to oblast podobná naší – taky byla a je ve vleku boje velmocí o sféry vlivu a taky se snaží najít svoji identitu. Byli však ovlivněni daleko víc než my a jejich hledání tak bude trvat o něco déle. Kontrast s životem v Rusku, jejich bývalém poručníkovi, je však už dnes, pouhých 6 let po osamostatnění, velký a rychle se zvětšuje. V Rusku sice taky dochází k velkým změnám viditelným na každém kroku, všechno jde ale strašně pomalu a ruský medvěd je tak stále ještě v zimním spánku. Snad už tam ale přichází jaro. Uvidím při své další návštěvě Ruska, kterou určitě nebudu dlouho odkládat.

STATISTIKA:

TRVÁNÍ: 29 dní (2. - 30. 8. 1997)

ZEMĚ: Litva, Lotyšsko, Estonsko, Rusko

NÁKLADY:

	Příprava	Litva		Lotyšsko		Estonsko		Rusko		Celkem
		Kč	<i>lity</i> 1 Lt = 8,78 Kč	Kč	<i>laty</i> 1 LVL = 60,18 Kč	Kč	<i>koruny</i> 1 EEK = 2,39 Kč	Kč	<i>ruble</i> 1 Rbl = 0,006 Kč	
\$1 = 35 Kč										
Doprava	1291	82,44	724	11,09	667	528,15	1262	677000	4118	8062
Strava	190	41,31	363	7,45	448	259,5	620	204800	1246	2867
Ubytování	0	109	957	14,5	873	530	1267	302700	1841	4938
Zdraví	501	0,3	3	2,5	150	0	0	0	0	654
Vstupy	0	13	114	3,5	211	43	103	160400	976	1404
Suvenýry	0	30,45	267	2,58	155	53,4	128	276300	1680	2230
Telefon	20	0	0	0,48	29	0	0	0	0	49
Ostatní	690	0	0	3	181	0	0	0	0	871
Celkem	2692	276,5	2428	45,1	2714	1414,05	3380	1621200	9861	21075

17. 12. 1997

DALŠÍ DENÍKY:

Název	Rok	Země
Střípky z Izraele	1990	Izrael
Skandinávie	1991	Finsko, Norsko, Švédsko, Dánsko
Stopem do Paříže	1992	Francie
Blízký východ	1992	Turecko, Kypr, Sýrie, Jordánsko
Západní Afrika	1993-4	Ghana, Pobřeží slonoviny, Mali, Burkina Faso, Togo, Benin
Střední východ roku 1374 AH	1995	Turecko, Írán, Pákistán
Pobaltí	1997	Litva, Lotyšsko, Estonsko, Rusko
Cesta kolem světa - I. až IV. díl - Příloha I.: Statistika aneb kolik stojí cesta kolem světa? - Příloha II.: E-mailové zprávy	1998-9	Bělorusko, Rusko, Kazakstán, Čína, Pákistán, Indie, Nepál, Bangladěš, Thajsko, Malajsie, Singapur, Indonésie, Austrálie, Chile, Velikonoční ostrov, Bolívie, Peru
Blízký východ	2002	Libanon, Sýrie, Jordánsko
Afghánistán	2004	Afghánistán, Pákistán, Spojené arabské emiráty
Albánie	2007	Albánie, Černá Hora, Chorvatsko

Všechny deníky si můžete stáhnout z internetové stránky e-časopisu <http://eCesty.cz>